

ISBN: (10) 973-7743-24-1 (13) 978-973-7743-24-8

Florentin SMARANDACHE

FRATE CU MERIDIANELE SI PARALELELE

volumul III

 Editura
OFFSETCOLOR Rm. Valcea

Florentin Smarandache

Frate cu meridianele și paralelele – vol. III

Florentin SMARANDACHE

**FRATE CU MERIDIANELE
ȘI PARALELELE**

volumul III

**Editura OFFSETCOLOR Rm.Vâlcea
2006**

Tehnoredactarea și coperta:
Dan SÎRBU

Corectura:
Mircea MONU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SMARANDACHE, FLORENTIN

Frate cu meridianele și paralelele: (note de călătorie) / Florentin Smarandache; Râmnicu

Vâlcea: Offsetcolor, 2004-2006

3 vol.

ISBN (10) 973-7743-05-9

Vol. 3. - 2006. - ISBN (10) 973-7743-26-1;

ISBN (13) 978-973-7743-26-8

I. Monu, Mircea (pref.)

821.135.1-992

913(100)(0:82-992)

Ilustrația copertei:
Coperta I – Piramidă mayașă
Coperta IV – Catedrala „Sagrada Família” din Barcelona

Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea, Calea lui Traian, nr. 47
Tel./fax: 0250 732522, e-mail: offset_color@yahoo.com

Un paradox această carte!... Pentru că, deși, la prima vedere, nu pare decât o înșiruire de date, localități, confesiuni, activități „domestice”, transcrieri, dialoguri etc., intrând în cuprinsul său rămâi uimit. Toate acestea adunate în jurul lui Florentin Smarandache, „vagabondul științific”, cum poate cineva i-a zis, devin dintr-o dată cartea lui de identitate. Devin fațete ale spiritului său nestăpânit și te invită, parcă, să participăm la jocul său de a cunoaște lumea și prin rigurozitatea științei.

Ne duce în Bulgaria și nu ne abandonează la „ușile” seminarului NATO, la care participă, ci ne ia cu el, printre prieteni, ne învață chiar limba bulgară, ne face cunoștință cu scriitori și cercetători, ne reamintește de „Cuibul” reginei Maria, de la Balçic, descriindu-ne chiar „Grădina lui Alah”, în Spania e cuprins de euforie și nu ne iartă, de asemenea, cu limba spaniolă, cu incursiuni prin istoria zbuciumată a acesteia, cu informații de ultimă oră despre cunoaștere, despre artă (capitolul despre Sagrada Família și genialul său arhitect Antonio Gáudi e nu numai necesar pentru „pedepsiții” de români, ci și un exemplu de patriotism curat – solicitarea de fonduri fiind asemănătoare cu „Dați un leu pentru Ateneu”).

Prin Philadelphia, într-un autobuz decapotat, cugetă despre războaiele atât de inutile din Vietnam și Coreea, despre muzee, despre migrarea „creierelor”, aflăm despre Craiova noastră că ar însemna „de la țară” (din polonezul „krai”), iar din când în când nu uită să ne reamintească de rostul său științific.

De Mexic este îndrăgostit și prin notațiile sale ne atrage și pe noi în cursa sa frumoasă și interesantă printre piramidele aztece și mayașe, sub impresia vestitelor prestații ale cântăreților „Mariachi” spre a-și împlini visul de „Scientist, în știința aplicată care se caută” și se plătește pentru că este de actualitate.

Una peste alta, Florentin Smarandache, paradoxistul numărul unu, nu se dezmente și ne oferă, cum ziceam, încă un „paradox” literar, care nu poate fi trecut cu vederea, pentru că, paradoxal, îl putem folosi, oricând, ca manual de turism, fie el și... științific.

George ACHIM

La NATO

„Vagabond științific”

12.05.2005

Păi, dacă România a intrat în NATO, hai să intru și eu, cetățean american de naționalitate... oltean! Voi participa la un seminar științific organizat de NATO în stațiunea Albena din Bulgaria.

Lilia, nevastă-mea, este supărată fiindcă nu merge și ea...

Mă duc de la conferință la conferință, ca un „vagabond științific”. Anul ăsta – patru conferințe! Am ajuns un robot uman: văd în fața ochilor numai articole, cărți, conferințe. Articole, cărți, conferințe. Articole, cărți, conferințe. Dar simt nevoia să ies din Gallup-ul ăsta nenorocit, să mai respir, să mă îmbroscălesc și să prind elan.

Migălos la bagaj, notez mărunț pe caiet ce să-mi iau: pijamale, căciuliță, pantaloni scurți, ciorapi, chiloți, papuci, slipuri (stațiunea Albena este doar pe malul Mării Negre!), șapcă de soare, maieu, cămăși, pulover, pastă și perie de dinți, șampon, carte de citit în avion, carnet de adrese, jurnal, pixuri, tricouri; pe urmă, CD, USB cu prezentarea în PowerPoint și în PDF (67 de *slides*, adică imagini în format electronic, pentru a fi proiectate pe ecran la conferință), *transparencies* (adică folii transparente pe care se află imagini, grafice, formule, texte, pentru a fi proiectate pe ecran – astea-s de rezervă, în caz că fișierele se corup din cauza transportului), dosar informații conferință, pașaport (dar și buletin românesc, poate am timp să mă reped până acasă, în Bălceștiul meu natal, devenit acum oraș), bilete de avion, bani *cash* (numerar, în limba engleză; „bani gheață”, mai pe românește!), *creditcard*-uri, aparat digital de fotografiat (plus încărcătorul de baterie). Și multe cărți de-ale mele (un geamantan micuț, greu ca o piatră), pe

care le voi distribui la biblioteci bulgărești și participanților la conferință.

Când nu mi-ajung hainele de schimb, cumpăr altele, pe unde mă găsesc. Le îmbrac o singură dată și apoi le arunc la spălat.

– C-ai un milion de ciorapi!, se enervează Lilia.

Mircea Monu îmi scrie într-un e-mail că paradoxista organizație militară NATO luptă pentru pace înarmându-se! (A aplicat algoritmul paradoxist dictonului latin *Si vis pacem, para bellum!*, adică: Dacă vrei pace, pregătește-te de război!).

Mi-am notat intrările/ieșirile pe autostrăzi, să nu le scap, până la parcare de lângă aeroport în Albuquerque: I40 est, *exit* (ieșire) 159B, I25 sud (spre Las Cruces), exit 221 pe Blvd Sunport...

Lecturi în avion

Cincinnati, prin hubloul avionului, e verde curat, trecem peste râul Ohio. Ah, și-mi pare rău că trăiesc într-un deșert maroniu și uscat.

Legătura spre Londra e doar la 42 de minute, însă porțile sunt apropiate B07 și B04.

Răsfoiesc două reviste „*Family Therapy*” și „*Technology Review*”. Cum va arăta familia viitorului? În prezent, peste 60% sunt familii monoparentale, în urma divorțului. Noțiunea de „familie” va trebui redefinită. Se vorbește despre o „familie extinsă”, formată din cei cu care te simți bine.

Interesat de *nanotehnologie* (de mult am abandonat matematica pură de dragul și avantajul celei aplicate). Pe lângă fuziunea informației, nanotehnologia pare science-fiction (literatură științifico-fantastică) despre *nanoroboți* care sunt introduși în corp și dirijați să trateze o boală. Nu microcosmos, ci *nanocosmos*, dar care-i frontiera care le desparte?

Citesc în avioane, că tot n-am ce face, șapte ore și 48 de minute până în Anglia! Și politică... Ba, mai dezleg și un careu de rebus din „USA Today”, pasiunea-mi de copil în școala generală, dar abandonată mai târziu.

Cerusem mâncare fără grăsime, când am comandat biletul de avion prin Internet (am bifat rubrica *low fat* – conținut redus de grăsime) și uitasem, dar veni o stewardesă și mă-ntrebă. Săracele agenții de turism dau faliment, au pierderi mari, pentru că lumea cumpără bilete *online*.

Se caută noi forme de energie. Petrolul, exploatat în proporție de 94% din resursele disponibile, s-ar putea să scadă cu 90% până în anul 2019 (curba arătând ca un clopot), după cum susține Kenneth S. Deffeyes.

Va trebui să ne axăm pe cărbune, vânt și fisiune nucleară.

„The Cincinnati Post” scrie despre războiul din Irak. Mereu morți, sinucigași cu bombe... Irakul a devenit un cimitir... democratic!

Însă cei mai mari scriu istoria și-și fac de cap!

În avionul companiei „Balkan” sunt și inscripții germane, pe lângă cele englezești: *Bitte Wahrend des Fluges Ansnallen* (Vă rugăm, puneți-vă centura!) sau *Ausgang* (Ieșire). Se reface simțită influența nemțească?

Citesc greoi literele chirilice mari, ca un elev de clasa întâi! N-am făcut în școală rusă, ci am deprins nițel de la Vetuța, sora lui Nea Iulică, aceste semne care mi se păreau întoarse pe dos! E ca un fel de rebus să dezleg astfel de scrieri.

Ziarul britanic „Daily Mail” mă amuză cu știrea că Jennifer Lopez este candidată la Premiul „Cea mai proastă actriță” pe anul 2005, pentru rolul jucat în filmul „*Monster in Law*” (aș traduce liber prin expresia românească “Soacră, poamă acră”)! Uite, lumea devine din ce în ce mai paradoxistă! J. Lo a mai avut onoarea (!) de a fi propusă pentru acest premiu

de două ori, în 2003 și în 2004, dar l-a „ratat”. Cronicarul spera ca ea să-l „câștige” anul acesta!

Mă gândesc ce-o să zică mama c-am fost în Bulgaria, de peste Ocean, și nu mi-am făcut timp să dau și prin România.

Compania aeriană bulgară ne-a servit mâncare consistentă la un zbor de numai două ore și cincizeci de minute, în vreme ce „Delta”, pe-o asemenea distanță, nu ne-ar fi dat mai mult de covrigei mărunți sărați ori alune sărate și dulci, de nu mai înțelegei ce gust e!

În Capitala Bulgariei

În Sofia, m-au așteptat la aeroport dr. Ludmil Bojilov și dr. Albena Tchamova de la Academia Bulgară de Științe.

Noul terminal al Aeroportului internațional din Sofia

Vilitchiko ne-a dus cu mașina în cartierul Mladost I (Tineret I), în care locuiește Albena, și am sărbătorit revederea (ne întâlnisem anul trecut la Stockholm, la FUSION 2004 – conferința internațională de fuziunea informației). Ca o surpriză, bulgarii mi-au pus la casetofon muzică... românească

– formația „Ozon”, despre care eu nu auzisem, situată pe primul loc la MTV (programul european).

Discutăm politică, sociologie, emigrație.

Cuvinte bulgărești: *rachia* = rachiu; *peshtera* = peșteră; *pensie* = pensie; *ceas* = oră; *nazdrave* = sănătate; *dobre* = bine; *dobre vecer* = bună seara; *dobre den* = bună ziua; *câshata* = casă; *poshta* = poșta; *moje* = pot.

Trecem pe lângă Universitatea Tehnică.

Universitatea Tehnică din Sofia

În Sofia mă simt ca prin România: blocuri și străzi ca la noi, locuitorii bruneți ca românii, tramvaie. Capitala are 1,3 milioane de locuitori.

Construcții de metrou.

Ajungem în Centru pe șoseaua Grafia Nativă. Statuia Patriarului Eftimii.

La sfârșitul secolului al XIV-lea, capitala Bulgariei era Veliko Târnovo – Târnava Mare.

*Amintire
cu statuia
Patriarhului
Eftimii (autorul
este jos, în
centru; în stânga
dr. Ludmil Bojilov,
iar în dreapta dr.
Pavlina Konstantinova
ambii de la Academia
Bulgară de Științe)*

Intrăm în Restaurantul „Tino”. Când vreau să plătesc și eu, gazdele îmi spun că sunt prietenul și invitatul lor, așa că nu trebuie să plătesc ceva.

În bulgară, *tzena* = pret, ceea ce mă duce cu gândul la profesorul și matematicianul Marcel Țena, din București, fost redactor la revista „Gazeta matematică”.

„Mămăligă” = români!

Multe noțiuni slave din limba română sunt și în limba bulgară, venite din limba rusă. De exemplu: *vreme* = vreme.

★

Ne-am întâlnit și cu Pavlina Konstantinovna, care are doctoratul în electronică și este tot cercetătoare la Academia Bulgară de Științe.

*Albena
Tchamova
privește curioasă
buletinul de
identitate
românesc al lui
Florentin
Smarandache*

Cuvinte bulgărești: *blagodarea* = mulțumesc; *avgust* = august; *garaj* = garaj; *ceashka* = ceașcă mică; *haide* = haide.

★

Comand mâncare specială bulgărească (*shumensko spetzialno*), *tziganski sos* (sos țigănesc), salată ciobănească, iaurt bulgăresc.

★

Vreau să ascult muzică bulgărească, să vizionez filme bulgărești.

– Filme bulgărești nu mai avem de ani de zile, nici din alte țări, ci numai americane, acestea sunt la modă!

★

Stoicikov, prietenul lui Hagi, a devenit antrenorul echipei naționale. A jucat la Plovdiv, apoi la ȚSK Sofia (al Armatei), apoi a fost cumpărat de FC Barcelona cu patru

milioane de dolari. I-am văzut biografia la standul de cărți, în oraș.

★

Cuvinte turcești în bulgară și în română: cioban, ciolan, ciorbă, dușman, ieniceri (în turcă înseamnă „noul regiment”).

Mămăligă se traduce *caceamac*, iar când bulgarii spun „mămăligă”, se referă la... români!

Alte cuvinte bulgărești: *bira* = bere; *ne* = nu; *gradina* = grădină; *gradinar* = grădinar.

★

Bulgarii au și ei un oraș numit ca la noi, Târgoviște”: *târg* = târg; *târguvie* = a târgui.

★

Dimineața, beau lapte ca un copil, așa m-a învățat mama de mic, când ea pleca la serviciu, mă lăsa singur și îmi spunea să-mi fac cacao cu lapte și să dumeric pâine.

Scriitori și biblioteci

Scriitori clasici bulgari: Nicolai Haitov (1919-2002; povestiri, nuvele), Ivan Vazov (1850-1921; a zugrăvit viața bulgarilor sub turci), Hristo Botev (1857-1876, poet și revoluționar, mort eroic în lupta contra turcilor).

Dintre filozofi, Pop Ilief e mai cunoscut (materialist).

★

Am donat în jur de 30 de cărți de-ale mele la Biblioteca Națională Bulgară din Sofia, la Biblioteca Universității din Russe și la Biblioteca Universității din Veliko Târnovo.

★

Biblioteca Națională are în față un rond de flori și imortalizați în statui pe frații Sf. Kiril și Sf. Methodiu, care în secolul al IX-lea au inventat alfabetul chirilic folosit de majoritatea popoarelor slave. Mama lor era slavă, dar ei au fost născuți la Salonik, în Grecia, de unde și-au inspirat alfabetul chirilic, apoi s-au dus la Roma să-l apere. Siciul lui Kiril este la Roma. Pe frontispiciul Bibliotecii Naționale din Sofia a

rămas scris, desigur, cu litere chirilice, numele oficial al instituției de pe vremea comuniștilor: *NARODNA BIBLIOTEKA „KIRIL I METHODI”* (Biblioteca Populară „Chiril și Methodiu”).

*Autorul la statuia
Sf. Chiril și
Methodiu din fața
Bibliotecii Naționale
Bulgare*

★

Albena știa de la Conferința din Stockholm FUSION 2004 că îmi plac căpșunile și clătitele, așa că se pregătise în acest sens.

★

– Acum avem libertate să călătorim, dar n-avem bani! îndrugă Ludmil.

★

Un milion de tineri bulgari a părăsit țara ca să lucreze în Occident. Fetele, alături de românce, moldovence, rusoaice, ucrainence, fac prostituție în străinătate. Ele motivează că se

duc să îngrijească de bătrâni prin Italia, Spania etc. ori că lucrează ca infirmiere, dar în realitate îngrijesc de... altceva!

★

Trimis vederi: mamei, lui Mircea Monu și dr. A. Silvestri.

★

Noi, cei din perioada de tranziție, suntem o generație de sacrificiu.

★

Îmi notez alte cuvinte bulgărești: *cozunac* = cozonac; *zavarti* = a răsuci, a întoarce; *sirene* = brânză; *rabotno* = muncă; *palacinki* = clătite; *mladost* = tineret; dar și: *apararat* = aparat; *bagabonti* = vagabond; *cocina* = cocină!

Manierele japoneze din... Grădina Botanică!

Tatăl Albenei este din Silistra, în fostul Cadrilater românesc. Vorbește românește și a făcut studii de medicină în București. Are 87 de ani, iar numele său de familie este Boiandjiev („*boia*” înseamnă vopsea; noi avem ca patronim Boiangiu).

★

Peste Dunăre, între Russe și Giurgiu s-a făcut „Podul Prieteniei” (cale ferată și rutieră).

★

O reclamă: „Zașo ne?” (am transcris-o cu litere latine) - în traducere, „De ce nu?”.

★

Grădina Borissova (numele vine de la țarul bulgariei Boris al III-lea, 1918-1943) are 100 de hectare.

★

Casa Presei „Dimitar Blagoev”, Podul cu Vulturi, Universitatea din Sofia, cu sculpturile fraților Hristo (1824-1872) și Evloghi Gheorghiev (1819-1897) care au fost negustori în România și au contribuit financiar la construirea universității.

★

Am schimbat 100 \$ la cursul de 1 \$ = 1,54 leva („leva” – leu, numele monedei bulgare).

Chioșcuri pe trotuare, ca în România. Pronunț „*chioșc*” și Ludmil mă înțelege, fiindcă vine din turcă, de unde a ajuns atât în limba română, cât și în cea bulgară.

★

Grădina Botanică e mică. Primul profesor botanist bulgar a fost Stefan Gheorghiev (1859-1900). Plante, flori de la tropice, papirus (din Madagascar, Mexic, Brazilia, Guineea, Peru etc.). În curtea Grădinii am întâlnit fete localnice îmbrăcate în kimono – învățau manierele japoneze. Conform culturii japoneze, cele mai sexy zone ale corpului femeii sunt gâtul și partea de jos a picioarelor, care se zărește de sub chimonou. Brâul cu care se leagă la spate le ține șira spinării dreaptă.

*Tinere bulgăroaice învață manierele japoneze
în Grădina Botanică*

În spatele Grădinii Botanice se află Facultatea de Jurnalistică.

★

Fosta Securitate bulgară se numea *Sigurnosc*. Dură, ca a noastră.

★

Un cercetător bulgar câștigă lunar circa 200 de euro.

★

Cuvinte bulgărești: *reka* = râu; *coltzuni* = ciorapi (parcă și la noi se zicea „colțuni”, mai de mult).

Catedrala „Sf. Alexander Nevski”

Vizitez Biserica Ortodoxă „Sf. Alexander Nevski”, cea mai mare din Peninsula Balcanică. Biserica a fost construită în memoria ostașilor ruși, bulgari, ucraineni, moldoveni, finlandezi și români care au luptat la 1877-1878 pentru eliberarea Bulgariei de sub turci. Este foarte înaltă, are 48 de metri. Alexander Nevski (1252-1263) a fost cneazul rus al Novgorodului care a învins trupele suedeze și teutone, într-o crâncenă bătălie de pe râul Neva (de aici supranumele de „Nevski”), salvând Rusia și de aceea a fost declarat sfânt.

Suntem avertizați să păstrăm liniștea și să nu fim îmbrăcați indecent.

Constat similarități între chirilice și alfabetul grec.

Aprind două lumânări.

Arta ortodoxă murală e scump de întreținut. Iar prețul picturilor este mai mare decât al întregii clădiri!

Candelabre mărețe, cupole. Picturi pe sticlă.

Balconul pentru personalul religios.

Vitralii. Gratii la ferestre, sub formă de cercuri și de romburi.

Subsolul bisericii este plin de icoane ortodoxe pe lemn, sculpturi și cărți pioase, gravuri, artă bulgărească din Evul Mediu.

***Catedrala „Sf. Alexander Neski”,
un exemplu de stil neobizantin***

Uși de altar încrustate. Fecioara Maria și Pruncul (pictor, Krastyn Avramov Dichov, secolul al XIX-lea). Privesc scene religioase pictate.

Arhanghelul Mihail luând sufletul omului care moare.

Iehova, Dumnezeu evreiesc, i-a spus lui Avraam să-și sacrifice fiul, pentru a-și dovedi credința în Cel de Sus; când Avraam tocmai se pregătea să curme viața fiului său, Dumnezeu l-a oprit, fiindcă s-a convins de credința lui.

Intrarea lui Hristos în Ierusalim, când mulțimea striga „Osana, osana!” (Laudă! Mărire!), iar peste cinci zile aceeași mulțime striga „Răstigniți-l! Răstigniți-l!”.

Lazăr era pe patul de moarte, iar Hristos i-a spus „Ridică-te!” și el s-a ridicat în mod miraculos (pictură din secolul al XVII-lea).

Sf. Gheorghe ucigând balaurul. Balaurul simbolizează forțele rele, întunecate. (Această imagine am văzut-o și în multe biserici românești.)

Tragerea pe roată a Sf. Gheorghe în Salonic, în secolul al III-lea, deoarece credea în Hristos.

În secolul al XVII-lea, otomanii i-au forțat pe bulgarii din zona Munților Rodopi să se convertească la Islam (religia mahomedană; în arabă, „islam” înseamnă supunere). Chiar și-n prezent există bulgari musulmani (în afara comunității turcești din Bulgaria).

În bulgară la altar se zice „*oltar*”. O carte de rugăciuni cu coperte din argint, din anul 1773.

Bulgarii au și ei numele „Ioan” (provenit, prin prescurtare, din ebraica veche, înseamnă „Darul Domnului”), dar mai des e folosit Ivan (variantea slavă a lui Ioan), ca la ruși. De exemplu: Ioan ot Cevindol („ot” = din).

Mulți pictori creștini în acest muzeu din catedrală: Dicho Zograf, Zograf Yaniki din Samokov, Naum și Climent Hohritski din Macedonia (succesorii lui Kiril și Methodiu), Nikola Obrazopisov (m. 1915), George Dimitrov, Yonko Pop Dimitrov, Dimitar Kančov etc.

În bulgară *anghel* = înger (la noi, „Anghel” este nume sau prenume).

Sfinți imortalizați în icoane: Sf. Dumitru, Sf. Nicolae, Sf. Ioan Teologul, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Eugen, Sf. Damian, Sf. Minas, Sf. Theodor, Sf. Theropontius.

Un tablou cu cei 40 de martiri de la Sevestia („Cei 40 de mucenici” se spune la noi).

Profetul Habakkuk.

Un arhiepiscop din secolele XII-XIII, la Biserica Sf. Nicolae din Melnik, în sudul Bulgariei.

„Barocul stalinist”

Bulgarii înțeleg rusește, doar limba lor este slavă.

Numărarea până la zece: 1 - *edin*; 2 - *dve*; 3 - *tri*; 4 - *cetiri*; 5 - *pet*; 6 - *shes*; 7 - *sedâm*; 8 - *osâm*; 9 - *devet*; 10 - *decet*.

Dintr-un bazar cu vechituri cumpăr o păpușă rusească, Matrioșka. O desfac prin răsucire și-năuntru e altă păpușă la fel, dar mai mică. Și tot așa, de patru-cinci ori.

Cuvinte bulgărești: *godina* = an; *zmei* = zmeu.

★

Biserica are forme rotunjite, iar bazilica formă rectangulară.

★

Găsesc câteva cuvinte precum cele românești sau foarte apropiate: *kompot* = compot; *sos* = sos; *meniu* = meniu; *rumânski* = român; *curva* = curvă; *bakshish* = bacșiș.

★

La Restaurantul „*Bai Ghenciu*” am întâlnit niște francezi participanți la un congres medical.

★

Clădirea Parlamentului, pe strada Kniaz Dundukov, fosta clădire a PC Bulgar. Pe vremea lui Todor Jivkov (secretar general al partidului și șef al Consiliului de Stat), avea o stea în vârf, care a fost dată jos. Bulgarii numesc aceste arhitecturi „baroc stalinist”! Solide, masive, uniforme.

„*Rotonda*” – cea mai veche biserică!

Steagurile NATO (27), printre care îl zăresc și pe cel românesc.

Reședința președintelui Gheorghi Pârvanov și a primului-ministru Simeon – Simeon Borisov Sakskoburggotski (Simeon Borisov de Saxa Coborg Gotha), născut în 16 iunie 1937, este fostul Simeon al II-lea, ultimul țar al Bulgariei, în perioada 1943-1946 și premier al acestei țări din 2001 (n. r. – până în august 2005).

„Pârvan”, care există ca nume în română (de pildă, Pârvan Vasile), înseamnă în bulgărește primul născut în familie.

Banca centrală.

Numele orașului vine de la Biserica „Sf. Sofia”, Sofia fiind și zeița înțelepciunii. Primul nume al orașului a fost Serdica (de pe vremea romanilor), apoi Sredetz, în Evul Mediu, iar din sec. al XV-lea, Sofia.

„*Hram Sveta Petka*”, biserică veche, din piatră, scundă. Turcii nu permiteau lăcașuri creștine mai înalte de un om călare și, atunci, ortodocșii le-au adâncit în pământ.

Biserica „Sveta Nedeleam” (în bulgară, „nedeleam” înseamnă duminică; în română există patronimul Nedelea).

O catedrală catolică.

Minaretul unei moschei printre blocuri.

O sinagogă.

Atâta diversitate religioasă strânsă laolaltă în centrul capitalei bulgare!

***Biserica „Sf. Gheorghe Învingătorul”
numită popular „Rotunda”***

Cea mai veche biserică din Sofia, „Sf. Gheorghe Învingătorul” (sau „Rotunda”), construită în vremea împăratului roman Caracalla (211-217 d. H.; bulgarii îi scriu numele „Karakal”, de parcă ar fi numele orașului oltean, important nod feroviar). Dacă pietrele ar putea să vorbească, ne-ar spune câte cuceriri peste cuceriri, convertiri peste convertiri, dărâmări și reconstruiri a suferit...

Bancuri cu americanii

Un banc local: Imperiile Bizantin, Otoman, Sovietic au cucerit Bulgaria, dar au dispărut. Acum, bulgarii îi cheamă pe americani: „*Veniți!*” „*Nu, e periculos!*” răspund americanii.

Multe ruine romane.

Zidurile vechi ale orașului se regăsesc în subteran (secolele II-XIV).

Arhitectura în stil vienez a Palatului Țarului.

Domul sculptor al bisericii rusești. Mausoleul lui Gheorghii Dimitrov, lider comunist, a fost distrus după căderea Imperiului Sovietic. El a funcționat ca președinte al Internaționalei Comuniste (1935-1945). A fost judecat în Leipzig c-ar fi dat foc Reichstag-ului (Parlamentul german). însă cea mai bună apărare este atacul, și Dimitrov a demonstrat că, de fapt, naștii îi dăduseră foc, pentru a crea un pretext de suprimare a comuniștilor (conform istoriei).

Dictatura lui Jivkov a fost mai blândă decât a lui Ceaușescu. Jivkov era reales cu un procent de 99,99%, pe când Ceaușescu, chiar cu 100%!

★

Muzica americană este acum la modă în Bulgaria.

★

Din Sofia, se văd munții Vrah și Vitosha.

★

Jean Dezert zice că francezii rād de termenul folosit de americani pentru petrecerea la iarbă verde cu fripturi la grătar,

„*barbeque*”, care, printr-un joc de cuvinte în limba franceză, „*barb et que*” (expresie în care litera „t” nu se citește), care se traduce „*barbă și cur*”!

★

Albena Tchamova spune un banc cu Bush, citit pe Internet (câte bancuri nu se făceau pe seama lui Ceaușescu, înainte!): „Sub un tablou al lui Newton este scris „*Great mind*” (în engleză, „Minte uriașă”), sub un alt tablou, al lui Shakespeare, este scris „*Big mind*” („Minte mare”), iar sub al treilea tablou, al lui G. W. Bush jr., președintele SUA, scrie „*Never mind*” (joc de cuvinte în engleză: „*never*” = niciodată; „*mind*” = minte, inteligență, dar expresia se traduce prin „N-are importanță!” „Nu face nimic!”).”

Jean Dezert spune că ziarele franceze scriu poante despre alegerile americane: „O grilă cu puncte care nu se disting prea bine și când vrei să le numeri, dispar (ca-ntr-o iluzie optică), iar sub grilă e textul: „Ăsta-i modul de numărare a voturilor de către americani!”

★

Vili ne plimbă cu mașina lui germană. *Ich liebe was ich hab!* (Iubesc ce am – mulțumirea de sine) – o etichetă pe bord. Ne pune muzică franceză (Salvatore Adamo, Enrico Macias, Charles Aznavour, Mireille Mathieu), folclor țigănesc din Bosnia (de Goran Bregovici, care trăiește la Paris). Ajungem la Biserica „Boyana”, inclusă în Lista UNESCO a Moștenirilor Culturale ale Lumii. Construită în trei etape: secolele X-XI, secolul XIII și secolul XIX. A fost ridicată lângă Castelul Boyon și a fost menționată în cronică bizantină a lui Scylitzes-Cedrenus în anul 1015, precum și în 1048, când are loc invazia pecenegilor.

★

Scriitori-statuie pe... bancă!

Autorul (în dreapta) cu Jean Dezert, pe bancă, alături de statuile scriitorilor Petku și Penciu Sloveiku

Cecaumenus descrie în „Strategikon” răscoala țarului Petăr Delyan contra bizantinilor (1040-1041).

Biserica Boyana din Sofia

Ghidul mărturisește că n-au primit nici un ajutor de la UNESCO pentru renovarea bisericii, numai vorbe goale!

O cheie mai mare decât palma deschide ușa.

Picturile murale sunt de mare importanță pentru arta medievală.

Scene din Biblie. Sfinții nu sunt idealizați.

Imagini de regi și de regine.

Arhitectura și decorațiile reflectă Școala Artistică din Târnovo.

Capela se găsește la etajul întâi (biserica are două niveluri) și are fragmente de frescă originală. Curios că s-au păstrat trei straturi de picturi. La fiecare renovare, zugravii anonimi acopereau imaginile anterioare (nu le ștergeau) și pictau deasupra.

Am văzut și „sfinți militari”, considerați protectori.

★

Bulgarii numără zilele rămase până la intrarea în Uniunea Europeană: 596 de zile.

Așa număram și eu zilele în armată: AMR 78, adică „Au Mai Rămas” 78 de zile până la liberare... Hai Libi!

★

Bijuteria = magazin de bijuterii.

Pe stâlpi, afișe contra intrării în UE și în NATO.

Trecem pe lângă Academia Bulgară de Științe.

Statuia lui Stefan Stambulov (1854-1895), politician asasinat.

Teatrul „Sofia 199”, pentru că are 199 de locuri.

Teatrul Național „Ivan Vazov” (după numele unui scriitor național).

Institutul Francez. Bulgarii, neam slav, se consideră... francofoni!

Academia Bulgară de Științe

Piața de Cărți. Statuile de bronz ale doi scriitori, tată și fiu, dar nu pe soclu, ci stând pe o bancă, Petcu și Penciu Sloveicu (secolele XIX-XX). Paulo Coelho e tradus în bulgară. Autobiografia lui Stoicikov, celebrul fotbalist bulgar care a activat la Barcelona cu Hagi și cu Gică Popescu, acum antrenor al echipei naționale bulgare. Clubul spaniol dăduse pe el patru milioane de dolari.

Conferință în „Dobrogea”!

Cuvinte bulgărești: *recinik* = dicționar; *reci* = a vorbi; *provocisno* = a prooroci; *prevoz* = transport.

★

Duminică, 15 mai, la prânz, suntem imbarcați într-un autobuz închiriat de NATO, pe direcția Sofia-Albena.

Dr. Kiril Alexiev, organizator din partea bulgarilor, face o glumă:

– Cine-i absent să ridice mâna!

Autostrada 879 seamănă cu cea a noastră, București-Pitești. Ce ne-asemănăm cu bulgarii... și la fizionomie!

Trecem prin Pravetz, locul de naștere al lui Todor Jivkov (1911-1996), lider comunist bulgar.

★

În limba bulgară, *zahar* = zahăr, dar *mure* = mare!

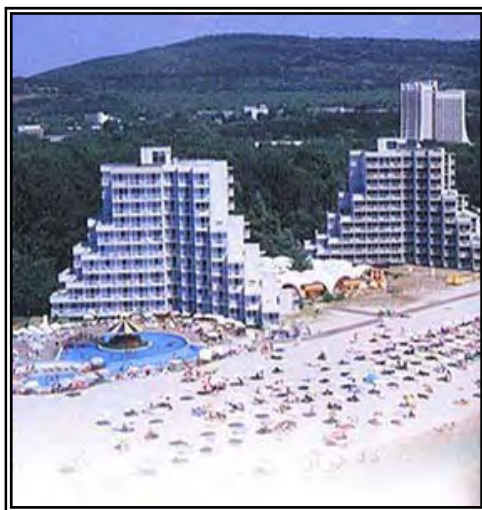
★

Ajungem după ora unu noaptea în stațiunea Albena.

Pe plajă, umbrele sunt aliniate perfect (litoralul românesc nu e „umbrelat” ca aici).

★

Repartizat în Hotel „Laguna Mare” (scrisă ca în română), la camera 335. Micul dejun îl servim în Hotelul „Laguna Garden”, iar prânzul, cina și desfășurarea conferinței - în cel mai important hotel – „Dobrudja” (adică, Dobrogea).

*Stațiunea
Albena*

Ne-au dat la mâncare, de credeam că-s pus la îngrășat! Câte cinci-șase feluri de prăjituri și plăcinte (eu mă dădeam în vânt după baclavale, care-s de proveniență turcească, dar cel mai des luam câte o prăjitură din fiecare tip – să le-ncerc pe toate – o farfurie moț!). Câte zece feluri doi, fripturi, sosuri,

pește, salate, fructe și compoturi. Băutura o cumpăram: bere, vin, rachiu.

Hotelul „Laguna Mare”

„Și-așa se rupe cântarul cu mine... Dar e greu să te abții când vezi atâtea bunătăți în față.

Dau „Noroc!” cu Francesco Zirilli, profesor de matematică la Universitatea din Roma, *cin-cin* se zice în italiană. Îi spun că echipa de fotbal din țara lui cu care țin eu este Fiorentina din Florența (pentru că vine de la... Florentin). Francesco zâmbește: „Păi, da!”.

Români la seminar

Întâlnesc trei români de la Institutul Național de Meteorologie și Hidrologie din București: Simona Catană, Argentina Nertan și Cristian Flueraru. Acesta a prezentat o lucrare referitoare la prezicerea stratului de zăpadă. Încă un român, prieten recomandat de mine, profesorul de matematică Gabriel Tică, editor al revistei „Sfera”, din Băileștiul lui Nea Mărin, autor a 18 culegeri de probleme pentru elevii de la generală și liceu, pentru examene și concursuri școlare. După cum îmi mărturisea Gabriel, se publică în România „munți de culegeri de probleme”. Aveam și eu aceeași boală până la

expatriere, ba și-n Maroc am scos în franceză o culegere de probleme și una de articole și note matematice. Dar, în Occident se pune accentul pe matematica aplicată. Ai făcut o structură algebrică? Bun, dar la ce se folosește? Să nu-mi spui că la alta teorie care... nici aia nu folosește la nimic în practică! Mă refer, de pildă, la cercetările sterile ale unor C.P. Niculescu și D. Bușneag din Craiova, care privesc cu invidie realizările aplicate în practică ale altor oameni de știință.

Al cincilea român prezent la acest seminar organizat de NATO este Mihai Cristian Florea, de la Universitatea Laval, Canada, unde fusese profesor de matematică Radu Theodorescu, pe care-l cunoscusem prin corespondență, iar acum este pensionat. Mihai este doctorand și a prezentat o lucrare despre Teoria Dempster-Shafer (TDS), citând și Teoria Dezert-Smarandache (TDSm). Spunea că vizitase deseori site-ul meu.

Hotelul „Dobrogea”

Am donat participanților la seminar câte un exemplar din cărțile mele despre logica neutrosofică și mulțimea neutrosofică (generalizări ale logicii fuzzy și mulțimii fuzzy), plus grafuri cognitive neutrosofice. Alegeam câte unul din fiecare țară, pentru a le răspândi pe tot mapamondul. Mă uitam

pe ecusonul fiecăruia. Așadar, le-am înmănat următorilor: David Asatryan (Armenia), Oleg Udovik (Ucraina; m-a pus să scriu o dedicație șefului său, care s-a nimerit să fi fost citat în carte, Z. Mihaylewicz), Ryszard Sroka (Polonia), Francesco Zirilli (Italia), Alexei Malyshev (Rusia), Wolfgang Koch (Germania), Galina Rogova (rusoaică din SUA), Jacob Barhen (SUA).

I-am reîntâlnit pe amicii Pierre Valin, Eloi Bossé, plus Jean Dezert, care-a făcut cinste cu câte o bere. Este aici și Patrick Vannoorenberghe, a cărui regulă de combinare am citat-o. I-am spus soției sale, glumind:

– Bucură-te că ai un bărbat celebru, menționat de alții!
Francezii râdeau.

★

În programul seminarului era trecut și un basarabean, Sergiu Galitchi, dar nu l-am văzut.

Spectacole folclorice

– Dacă nu te ajută să-ți găsești un *job* (serviciu, în engleză) mai bun, ce te mai duci la conferințe?, mă înțepase nevasta acasă.

★

În stațiunea Albena, mulți turiști germani, unii handicapați, inscripții în germană: *Herzlich willkommen!* (Un călduros Bun venit). În camping, bere germană *Freiberger*.

★

Cuvinte bulgărești ușor de înțeles: *nemski* = nemți; *luna* = luna; *kimie* = chimie.

★

Definiția pesimistului (după rețeta locală): Cel care poartă nu doar curea la pantaloni, ci și bretele!

★

Mașinile iau locul oamenilor: multe joburi pier, dar apar altele.

★

Spectacol la Centrul cultural din Albena, „*Dansul vântului*”, 20 Lv. După atâtea lucrări științifice, o pauză artistică este binemeritată. Doar patru perechi de dansatori bulgari. Costume roșu cu negru. Fuste scurte până la chiloți (s-au occidentalizat și vecinii noștri!). Muzică populară (seamănă cu cea românească). La cimpoi. Apoi, costume albastre. Balade, legende. Dansează cu tobe. Fetele dansează desculțe. Hore bulgărești (ca la noi). *Hora* = horă (intrat în română din bulgară).

Jucau năprasnic, ca pe sârmă!

Cum eu tot notam într-un carnețel, la ieșire, directorul m-a întrebat dacă nu cumva mă ocup cu... afaceri muzicale!

★

Căsătoria este o comuniune pașnică dintre doi oponenți.

★

Lilia, nevastă-mea, îmi trimite *e-mail* din State și m-acuză că eu iubesc mai mult știința decât nevasta.

★

În seara următoare, spectacol cazăcesc. Prezentatorul anunța în trei limbi: germană, engleză și franceză. Cazacii, cei mai luptători dintre ruși, locuitori între Volga și Don, au și un folclor renumit. „*Sunt cazacă și mă numesc Katiusha, / Și cazacii pleacă la război...*”

Acordeoane, chitare. O balalaică. Cor masculin. Voci baritone, puternice.

Jocuri rapide, le-aș compara cu sârbele oltenești. Muzicanții poartă cizme și pantaloni de culoare închisă, cu vîpșcă roșie.

Dans marinăresc. Cântece comice. Celebra melodie „*Kalinka*”. Spectatorii băteau ritmic din palme, cântând „*Kalinka, Kalinka, Kalinka maia!*” (*maia* = a mea).

Dansul „*Gorak*”. Cântecul „*Katiusha*”, despre frumoasa fată cu ochi negri.

Un trio internațional pentru Teoria Dezert-Smarandache

Alte cuvinte bulgărești: *madaletz* = bine; *tatko* = tată; *drujba* = prietenie; *otzet* = oțet (vine din slava veche, *ocitu*).

★

Un proverb spune că dimineața e mai în]eleaptă decât seara.

★

Prostituate pe străzi. Păreau țigănci. Mă oprisem în fața unui magazin, într-o dungă, și mă pomenesc cu-o tipă strident fardată și rujată care mă-ntreabă: *You want girls?* (Vrei femei?, în engleză). Până să mă dezmeticesc, am crezut că e cineva de la seminar și făceam eforturi de căutare prin memorie.

★

Urmăresc la televizor meciul de fotbal F.C. Ajax – A.C. Milan, în Viena, terminat 1-0. Ajax n-a mai câștigat campionatul european din 1973. Mă relaxez, nu mă pasionează care va fi câștigătorul meciului.

★

De curiozitate, am vizionat parțial și partida Levski-ȚSK, ambele echipe din Sofia. „Levski”, după numele unui erou luptător împotriva turcilor, e mai populară. Dar ȚSK, clubul Armatei, are o prestație internațională mai bună.

★

Eram curios să intru în discuție cu persoane din țări diverse, ca să compar idei politice, sociale. Cu armenii conversam despre șah și Tigran Petrosian, campion mondial în 1963, conațional de-al lor, ca și despre Kasparov. Ei sunt printre marii șahiști ai secolului XX, împreună cu Spaski, Karpov și Fisher.

Armenii sunt ortodocși ca noi, creștinați în anul 301.

Am constatat că la nemți și la italieni natalitatea e foarte mică, sporul de populație negativ, deoarece un copil este scump de crescut/întreținut. Italianii nu vor să se căsătorească decât târziu, după vârsta de 40 de ani.

★

Organizatorii Seminarului NATO-ASI din stațiunea Albena, de pe litoralul bulgăresc, au fost: Eric Lefebvre (Canada) și Kiril Alexiev (Bulgaria).

★

Vineri, 20 mai, după-masă, a fost secțiunea dedicată Teoriei Dezert-Smarandache (TDSm). Jean a prezentat „*The DSmT approach for information fusion and some open challenging problems*” (Abordarea prin TDSm a fuziunii informației și câteva probleme rămase deschise), Albena Tchamova – „*Multi Target Tracking Applications of Dezert-Smarandache Theory of Plausible and Paradoxical Reasoning*” (Aplicații ale Teoriei Dezert-Smarandache a raționamentului plauzibil și paradoxal în urmărirea traiectoriei țintelor multiple), iar eu, un proiect și mai ambițios – „*Unification of Fusion Theories (UFT)*” (Unificarea teoriilor de fuziune a informației), în care am colectat 45 de reguli de combinare și am încercat să integrez tot ce s-a făcut în fuziunea informației.

Week-end fără conferințe

Patru orașe au fost capitala Bulgariei: Pliska, Preslav, Veliko Târnovo și Sofia.

21.05.2005.

Sâmbătă și duminică avem liber, nu sunt conferințe.

Unii au plecat în excursie la Balcik, unde-i Castelul Reginei Maria a României (numit și „*Stella Maris*” – Steaua de Mare), pe care îl văzusem într-o excursie făcută în anii comunismului, alții – lângă Burgsas, la Nessebar.

Eu am rămas în grupul bulgarilor. Dr. Stoian Markov, șeful Departamentului Metode Matematice de Procesare a Informațiilor Sensorilor din cadrul Academiei Bulgare de Științe din Sofia, ne-a dus cu mașina sa și cu un microbuz în stațiunea *Zlatni Piasatsi* (Nisipurile de Aur), la vreo 15 km de stațiunea Albena. *Zlatni Piasatsi* este mai modernă și mai

încăpătoare (90.000 de paturi), față de Albena (15.000 de paturi). Am fost un grup de unsprezece persoane.

Pe alei, copii cântând la acordeon.

Vizităm Hotelul „*Admiral*”, care dispune de o piscină cu ape minerale terapeutice.

Prin buticuri, am văzut tricouri cu harta Bulgariei cuprinzând și partea românească a Dobrogei (până la Sulina!). Sunt grupuri șovine.

Prețuri mari, ca pentru străini!

Cochetă stațiune!

★

Asimilez noi cuvinte bulgărești: *malko* = mic; *pogulea* = mare; *draga* = dragă (mod de adresare); *kniga* = carte (pluralul se formează adesea în „i”: *knighi*).

★

În ziarul „*24 часа*” (24 de ore), din 21 mai, în pagina 39, un articol despre cei trei ziariști români ostateci în Irak: „*РУМЪЦИТЕ В ИРАК УБИТИ?*” (Români uciși în Irak?); Marie Jeanne Ion, Sorin Mișcoci, Ovidiu Ohanesian – se crede c-ar fi fost uciși... Dar, a doua zi, BBC anunța eliberarea lor (probabil contra unei mari sume de bani, de ordinul milioanei de dolari!).

★

Adaug în dicționarul meu bulgaro-român: *kuketno* = cochet; *toiletna* = toaletă; *brigada* = brigadă; *praznik* = sărbătoare (noi folosim „praznic” la biserică).

★

Ne plimbăm pe plaja „Nisipurile de Aur”.

Baie în mare cu tremurici

În sfârșit, după o săptămână în care n-am făcut deloc baie, deși eram mereu cu slipul pe mine, în așteptarea momentului prielnic, m-am dus singur în valuri. M-au udat și pe păr. Apa rece ca gheața, de te lua tremuriciul înainte de-a

intra în ea! Rar vedeai vreun nesăbuit ca mine trecându-i apa de buric.

Pe plajă, umbrele alb-albăstrui plesnind în vânt. Briza se umfla printre ele, parc-ar fi cântat din armonică, împrăștiind pulberea fină a nisipului ce ne pișca mărunț.

Case alb-roz pe coline se-apropiau abrupt de apă.

Tot astăzi s-a deschis sezonul estival. Cântece și dansuri cu elevi la ora patru după-amiază, pe platforma din fața Hotelului „Dobrudja”. Tineretul studios sărbătorește majoratul.

Dans popular bulgar în costume tradiționale. Băieți cu cercei în ureche și cu mâinile la spate sau ținându-se în horă.

Două fanfare.

Un marș patriotic.

Apoi, eleve cu fustițe scurte și crăpate în față, ridicate de câte-o rafală de vânt!

Picioaroase femele, îmbrăcate ca niște flori viu colorate, lungi în crăcane – de nu ți se mai luau ochii de la ele!

A participat și ministrul Turismului și Culturii, Nina Cilova, o femeie la vreo 30 de ani – tânără pentru o așa înaltă poziție administrativă.

Seara am băut două beri bulgărești, *Kumenița* și *Zagorca*, în barul „*Irish Pub*”, unde-am vizionat meciul de fotbal (în America, nu se transmit decât pe canalele spaniole – meciuri hispanice) Arsenal - Manchester: 5-4, după executarea loviturilor de la 11 m. „*Arsenal*” Londra, formată în majoritate din jucători francezi, plus antrenorul, câștigă Cupa... Angliei!

★

Două cuvinte bulgărești pentru care n-am nevoie de dicționar: *rai* și *lunatik*.

Plimbare prin Varna

Duminică, 22 mai, am plecat la Varna cu Ludmil Bojinov, Albena Tchamova și Pavlinka Konstantinovna, ca să

cumpărăm bilete de tren Varna-Sofia, pentru joi. Clasa a doua: 16,50 Lv. Opt persoane în compartiment.

Un minivan cu 14 locuri ne lasă după 40 de minute în Varna, oraș-port, situat la 30 km la sud de stațiunea Albena.

Zona dobrogeană bulgărească este împădurită bine, pe când cea românească este mai aridă.

Trecem pe lângă Mănăstirea Aladja. Prin Varna, afișe ale concertului cântărețului Ghiorgi Hristov.

O librărie – *книжарница* (knijarnița) se zice în bulgărește.

Un bulevard se numește *Bulevardul Yaghello Varnencik*, adică Iagello Varneanul, în amintirea luptei din anul 1444, de lângă Varna, când alături de bulgari au luptat contra turcilor și polonezi. Turcii au fost învingători. Cel în cauză este un membru al dinastiei poloneze Jagiello – Wladislaw al III-lea (1334-1444), rege al Poloniei și al Ungariei (din 1340, în urma semnării uniunii dinastice dintre cele două state), mort în Bătălia de la Varna (10 noiembrie 1444). I s-a ridicat un mausoleu și a rămas în istorie cu supranumele de *Varnensis* (varneanul), fiind inițiatorul ultimei cruciade împotriva turcilor.

Teatrul Dramatic „*Stoian Bacivarov*” (după numele unui critic teatral).

Clădiri de la începutul secolului al XX-lea.

La sfârșitul secolului al XIV-lea, Bulgaria a fost cucerită de Imperiul Otoman. Bisericile ortodoxe au fost distruse sau transformate în moschei. Ortodoxia bulgară era atunci parte a Patriarhiei grecești.

Biserica „*Binecuvântarea Fecioarei Maria*”, fondată în anul 1602, este cea mai veche biserică păstrată în Varna.

După Războiul Crimeii (1853-1856), bulgarii se opun elenizării orașului și în 1860 nu mai recunosc autoritatea bisericească greacă, iar limba bulgară este introdusă în biserică, decizia fiind sprijinită de viceconsulul rus A. Rahinski.

Preoții bulgari Konstantin Dunovski și Ivan Gromov susțin liturghii în 1865. Arhimandritul bulgar Simeon devine episcop de Varna și Preslav, iar Patriarhia bulgară se stabilește la Constantinopol (Istanbul), în 1871.

Alături de Biserica „*Sf. Arhanghel Mihail*” funcționa și o școală bulgară.

Catedrala ortodoxă „*Sveto Uspenie Bogoroditschno*” din Varna, care domină orașul de peste un secol, constituie primul monument ridicat în slăvirea ostașilor ruși căzuți în războiul ruso-turc de eliberare a Bulgariei de sub jugul otoman (1877-1878). Noul stat bulgar, principatul condus de Prințul Alexandru I, reinstaurează autoritatea bisericii ortodoxe. Constructorii Yanko Konstandi și Gencho Kunchev din Tryavna au finalizat catedrala în anii 1884-1885. Au fost necesari 50 de ani de eforturi pentru decorația interioară și mobilier, la care-au contribuit: Filip și Vasil Filipov (tronul episcopului), Peter Kushlev (încrustări în lemn, Niko Mavrodi (țesături), Kuzman Blazhenov, fiul său Makarity și Nestor Trayanov (amvon). Picturile murale (începute în 1949) au fost realizate de prof. Nikolai Rostovtsev, Karlo Yordanov, Gospodin Georgiev, iar decorațiunile – Dinko Shishkov și Alexander Sorokin. Această biserică are trei turlle. Altarul este partea cea mai sacră a bisericii creștine și se află în partea de răsărit, a soarelui, pentru a simboliza adevărul.

În Catedrală, se boteza un băiețel de doi ani.

La prânz, am făcut joncțiunea cu dr. Stavri Nikolov, cercetător bulgar lucrând în Bristol, Marea Britanie.

„Cuibu!” reginei Maria

Cuvinte bulgărești pe care le înțeleg fără translator: *triko* = tricou; *ciorapi* = ciorapi; *pijama* = pijama. Dar, *zakuska* înseamnă „micul dejun”, nu cea mâncare românească din legume!

★

Suc bulgăresc „*Tedi*”, preparat din *morkov* (morcov), *malika* (zmeură), *yabilka* (măr).

Limbile astea se amestecă până se fac pastramă!

★

La ora 14, meci de volei Bulgaria cu Restul Lumii (dintre participanții la conferință). Gabriel Tică a făcut parte din Restul Lumii, care-a învins.

★

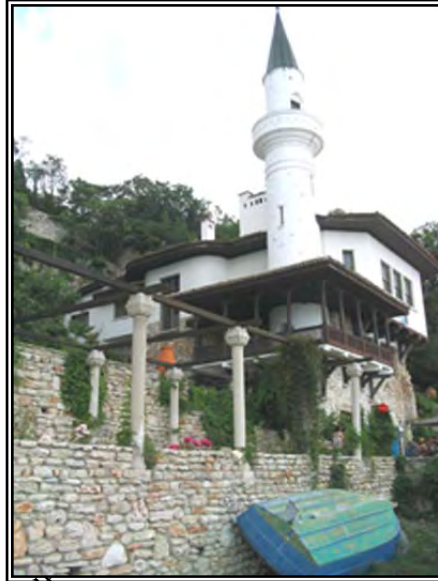
Alte bulgărisme fără nevoie de dicționar: *toiag*, *halva*, *baklava*.

★

Seara, de pe plaja stațiunii Albena se văd luminile Balcikului, orașel în Cadrilaterul fost românesc de la războaiele balcanice (1912-1913), până 1940. Regina României, Maria, soția regelui Ferdinand, a hotărât în anul 1924 să construiască în Balcik un palat. Ministerul Afacerilor Publice a cumpărat terenurile mai multor locuitori. De lucrare s-au ocupat doi

***Castelul din Balcic
(„Stella Maris”
al reginei Maria
(pictură și fotografie)***

58

arhitecți italieni, Augustino și Americo, și un horticultor elvețian, Jules Jeannys. Visul reginei Maria de-a construi un „Cuib liniștit” s-a îmfăptuit.

Curios că palatul îmbină, în mod paradoxist, stilul musulman (un minaret extravagant) cu cel creștin. Intrarea este ca un arc de triumf. Morile de apă, vechi, au fost reamenajate. Oale în stil trac. Pietre funerare. Covoare de flori. Și liniște de crezi că timpul a înțepenit de mult. Anton Holban, nepotul lui Eugen Lovinescu, a descris frumos aceste locuri în romanele sale. „Grădina lui Allah”, cu cactuși drepți. Ferestre arabice, coridoare înguste și întunecate, colonade romane.

Templul de apă („*Nymphæum*”).

Paradisul mahomedan, cu flori, arbuști, pomi din America, Asia de Sud, de pe coastele Mării Negre și ale Mediteranei. Mormântul reginei se află aici, nu și inima ei, aflată într-o casetă de argint, care la retrocedarea Cadrilaterului, a fost dusă la Castelul Bran, iar acum se află la Muzeul de Istorie Națională din București.

Smarandache... Napoleon al IV-lea!

Ludmil a xeroxat cartea lui Yaakov Bar-Shalom și Xiao-Rong Li, „*Estimation and Tracking/Principles, Techniques and Software*” (Evaluarea și urmărirea traiectoriei/Principii, tehnici și programe de calculator), Artech House. M-a costat 30 de leva (Lv).

Am publicat articole în *Fusion* (fuziunea informației), dar nu în *Tracking* (urmărirea traiectoriei). Încerc să mă extind.

★

O dată cu sezonul, s-au mărit prețurile. Sticla de vin pe care am găsit-o în cameră la venire, în 15 mai, cu eticheta de 7 Lv, are acum un alt preț: 8 Lv.

★

Albena Thamova îmi traduce distihurile paradoxiste în bulgară.

★

Ludmil râde, în stil paradoxist, mulțumindu-i ministrului Turismului din România fiindcă a pus prețurile mari pe litoralul românesc și astfel turiștii străini vin în Bulgaria, unde-i mai ieftin.

Am întrebat un francez de ce nu se duce și-n România, a dat din umeri, motivând că agenția de turism nu oferă astfel de itinerare.

Violeta Bogdanova, de la Academia Bulgară de Științe, îmi oferă un ghid de conversație englez-bulgar (bulgară nu știam eu!), de M. Alexievna și E. Paunova. Cu o dedicație simplă, să-nțeleg și eu: *Na Florentin ot Violeta* (Lui Florentin, de la Violeta, în limba bulgară).

23.05.2005.

Am făcut poze îmbrăcat... împărat – Napoleon (al patrulea!), precum și în uniformă de amiral rus! Prietenii râdeau.

*Florentin Smarandache
îmbrăcat în Napoleon*

*Florentin Smarandache
îmbrăcat în amiral rus*

Un neamț, trecând pe lângă dugheana foto, m-a prins în obiectivul aparatului său: *Danke schön!* (Mulțumesc frumos!, în limba germană). I-am spus unui turist bulgar care se uita la mine foarte curios (eram în uniforma rusească), că reprezint un general rus care-a luptat pentru eliberarea Bulgariei de sub turci și l-am întrebat dacă mă recunoaște. S-a gândit, s-a gândit și-apoi a spus că nu-și mai aduce aminte!

★

Au și bar de noapte cu *strip-tease*, erotism, intimitate, alcool și dans (*Show Bar Forum*).

★

Cumpărături la Bazarul „*Neptun*”.

★

Fotomontaj pentru băieții mei: câte un tricou negru pe care e scris în galben numele lor cu litere chirilice: *МИХАЙ* și *СИЛВИУ СМАРАНДАКЕ*.

★

– *Edin malkó bira!*, am comandat eu „O bere mică!”, într-o bulgară stâlcită.

– *O. K.!*, răspunde ospătarul.

– *Edná málka bira!*, fiindcă „berea” este femeie, mă corectează Ludmil.

Spectacol de neuitat la han

Organizatorii simpozionului ne-au oferit la Hanul *Fiesta Bulgaria* o gală ca-n povești. Aflat la un kilometru de centrul stațiunii, hanul are un aspect rustic. Căni și cești din lut, fețe de masă țărănești, costume folclorice (*kukiri*) ale dansatorilor.

Jocuri populare pe scenă, dar în Bulgaria există obiceiul ca spectatorii să intre în horă printre dansatorii profesioniști.

Pe urmă, Las Vegas adus în han! Fete în bikini, cu fesele goale... Țipau și fluierau bărbații!

Scamatorii, jonglerii.

Un instantaneu de la petrecerea de neuitat din han

Mă-ngraș văzând cu ochii, de-atâtea fripturi, prăjituri, băuturi. La felul doi mi-au servit o găinușă-ntreagă, dar eu nu mai aveam loc în stomac de primul fel.

Mă distrez să-mi țină pentru un an.

Spectacol, nu glumă! Ludmil striga „Bravo!”. Femei semidezbrăcate, nebunie, nu alta, ca la *Moulin Rouge*, în Paris. Est-europenii copiază Occidentul, mai ales în părțile excitante. Și puneam mâna la ochi, îndrugând: „Ludmil, n-ai voie să te uiți la goliciunile feminine de pe scenă, e rușine!”...

De ce nu mi-a fost dat mai de tânăr să am viața de acum? Ne-a ținut regimul trecut închiși spiritualmente.

Măcar atâta să beneficiez și eu pentru nopțile de studiu, în care am scris articole și am făcut cercetare.

Societățile în care fotbaliștii și actorii câștigă de sute de ori mai mult decât oamenii de știință sunt sortite degradării. Nu e corect, domnilor conducători!

Și-i trăgeau, nene, țiganiii lăutari cu foc, numai cântece rapide, unul și unul! Chiar și „Ciocârlia” (românesc), „Kalinka” (rusec), „Zorba” (grecesc), ca să nu mai vorbim de

ritmurile bulgare folclorice, dar și țigănești, cu vioara pe la spate sau după gât, cu botălca de vin în loc de arcuș pe coarde, se aprinseseră de săreau scânteii! Aștia maestri, tăticule!

Iar nouă, vinul și rachiul ne luaseră mințile.

Dans în stil american, cu fete crăcănate, bulănoase, pe tocuri înalte. Am început să fluier cu patru degete în gură, ca pe Valea Oltețului meu – spre surpriza amicilor.

Pe urmă, hai la dans. O invit pe Violeta. Eu dansez ca un urs, de multe ori în contratimp. Violeta se scuza că nu știe. Îi spun: „*Eu trebuie să mă scuz, nu tu!*”. Dacă a văzut, a început să-mi explice pașii: unul la stânga, doi la dreapta, dar în bulgară! Dup-aceea, mi-a explicat în rusă! În final, ea a înțeles perfect că eu n-am înțeles nimic!

Jean a venit în lipsa mea, lăsându-și „portretul” pe carnetul meu, lăsat pe masă: ☺ *Jean was here!* (Jean a fost aici!, în limba engleză).

A fost o seară minunată.

O baie în mare cam scumpă!

– *Was ist das?* (Ce-i asta?, în limba germană)

Nemți bătrâni pe litoral. Păi, ce se-ntâmplă, unde-i tineretul? N-are bani sau n-are timp?

Nu e sezonul! În lunile iulie-august se schimbă componența populației. Atunci vine la mare tineretul glorios și zvăpăiat.

★

La 05:48, răsăritul soarelui, ca într-un poem melancolic, dinspre Balcik și mare.

★

Jean îmi mărturisește că posturile la universitățile franceze, americane (occidentale, în general) sunt create pentru persoane anumite, descrise pe acestea, în așa fel încât să diminueze șansa altor candidați.

★

Dr. Jacob Barhen, director la *Oak Ridge National Laboratory in Tennessee*, spune că pe primul loc în spionajul tehnic, științific și economic în America sunt chinezii, apoi francezii și indienii din India.

M-am mirat s-aud că francezii îi spionează pe americani. Îl întreb pe Jean și el îmi spune că și americanii procedează la fel în Europa!

În laboratoarele de cercetări din SUA nu se mai angajează acum chinezi și se reduce numărul de indieni. China și India au devenit periculos superputeri, ceea ce deranjează pe unii. La orizont, au apărut alte țări mari care cer dreptul de a fi membri permanenți în Consiliul de Securitate al ONU: Brazilia, Germania și Japonia.

★

Am cumpărat pentru casetofonul din mașina mea o casetă de muzică populară „*Cântece bulgare eterne*”, înregistrată de „*Balkanton*”, distribuită de „*Stefkos Music*” din Burgas.

Am mai luat și un CD – „*Misterele vocilor bulgare*”, cu mai mulți interpreți.

★

Pe teritoriul bulgar există 166 de mănăstiri.

24.05.2005.

Mă copilăresc intrând în apă, dar Ludmil mă urmează. Cine mai e așa nebun ca noi?!

Tocmai se oprise ploaia și sărisem în mare. Pe plajă, se ridicase steagul roșu (semn că este interzis să te scalzi).

Stavri râde și spune să ne luăm umbrela de ploaie la plajă! Apoi, a precizat c-a vorbit el cu Dumnezeu să pună încălzitorul la boilerul Mării Negre!

În stațiunea Albena, aerul are 19° C, iar apa mării are 15° C!

★

Desigur, consecințele n-au întârziat: nervii mei sciatici s-au inflammat. Fac presopunctură în punctele cu probleme și terapie cu radiații infraroșii la tălpile picioarelor. Tratamentul m-a costat 25 Lv pentru 25 de minute. Cam scump. Baie-n mare în luna mai! Ce mai... ce să mai...!

Baie în mare, cu Ludmil, la 15° C

Ospătari dansatori!

24 Mai este sărbătoare națională în Bulgaria, Ziua Slavonilor și Culturii, comemorându-i pe Frații Kiril (827-869) și Methodiu (825-885), creatorii alfabetului chirilic, în 855, inspirându-se din cel glagolitic, inventat tot de Kiril.

Președintele bulgarilor, Gheorghii Pârvanov, a solicitat actualului papă, Benedict al XVI-lea (cardinalul Ratzinger, care la vârsta de 15 ani a fost membru în „*Tâneretul Hitlerist*”), aducerea în Bulgaria a osemintelor lui Kiril, înmormântat la Roma.

Cei doi frați au pledat în Moravia și Roma pentru alfabetul lor, iar învățăceii lor l-au introdus în Bulgaria. Bulgarii s-au creștinat sub regele Boris I.

Paradă de Ziua Culturii

★

Un pictor digital, David Hockney, folosește procesarea imaginilor (din fuziune) în colaje și în suprapuneri, creând picturi abstracte, suprarealiste, cubiste.

★

Restaurantul „*Poco Loco*”, care în spaniolă înseamnă „Puțin nebun”! Candele aprinse, dansuri, muzică de te asurzește. Melodii vechi, de când eram eu adolescent. Mai frumoase și mai melodioase decât zgomotul și zdrăncăniturile de azi numite “*cântece*”...

Ospătarii sunt în același timp și dansatori!

Zurbagii la majorat!

25.05.2005.

Seară poetică, pe malul mării, organizată de Elisa Shahbazian, cu rachiu, vin românesc adus de Mihai Cristian Florea, care fusese cu mașina fratelui său în România. Francezii cumpăraseră „Merlot”, am gustat și eu.

O seară poetică pe plaja Albena

Alune, sărățele. Blițurile aparatelor de fotografiat, intense în negura plină – parcă trăgea cineva cu mitraliera.

Colegii noștri de la conferință închiriaseră 30-40 șezlonguri albe în noaptea neagră, așezate ca o elipsă lângă apă. Valurile mărunte, căroră le sclipeau crestele siderale...

★

Dimineața următoare urma să plecăm la Varna, cu micul autobuz, și de acolo, la Sofia, cu trenul.

Toată noaptea au urlat, țipat, fluierat niște elevi sosiți în grup să-și petreacă majoratul, ba mi-au bătut în ușă când se crăpa de ziuă, fără nici un respect pentru lumea care dormea.

Generația nouă este mai agresivă și violentă. Cică și-n Bulgaria au fost elevi care și-au ucis profesorii...

★

Ludmil glumește spunând că eu vorbesc bulgară mai bine decât Jean, care nu știe deloc!

Cu trenul, opt ore, de la Varna până la Sofia. Ponosite, Căile Ferate Bulgare, precum cele românești. În vagonul 3, unde sunt, locul 56 este dat la două persoane!

O tânără de 23 de ani, Nedelina Encheva, din compartimentul nostru, povestește că lucrează la o fermă din Anglia cu 5 lire pe oră de la cinci dimineața până la șapte seara, cu pelerina pe cap, fiindcă plouă continuu. Duminica are liber, se odihnește. A întâlnit acolo polonezi, bulgari, români. Sunt plătiți mai puțin decât englezii, dar mai mult decât în țările de baștină. O întreb de ce nu rămâne în Anglia. Fiindcă nu vrea să lucreze toată viața în agricultură. S-a întors la Universitatea „Șumen”, ca să-și termine studiile și să se facă profesoară de istorie-geografie în Bulgaria.

Bacalaureați zvăpăiați în Sofia

O dată cu intrarea în Uniunea Europeană, Academia Bulgară de Științe se va micșora, se destăinuie Albence (diminutivul Albenei), și este posibil ca să-și piardă slujba.

★

O mică gară și localitate numită Gradiște (ca în România).

★

Râul Iskar, pe lângă care trece trenul, cu peisaj muntos, abrupt. Împădurită țară, verde, cu ape curgătoare umflate de ploaie.

Tuneluri, munți.

★

Seara, ajungem în Sofia. Elevi care tocmai au terminat liceul și bacalaureatul ovaționează pe străzi, plimbându-se cu

mașinile cu mai multe baloane de-o parte și de alta, scoțând capetele pe ferestrele automobilelor sau prin trapa din acoperișul acestora.

★

Agricultura nu merge în Bulgaria, ca și în țara noastră. Au pierit țărani. Nu mai vor să lucreze oamenii pământul... Nu e rentabil, se câștigă mai bine la oraș. Mulți cetățeni și-au pierdut locurile de muncă. Și atunci, cum se descurcă?

– Fiecare cum poate!, îndrugă Albence.

★

Lumea crede în Dumnezeu pentru că nu l-a văzut.

★

Cuvinte bulgărești care sună ca în românește: *granitza* = granița; *bogat* = bogat; *konak* = conac; *ieftin* = ieftin; *ogradă* = ogradă; *mizeria* = mizeria; *pretentzii* = pretenții; *plik* = plic; *izvor* = izvor; *koridor* = coridor.

Invitație la Erevan

Profesorul David G. Asatryan, șef de grup la Institutul pentru Probleme de Informatică și Automatică, din Armenia, mă invită să organizez un seminar de logică netrosopică la Universitatea Slavică din Erevan. Îmi propune să conduc o clasă de 10-15 studenți timp de 1-2 săptămâni. Îmi vor sponsoriza drumul și cazarea. Am acceptat. Urmează să definitivăm prin e-mail conținutul cursului și data când să vin în Erevan. Prof. Asatryan primise cartea mea „*Neutrosophic Algebraic Structures...*” (co-autor împreună cu W. B. Vasanta Kandasami).

★

Pe 27 mai, la ora 05:30, cu noaptea-n cap, am auzit cocoșii cântând și am crezut că Albence are găini pe balcon! Când colo... ceasul deșteptător, ca să prind avionul de la ora 8. Plecăm pe ruta Sofia – Paris – Cincinnati – Albuquerque.

★

Am văzut pașapoarte ale Uniunii Europene.

★

M-așteptam să-l întâlnesc în Sofia pe dr. Krassimir Atanassov, profesor la universitate, dar era plecat în Burgas – predă și acolo. El a publicat o carte, „*Despre unele dintre «Problemele Smarandache»*”, pentru care mă simt onorat.

★

Rusul Malâșev îmi transmite numărul de telefon, ca să-l caut vara asta, când voi trece prin Sankt Petersburg.

★

Partidele politice mai importante din Bulgaria sunt: Mișcarea Națională „*Simion al Doilea*”, al cărui lider este chiar fostul țar Simeon al II-lea (partid aflat la conducere până la alegerile din iunie 2005); Partidul Bulgarilor Socialiști, cu vederi de stânga, al cărui lider este Serghei Stanișev; Uniunea Puterii Democratice, în fruntea căreia se află o femeie, Nadejda Mihailova, Democrații pentru Bulgaria Puternică, șeful fiind Ivan Kostov; partidul minorității turce, numit „*Mișcarea pentru Drepturi și Libertate*”, cu Ahmed Dogan lider (echivalentul UDMR-ului din România).

În tren, ascultam discuțiile oamenilor și o puneam pe Albence să-mi traducă: majoritatea erau nemulțumiți de condițiile de viață și așteptau alegerile pentru a schimba conducerea.

Philadelphia, Orașul Independenței

Pregătiri de „călătorie științifică”

Iunie 2005.

Am făcut rezervare la hotel în Philadelphia prin Agenția *Hotels.com*, care m-a taxat gros pentru serviciul pe care mi l-a făcut (circa 60 \$). Încercasem și singur, *on line*, dar nu știam exact unde este situat hotelul în oraș, trebuia să fie în centru, lângă Hotelul *Wyndham*, locul în care va avea loc conferința FUSION 2005, la intersecția străzii 17 cu strada *Race*, fiindcă Jean Dezert, colaboratorul meu din Franța, coautor la comunicările științifice de la această întrunire internațională, nu putea merge mult pe jos, din cauza operației de disc. Am găsit la *Comfort Inn Historic*, aflat la un sfert de milă de locația conferinței. Am plătit cu *Discovery Card* 119,50 \$ pe zi camera. Curios e că mi s-a spus că prețul este același dacă are un singur pat sau două!

26.07.2005.

De dimineață am avut examenul final cu studenții. Mi-am luat o clasă pe vară, algebră pentru începători, opt săptămâni de predare, marțea și joia, câte o oră și patruzeci de minute. Toți banii câștigați i-am dat lui Mihai, fiul meu cel mare, ca să-și plătească studiile la *Northern Arizona University*. Oricum, banii încep să nu mai aibă valoare, se devalorizează repede, trebuie cheltuiți repede!

Am corectat lucrările finale, am făcut media cu calculatorul, definind o funcție cu șase variabile (trei teste, unul final, tema pentru acasă și activitatea în laborator), introduceam datele pentru fiecare student. Simplu, iute și... electronic! Dar, când să raportez *on line* mediile, *site*-ul universității nu funcționa, cică din 29 iulie. I-am lăsat această sarcină Liliei, soția mea.

Traversând țara cu mașina și cu avionul

Geanta, calculatorul (*Texas Instruments 92*, grafic, programabil) au rămas în cabinet și am sărit în mașină, ca să ajung la aeroport. Avionul pleca la 17:10 din Albuquerque, capitala statului meu, New Mexico.

Am făcut două ore și jumătate pe autostrăzile I 40 Est și I 25 Sud.

Cu biletele astea electronice, cumpărate *on line* prin *Expedia.com*, nu mai stau la coadă în aeroport pentru *boarding pass* (permis de îmbarcare) și nici nu plătesc comision agențiilor de voiaj.

★

Până în Cincinnati, am citit articolele lui Jean, Albena, Tzvetan și Pavlina despre tragerea la țintă (militară), identificarea țintelor, algoritmul *Munkres*, filtrul *Kalman* extins, asocierea datelor (*Blackman*), fuziune cinematică, simulări *Monte Carlo* folosind mai multe reguli de comparare, modele interactive, funcții aproximative, estimări și predicții *bayesiene*, *entropie pignistică* (*Ph. Smets*), alarmă falsă, distribuție *Poisson*, fuzzificare, și, bineînțeles, TDSm (Teoria *Dezert-Smarandache*).

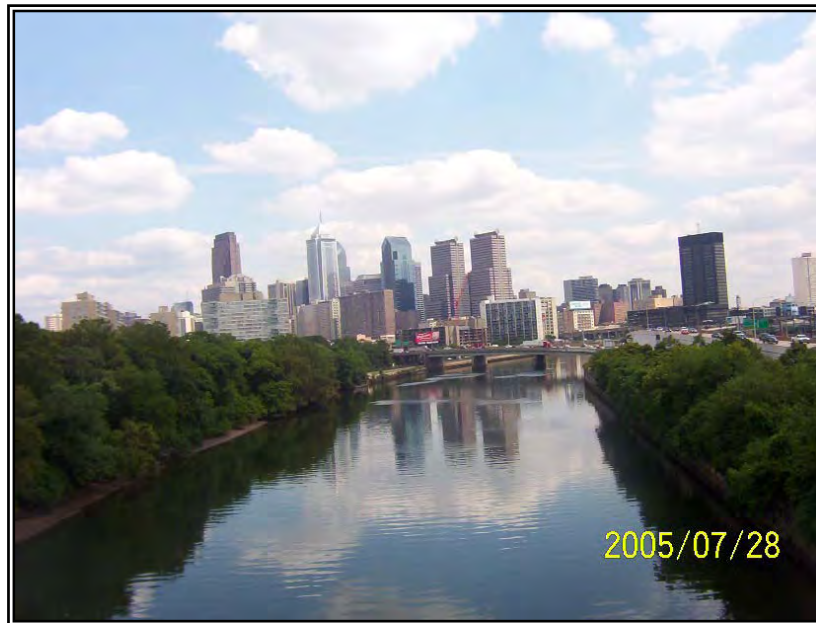
După a VIII-a Conferință Internațională de Fuziunea Informației FUSION 2005, 25-29 iulie 2005, Philadelphia, SUA, voi citi articole de fizică nucleară pentru conferința din Rusia, de la Institutul de Biofizică din Pușkino (Regiunea Moscova) – un domeniu nou care mă pasionează, deși sunt doar un novice.

★

Din Cincinnati în Philadelphia, am mers cu un avion mic, cu numai 50 de locuri; mă obișnuisem cu *jet-uri* (avioane mari, cu reacție).

★

De la aeroport la Hotelul *Comfort Inn*, taxiul are preț fix – 25 \$. De obicei, te taxează la kilometraj, adică la *miles*, că așa măsoară americanii distanța (1 milă terestră = 1,609 km).

Philadelphia – imagine de ansamblu, cu blocuri zgârie-nori

★

Jean avusese alarmă la ora unu noaptea, tot hotelul fusese evacuat, nici măcar nu le-a spus ce se-ntâmplase. Iar eu am ajuns la vreo jumătate de oră după, când tocmai adormise, în camera 40. *Malheureusement* (Din nefericire, în limba franceză) a fost trezit din nou!

★

Am început să cunosc oamenii de la conferințele de fuziunea informației (am participat la cele din 2003 – Cairns, Australia, și din 2004 – Stockholm, Suedia), facem glume, fotografii și ni le trimitem reciproc prin *e-mail*.

Secțiunea TDSm

Pe 28 iulie, dimineața, în sala C 9, s-a desfășurat Sesiunea TDSm (se scrie astfel, pentru a o diferenția de TDS – Teoria *Dempster-Shafer*). Am prezentat cinci noi reguli de combinare a informației, dintre care *PCR 5 (Proportional Conflict Redistribution)*, adică, Redistribuția Proporzională a Conflictului – conflictul dintre informațiile venite de la surse diferite) este cea mai exactă din punct de vedere matematic, în comparație cu toate regulile de până acum (mai bună decât regula clasică a lui Dempster). La sesiunea noastră participa și Glenn Shafer, celebrul cercetător și profesor la *Rutgers University*, coautor al Teoriei *Dempster-Shafer*, director onorific al FUSION 2005.

Frédéric Dambreville a prezentat extinderea cadrului de discernământ de la discret la continuu în TDSm. Jean Dezert a evaluat performanța regulilor de fuziune privind urmărirea țintelor multiple și a arătat că *PCR 5* depășește celelalte reguli în puritatea urmăririi, iar asocierea greșită de date este mai mică.

În cadrul secțiunii noastre a prezentat și un doctorand francez, Benjamin Mourllion.

Am întâlnit și un român, Alin Achim, de la Universitatea Bristol, din Anglia, originar de lângă Sinaia, care venise cu soția, și lucra în fuziunea imaginilor, în special pentru domeniul medical.

★

La Hotelul *Wyndham* Philadelphia, din Piața Franklin, este cazat și vicepreședintele Dick Cheney când vine în vizită în oraș. Deci, iată-mă, pe undeva... pe sus!

*Philadelphia –
Hotel Wyndham*

★

Micul dejun este inclus în prețul cazării la hotelul la care dormim, iar prânzul este inclus în taxa de înscriere la conferință și-l servim la Hotelul *Wyndham*, între sesiuni (12:30-13:30). Pentru a ne deplasa între cele două hoteluri, avem microbuz gratuit.

După sesiune, m-am dus să văd mesajele pe Internet – nimic interesant.

Turul orașului

Împreună cu Arthur Loza, doctorand polonez la Universitatea Bristol (la conferință, mi-am dat seama ce mulți sponsori are această instituție de cercetare!), am făcut un tur al orașului, timp de o oră și jumătate, 25 \$, cu *Big Bus* (Marele Autobuz), o companie turistică.

Urcăm într-un autobuz cu etaj, ne bate soarele-n cap să tâmpim! Toropeală și umezeală în Philadelphia, spre deosebire de New Mexico, unde arșița deșertului este uscată.

Străzile de la est la vest au nume, iar cele de la nord la sud au numere. În perioada colonială, fiindcă majoritatea oamenilor nu știa să citească, străzilor de la est la vest li s-au dat nume de arbori, ca să înțeleagă toți (de exemplu, strada Pinului).

Case în stil vechi, drumuri înguste, parcări de o parte și de alta, amintind de aglomerația din Europa, lume pe trotuare.

Vedem partea istorică a orașului.

Șine de tramvai, dar tramvaiele circulă rar. Ghidul ne spune că este mai ieftin să lase șinele, decât să le scoată!

Podul *Benjamin Franklin*, care leagă Philadelphia cu New Jersey, construit în anul 1926, este cel mai lung din Statele Unite (2,9 km). Are o lățime de 39 m și o înălțime a tablierului față de apă de 41 m.

***Autorul cu Podul „Benjamin Franklin”
din Philadelphia, în fundal***

Biserica *Christ*, pe strada *Arch*, unde este înmormântat *Benjamin Franklin* (1706-1790), împreună cu soția. B. Franklin a fost scriitor, inventator, diplomat, personalitate a acestui oraș, a înființat primul spital american și sediul de pompieri.

Începusem să mă topesc de căldură, Arthur se ștergea mereu de sudoare.

Citadela era plină de afișe cu expoziția deschisă între 10 iunie și 4 noiembrie 2005 despre Abraham Lincoln, Constituția Americană și Războiul Civil.

Sala Independenței, unde *Thomas Jefferson* a declarat independența SUA (1776), iar mai târziu, Constituția SUA: „*We, the people...*”, celebrele cuvinte „Noi, poporul...”.

Clădirea cuprinde Camera Adunării Naționale, Camera Curții Supreme. În față, e statuia lui *George Washington* și o placă marcând locul unde a stat *Abraham Lincoln* în 1861 și *J. F. Kennedy* în 1962.

Centrul Constituției Naționale. Banca de Rezervă Federală. Muzeul Americanilor-Africani. Poliția. Un centru comercial cu 180 de camere.

Philadelphia – Independence Hall

Cartierul chinezesc

China Town, cartierul chinezesc, unde trăiesc aglomerați 70.000 de chinezi, au magazine cu firme folosind ideograme chineze, dar și traducerea lor în engleză.

***Autorul în
Philadelphia –
Cartierul
„China Town”***

Chinezii locuiesc în sau lângă buticurile în care lucrează. Iată și un templu buddhist de 44 de picioare înălțime (7,31 m; „picioarul” [*foot*] este unitate engleză de lungime, 1 metru = 3,28 picioare) și 88 de tone greutate!, lipit între clădiri.

China Town s-a format în 1890.

★

Îmi place să colind lumea și să discut cu persoane de naționalități diferite teme diverse: politică, religie, filozofie, istorie, sociologie și-n general, despre *viață*. Astfel, pot compara ce e bine și ce e rău în fiecare loc, desigur, din punctul meu de vedere, subiectiv. Îmi place să descopăr evoluția și involuția ființei umane.

Îmi place să cunosc multe culturi, tradiții, obiceiuri, relația bărbat-femeie de-a lungul timpului, destrămarea familiei moderne, o dată cu supra-emanciparea feminină.

★

În cercetare științifică aș fi mai bine plătit decât în învățământ, n-ar fi cazul să fac o schimbare?

★

Îl întreb pe Jean Dezert, colaborator francez în articole despre fuziunea informației, cercetător științific la prestigiosul ONERA (Oficiul Național pentru Studii și Cercetări Aerospațiale, Paris), dacă nu-i e frică de globalizare, c-o să-și piardă serviciul. Mă gândeam că Franța și Olanda n-au aprobat prin referendum Constituția Europeană, deoarece clasa de mijloc din aceste țări, influențată de stânga politică, se teme că mâna de lucru mai ieftină din Europa de Est va acapara piața locurilor de muncă. Mai rău, intrarea Turciei în UE, a cărei populație se apropie de 70 de milioane de locuitori (pe locul al 18-lea în lume!), iar pe deasupra și musulmană, ceea ce nu prea este pe placul occidentalilor, creează noi semne de întrebare.

– Meseria ta o s-o trimită în India sau în China, cum procedează cu posturile de computere.

Jean, care lucrează în domeniul apărării naționale, răspunde:

– Păi, atunci cine-o să facă apărarea Franței, chinezii?!

★

Chinezii și indienii sunt mulți, ca furnicile.

★

Alin Achim, românul meu, grăiește:

– Numele dumneavoastră era prea românesc ca să nu-l recunosc în program!

★

Am tipărit de pe Internet volumul meu francez „*Le sens du non-sens*” și l-am adus pentru Pierre Vallin și Eloi Bossé, canadieni quebecani, ultimul foarte glumeț. Aceste poeme, bazate pe interpretarea pe dos a expresiilor lingvistice, pe care le-am numit „*bêtises poétiques*” păreau să atragă.

Când le-am „recitat” câteva, la un pahar de bere, se prăpădeau de râs:

„– *Comment vas-tu?*” (Sensul literar este „Ce mai faci?”, nu „Cum mergi?”)

„– *Je vais à pieds.*” (Merg pe picioare; expresii \n limba francez')

sau

„– *Comment ça va?*” (Sensul literar: „Cum o duci?” sau „Cum îți merge?”, nu “Cum merge asta?”)

„– *Ça va par avion.*” (Asta merge cu avionul; expresii franceze).

★

Imaginile sunt considerate ca niște matrice de numere în procesul de identificare și de prelucrare.

Comunicare științifică la FUSION 2005

Stresați de timp la prezentare, să ne încadrăm în cele 20 de minute (expunere, întrebări din sală și răspunsuri).

★

Nu am asistat la prezentarea comunicării neamțului Rolf Haenni, care ne atacase la conferința trecută, din Stockholm, FUSION 2004, deși eram pregătit. Jean Dezert, coautor cu mine la comunicări, credea că e diplomatic să-l ignorăm. Și-atunci, a venit el la prezentarea comunicării noastre, încercând să ne contrazică. M-a întrebat ce părere am despre felul cum a rezolvat el „*Exemplul lui Zadeh*” în „*Teoria Dempster-Shafer*” (TDS). (Teoria mea și a lui Jean a intrat în literatura de specialitate sub numele „Teoria Dezert-Smarandache”, scrisă prescurtat „TDSm”, ca să nu se confunde cu TDS.)

M-am bucurat, fiindcă am avut ocazia să-l critic fără să fi văzut prezentarea lucrării sale, dar îi citisem comunicarea în avion, pe drum spre Philadelphia:

– *În primul rând, ceea ce ai rezolvat tu nu este „Exemplul lui Zadeh”, ci „Exmplul lui Zadeh modificat”* (am accentuat ultimul cuvânt).

Sursele de informație sunt în întregime credibile, chiar dacă-s contradictorii. Există surse opuse, care destăinuie amândouă adevărul, de exemplu: chestionând doi profesori, P1 și P2, ce părere au despre studentul John, P1 poate afirma că John este un student *bun* (din punctul de vedere al profesorului de matematică P1), dar P2 poate spune contrariul, privind aptitudinile lui John la engleză, că este un student *slab*.

În altă ordine de idei, ipotezele medicale din „*Exemplul lui Zadeh*” sunt exclusive, în vreme ce tu le consideri neexclusive. Chiar dacă bolile respective n-ar fi exclusive, eu îți pot construi alt exemplu similar, în care ipotezele sunt clar exclusive, de pildă: A = mulțimea multiplilor lui 3; B = mulțimea multiplilor lui 3+1; C = mulțimea multiplilor lui 3+2.

I-am dat pe hârtie un exemplu nonBaysian, în care Regula lui Dempster nu mergea. Fierbea sângele în mine...

	A	B	CUD
m1	0,9	0	0,1
m2	0	0,9	0,1

Folosind Regula lui Dempster, obținem $m(CUD)=1$, care-i contraintuitiv! Ipotezele A, B, C, D sunt exclusive, iar sursele m1 și m2 – credibile.

Hai-hui prin Philadelphia, cu autobuzul decapotat

Philadelphia Convention Center (Centrul de congrese din Philadelphia).

Cafeneaua *Hard Rock*, recunoscută după chitara mare drept firmă.

Părculețe mici, cu arteziene. Unul dintre ele fusese în trecut loc de *execuție în public* a infractorilor.

Gara (Compania Feroviară *Amtrak*).

Biblioteca Liberă.

Muzeul dedicat sculptorului francez August Rodin, profesor al lui Brâncuși la Paris.

***Philadelphia Convention Center și cafenea
Hard Rock Café (pe colț)***

Casa lui Betsy Ross, cea care-a făcut primul steag american, în 1777.

– O clădire cu atâtea rotunjimi, glumește ghida, numai o femeie putea proiecta!

***Casa lui
Betsy Ross –
creatoarea
drapelului
american***

Cel mai vechi penitenciar american, cu ziduri înalte, închis în 1971 și transformat în muzeu. Vizitatorii trebuie să semneze o hârtie că... intră pe risc propriu!

Aici a fost deținut un „vestit” spărgător de bănci care, întrebat la proces de ce sparge bănci, a răspuns:

„– *Fiindcă acolo sunt banii!*”

Bazilica „Sf. Petru și Pavel.

O casă care aparținuse lui Al Capone, marele mafiot.

Copaci mulți, care ne zgârie cu crengile lor, trebuie să plecăm capetele când trece autobuzul decapotat pe sub ei.

Muzeul de Artă

Muzeul de Artă din Philadelphia: duminica, intrarea este gratuită, iar în cursul săptămânii – 10 \$.

Muzeul de Artă din Philadelphia

Armenii americani au ridicat un monument dedicat victimelor genocidului turc, în care au fost uciși, în două rânduri, 700.000 + 800.000 de armeni, în 1915.

Garnizoana militară.

Statuia lui Abraham Lincoln, care a semnat actul de abolire a sclaviei și-a a reușit să mențină țara unită, cu prețul unui război civil, amenințată cu secesiunea de separatiștii sudiști. Lincoln a fost ucis în anul 1865, de către un actor, în timp ce asista la o piesă de teatru.

Picturi murale.

Un balon cu oameni în nacelă.

Institutul Franklin.

Planetarium Fels.

În timpul Primului Război Mondial, negrii înrolați nu aveau voie să îmbrace uniforme americane, nici să poarte steagul american. De aceea, au fost îmbrăcați în uniforme... franceze.

Un general polonez, Kosciuszko, a luptat în Războiul de Independență pentru americani. Și francezii i-au ajutat pe americani împotriva englezilor.

Universitatea Artelor, pe Blvd. Artelor

Filarmonica din Philadelphia.

Biserica Presbiteriană.

Femeile purtau rochii lungi pentru că nu era permis să li se vadă glezna.

În cel mai vechi spital din SUA se făceau operații în public; nu existau anestezice și de aceea li se dădea pacienților să bea alcool ori să fumeze opium, pentru amonțire. În spital s-a format și o bibliotecă medicală.

La numerotarea străzilor, nu s-a dat numele *First Street* (Strada Întâi), pentru că Primul, Prima sunt atribuite numai lui Dumnezeu, și-atunci s-a numit *Front Street* (Strada Frontală sau Strada Din Față).

Memoriale ale războaielor coreean și vietnamez

O epavă spaniolă, de pe timpul Războiului Americano-Spaniol din 1898, când Statele Unite anexează Guam, Porto

Rico și Filipinele (independentă din anul 1946) și impun tutela Cubei.

Un monument dedicat lui Cristofor Columb, lângă Hotelul *Hyatt*, ridicat cu ocazia împlinirii a cinci sute de ani de la „descoperirea” Americii, 1492-1992.

Numele orașului vine de la William Penn, englez.

Prin Philadelphia trece râul *Delaware*. Apele, destul de poluate, au mai fost curățite.

Casa lui Benjamin Franklin se află pe strada Pieței (*Market Street*). El a propus ca la poștă să se plătească pentru scrisorile trimise, nu primite.

Portul.

Am admirat mai mult arhitectura orașului.

Echipele de *baseball* (sport asemănător cu oina românească), când trebuie să joace în Philadelphia, sunt cazate la Hotelul *Hyatt*.

Memoriale dedicate Războiului din Coreea (1950-1953), după ce Coreea fusese divizată în 1948 de sovietici și de americani, încheiat nedecis, printr-un armistițiu care menține divizarea țării în Nordul comunist și Sudul capitalist, separate prin granița de pe paralela 37, precum și Războiului din Vietnam (1954-1975), terminat cu victoria Nordului comunist, care a reunificat țara.

Dintr-o singură clasă de absolvenți de liceu din oraș, au murit în luptă 25...

Craiova = de la țară!

Am intrat cu Arthur Loza, polonez doctorand la Universitatea din Bristol, participant la conferința internațională FUSION 2005, în Barul *Skinner's*. Am băut o bere afară, pe terasă, una înăuntru și încă una afară:

– *Na zdarowie!* (Noroc!, în poloneză)

– *Genkuie!* (Mulțumesc!, în poloneză)

Arthur este un admirator al scriitorului polonez contemporan Ryszard Kapuscinski (n. 1932, în Pinsk, acum în Bielorusia), autor de reportaje, martor la peste 30 de revoluții, războaie și lovituri de stat din America Latină, Asia și mai ales Africa, tradus în multe limbi, cartea lui cea mai renumită fiind „*Wojna futbolowa*” (Războiul fotbalului).

Mă întrebă de unde sunt și îi răspund:

– Craiova.

Îmi spune că în poloneză *krai* înseamnă „țară”, iar *Kraiova* (adjectiv) înseamnă „de la țară” (Uite domn’ e, eu nu știam!), pe când în sârbește *krai* înseamnă „sfârșit”!

★

Pe străzi, trăsuri cu cai plimbă turiști.

★

Jean Dezert, prietenul meu francez, coautor al lucrării prezentate la conferința din Philadelphia, mă căuta pe la *Comfort Inn* („*Hanul confortului*”, hotelul la care eram cazați), iar eu îl căutam pe la *Wyndham* (hotelul la care avea loc conferința).

★

Seara, 14 inși de la conferință ne tărăm prin oraș căutând un restaurant. Pe mulți nici nu-i cunoșteam. Am intrat la *Positano Coast*, pe strada Walnut. Printre meseni, Roy Streit, autorul teoriei „*Maximalizarea predicției probabilistice*” folosită în urmărirea țintei (în armată), Ludmila Mihailova (bulgăroaică), Branco Ristici (sârb), Mieczysław M. Kokar (polonez).

★

Nu mai sunt nici român, nici american, ci o amestecătură!

Muzeul de Artă

Muzeul de Artă din Philadelphia conține 400.000 de obiecte de artă contemporană și clasică, grupate în 200 de

galerii. Din fața intrării principale în Muzeu, situată la capătul celor 99 de trepte, se vede o superbă panoramă a orașului. Aceste trepte au fost filmate în anul 1976, când Sylvester Stallone alerga pe scări în sus.

În fața Muzeului se găsește statuia „*Prometeu sugrumând vulturul*”, realizată în anul 1949 de Jacques Lipschitz (1891-1973, evreu emigrat din Lituania, stabilit în 1909 în Paris, apoi în America, din 1941; în 1964, a avut o importantă expoziție la Muzeul de Artă din Philadelphia, a fost de două ori premiat de Academia de Arte Plastice din Pennsylvania; este cunoscut și ca pictor cubist în perioada pariziană).

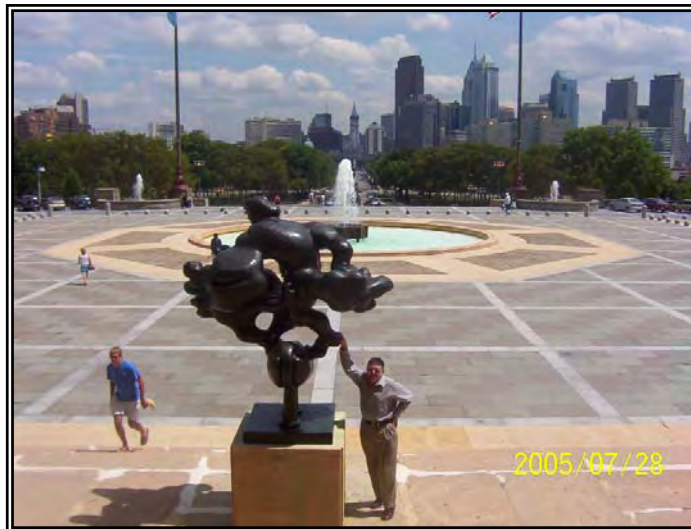
Colecții de artă medievală (săbii, scuturi, arcuri, tapiserii, sticlă colorată, lucrări din piatră) și din Renaștere (pânze religioase), artă europeană (1500-1850, peisaje din natură, scene de viață, mitologie în pictură, obiecte de bronz, mobilier), artă asiatică (din China, Japonia, India), artă americană, plus artă modernă și contemporană.

Jean Dezert a insistat la galeria franceză a muzeului, reprezentată din abundență: Jacques Callot (1592-1635), Nicolas Poussin (1594-1665), François Perrier (1600-1649), Pierre Brébiette (1598?-1642), Eustache Le Sueur (1616-1657), Simon Vouet (1590-1649), Charles Le Brun, Michel Dorigny, Jacques Stella, Thomas Blanchet (1614-1689), François Boucher (1703-1770), Antoine Watteau (1684-1723), Antoine Coypel (1661-1722), Antoine Rivalz ((1667-175), Jean Honoré Fragonard (1732-1806), Eugène Delacroix (1798-1863), Charles Baudelaire (1821-1867), poetul a fost și desenator, analog scriitorul Victor Hugo (1802-1885).

Faimoșii: Jean-François Millet (1814-1875), *Eduard Manet* (1832-1883), Honoré Daumier (1808-1879), *Paul Cézanne* (1839-1906), Edgar Degas (1834-1917).

*Autorul pe treptele din fața
Muzeului de Artă din Philadelphia*

*Autorul alături de statuia din fața Muzeului de Artă –
„Prometeu omorând vulturul”*

Sculpturi de August Rodin (1840-1917), contemporanul lui Brâncuși. Când Rodin l-a invitat să lucreze în atelierul lui, Brâncuși a răspuns: „*La umbra pomilor înalți nu crește iarba!*”.

Un supraveghetor stătea țeapăn, nemișcat, de-am crezut că era și el o statuie – i-am pus mâna pe umăr, m-am uitat mai atent!

Galeria franceză continuă: Gustave Courbet (1819-1877), *Claude Monet* (1840-1926). La Muzeul de Artă din Boston există tablouri de mari dimensiuni ale lui Monet, care picta la Giverny, lângă Paris.

August Renoir (1841-1919), *Camille Pissaro* (1830-1903), *Paul Gauguin* (1848-1903), trimis de guvernul francez în Tahiti, unde creează celebrele tablouri postimpresioniste înfățișând viața insularilor.

Alt postimpresionist, Henri de Toulouse-Lautrec (1864-1901). Thomas Couture (1815-1879), Pierre Bonnard (1867-1947).

Tendință naivă în peisajele lui Henri Rousseau (1844-1910), cunoscut mai mult ca *Le Douanier* (Vameșul, pentru că asta îi era meseria).

Cel mai mult mi-au plăcut *Le Douanier* și Gauguin.

Sculptori italieni: Medardo Rosso (1850-1928), Alexis Rudier, ale cărui statui sunt simple, mai puțin lucrate decât ale lui Rodin, care s-a dovedit detaliat, înzorzonat (ca să nu mai compar cu out-arta mea pe dos... care nu necesită nici o prelucrare!).

Alți pictori: Max Weber (1881-1961), american; Eduard Munch (1863-1944); Vincent van Gogh (1853-1890), cu fauvismul său. Muzeul „Van Gogh” din Amsterdam, dedicat în întregime lui, este magnific.

Arnauld Bröcklin (1827-1901).

Mă atrag modernității și postmodernității. Man Ray (1890-1976) în „*A.D. 1914*”, cu roșu contra albastru, geometrizat, anticipa Primul Război Mondial.

Roberto Matta (1911-2002), din Chile – expresionism abstract.

Mark Rothko (190-1970), Arshile Gorky (1904-1948), Ad. Reinhardt (1913-1967), Isamu Noguchi (1904-1988), contestatul Jackson Pollock (1912-1954), Stuart Davis (1892-1964), Lee Krasner cu dreptunghiuri și cercuri.

Cubismul unor Picasso și Braque.

Tot privind la pictorii ăștia, îmi venea să le calculez vârsta, câți ani au trăit mai mult sau mai puțin decât mine.

Celebrii *Henri Matisse* (1869-1954) și Wilhelm de Kooning (1904-1997).

Arta brută a bolnavilor mintal, promovată de Jean Dubuffet (1901-1985). El s-a inspirat din graffiti și din desene infantile.

Spațiu de vis în pictura lui Enrico Donati (n. 1909).

Yves Tanguy (1900-1955).

Salvador Dalí (1904-1989), prevăzând războiul civil spaniol. Privind de aproape ai o perspectivă, iar de departe – o alta.

Eugène Berman (1899-1972), René Magritte (1898-1967).

Sculpturi de avangardistul Max Ernst (1891-1976).

Joan Miro (1893-1983), pictură pe piatră.

Joan Moore (n. 1941), Jasper Johns (n. 1930) și compozițiile sale hibride: un pahar cu gura-n jos, o riglă și o tablă neagră; scaune de artă; o vioară.

Fernand Léger (1881-1955) redând viața urbană schematizată.

Giorgio de Chirico (1888-1978), italian – melancolic și straniu.

Sam Francis (1923-1998), cu tabloul său „*Alb*” (pete albe de nunațe murdare; atât).

Clyfford Stile (1904-1980).

Barnett Newman (1905-1980) – o pânză vopsită în albastru și cu o dungă verzuie la mijloc.

Andy Warhol (1928-1987), autoportret.

Sol Lewitt (n. 1928), Chuck Close (n. 1940), Gerhard Richter (n. 1932) și tabla sa de șah cu pătrățele de culori diverse.

Gabriel Orozco (n. 1962) – graffiti pe craniu uman!

Robert Rauschenberg (n. 1925) și pictura *junk* (gunoi, în engleză) sau mozaicul vieții.

Robert Gabor (n. 1954) și chiuveta cu picioare de fetiță, încălțate în sândăluțe, în loc de conducte de apă – ca o glumă!

Tom Wesselman (1931-2004), James Rosenquist (n. 1931), Robert Rauschenberg (1925-2005), Roy Lichtenstein (1923-1997) și arta pop.

Cy Twombly: scris de mână, ciorne, mâzgălituri pe fond alb (se-apropie de out-artă).

Brâncuși – „sculptor francez născut în România”!

Prietenul meu Jean Dezert auzise de Brâncuși și îi pronunța numele “Bran-chiu-zi”.

Găsim în Muzeul de Artă din Philadelphia o sală dedicată lui *Constantin Brâncuși*. O plăcuță biografică îl prezintă ca sculptor francez născut în România! După 1904, el s-a stabilit în Paris.

Piese expuse: *Sărutul, Prințesa, Himera măiastră, Peștele, Negresa albă* (paradoxismul în acțiune!), *Domnișoara Pogany, Trei pinguini, Prometeu, Noul născut, Sculptură pentru orbi*.

În aceeași sală este și Piet Mondrian (1872-1944).

Marcel Duchamp (1887-1968) cu pișoarul său (anti)celebru (de antiartă!), cu roata de bicicletă pe scaun, cu suportul de uscat sticle – toate, „prototipuri” de artă modernă! Aceste obiecte uzuale, care nu au nici o valoare artistică, puse

într-o expoziție sau într-o galerie de artă capătă valoare artistică (!). Un tablou „*Adam și Eva*”, cu capetele în jos și cu picioarele-n sus!

Mexicanul Rugin Tamayo (1899-1991) cu portrete cafenii (pământii) stilizate.

După cel de-al Doilea Război Mondial, capitala artistică a lumii s-a mutat de la Paris la New York. Periodic, polurile de putere se schimbă...

★

Am întâlnit un cercetător din Orissa, India, care lucra în San Diego, numit Mahendra Mallick. Mi-a spus că în limba lui „*maha indra*” (adică prenumele său) înseamnă „*Marele Rege al Raiului*”! I-am transmis felicitări...

★

Pe 29 iulie 2005 urmează să plec la Moscova, la o altă conferință.

Viva Barcelona!

Sfârșit de octombrie, 2005. M-am dat peste cap în câteva zile, ca să vin la o nouă conferință științifică internațională. A cincea într-un an... Se pare c-am luat-o razna!

Mama (locuiește în Bălcești, Vâlcea) aflase din ziar, înainte să-i spun eu.

– Te duci la Barcelona?

– Mă duc, răspund eu la telefon.

Scrisese Mircea Monu o știre despre asta în „Monitorul de Vâlcea”.

Rezervări de bilete în ultimul moment. Încercasem prin cheaptickets.com și găsisem la 800 \$. Ah, ce ieftin (conform numelui site-ului: „bileteieftine.com”), dar apăsând pe „Cumpără”, am primit răspunsul „Nevalabil”! Până la urmă, am găsit cu 988 \$ la priceline.com („prețuripefir.com”).

Mai rămăsese vreo săptămână. Am completat formularul în Excell pentru sponsorizare din partea universității mele (Universitatea „New Mexico” Gallup, statul New Mexico, SUA) și am cerut, destul de modest, doar 1.200 \$. Dr. Bruce Gjeltema, președintele Comitetului de finanțare a participărilor la sesiuni și conferințe științifice, a trimis e-mail membrilor Comitetului, care au aprobat rapid cererea mea (nu era timp de prea multe discuții).

Jean Dezert, colaboratorul meu din Franța, îmi scrisese să vin. În programul postconferinței figura un seminar de trei ore dedicat Teoriei Dezert-Smarandache. Era vorba de conferința „Sensor Fusion Europe” (Fuziunea Senzorilor, Europa), organizată de Compania „Marcus Evans” (producție militară) la Hotelul „Avenida Palace” din Barcelona, Spania. Când m-am uitat în programul conferinței și am văzut cine asistă, m-am înfierbântat imediat și am dat din coate să particip: reprezentanți guvernamentali, oficiali militari, industriași (ooo, de-am prinde un contract de cercetare de zeci-

sute de mii de dolari!...), directori de agenții de spionaj (mamă, Doamne, uneori mi-ar fi plăcut să fiu spion, să știu secrete!...).

Bine că m-am reprofilat de la matematică pură (teoria numerelor, structuri algebrice, geometrie neeuclidiană) la cibernetică, inginerie, bioinformatică, aeronautică și „militărie” (aplicații științifice în domeniul militar). Teoria numerelor era ca o joacă în cifre, precum un copil în nisip. La ce folosea? Puțin la criptografie.

Dar știința aplicată se caută, se plătește, este de actualitate. Nici nu mai sunt numit „matematician”, ci „Scientist” (om de știință, cercetător științific) și mă bucur. Trebuia să mă fi deșteptat mai de tânăr și s-o fi dat pe importanța practică – prea am fost un idealist! Viața occidentală m-a trezit la realitate.

Mai mult, fizicienii dr. Larissa Borissova și Dmitri Rabounski, din Moscova, m-au incitat spre cercetarea nucleară și spre mecanica cuantică. Am și publicat/editat două cărți și opt articole în aceste domenii ale fizicii.

Vickie Olson mi-a adus pe 26 octombrie niște broșuri și am „aplicat” (am completat și trimis niște formulare de cereri) pentru grant-uri militare la Forțele Aeriene și la Forțele Navale Americane. La unul dintre ele, termenul de trimitere a formularului era 1 noiembrie, așa că m-am grăbit. Eu, care am fost paralel cu disciplina cazonă („Armata e frumoasă s-o privești, nu s-o faci!”), iar cele 9 luni de serviciu militar la o unitate militară din Medgidia, județul Constanța, au fost pentru mine oribile (număram zilele: „AMR” 72... Au Mai Rămas 72 de zile... scriau soldații prin latrine), eu, căruia nu i-a plăcut armata, s-ajung să lucrez pentru Armată! Dacă m-acceptă, primesc 1.450 \$ pe săptămână (în afara salariului de la universitate, care-mi merge în continuare!) și va trebui să lucrez 8-10 săptămâni în vara anului 2006 într-o bază militară. Mai predasem matematica la o bază aeriană din Tucson, în anul 1997. Intram cu permis special.

– Și ce-o să faci tu cu-atâția bani?, mă-nțeapă Lilia, nevastă-mea.

– Lasă, bă, că și muncesc! Am ochii roșii de computer și tociți pe articole. Astă-noapte nici n-am putut dormi. Mă obsedau niște idei.

Încerc să-l atrag pe Silviu, băiatul meu cel mic, spre cercetarea științifică. Are cap, e bun la matematică, computere și șah – ca mine, când eram mic. A câștigat pe Statul Arizona Olimpiada de Matematică la clasa lui și s-a clasificat la șah între primii 12.

Zborul inspirației și inspirația-n zbor!

Shada Berechid, Joanne Bradley, Chip Heflin (organizatori ai conferinței din Barcelona) mi-au scris că voi fi scutit de plățirea taxei de înregistrare la conferință – 1.800 de euro (atât de mult, n-am mai întâlnit la nici o conferință!).

★

Pe 2 noiembrie, de dimineață la drum. Pe-autostrăzile astea est-vest, când mă duc de la Gallup, unde locuiesc, la aeroportul din Albuquerque, am soarele în față. Seara, când mă-ntorc, am soarele tot în față. Îmi bate-n ochi, e greu de condus mașina. Apărătoarea de la parbriz (parasolarul) nu face mare brânză... (Trebuie dat soarele în judecată!)

Tot drumul m-am gândit la contraexemplul lui Smets la Teoria Dezert-Smarandache (TDSm). Mi se părea falacios.

Cu caietul pe genunchi, notez în fugă, să nu uit, expresii, acțiuni de urmat, idei care-mi fulgeră prin minte. Am și un carnetel de buzunar și așa mi se nasc memoriile de călătorie.

Pe autostrada I 25 Sud, ieșirea 223, accident: un autovehicul tamponat, cu fundul turtit...

★

În avionul de Atlanta, pentru a viziona un film, ni se cere 2,50 \$ pentru cască, altfel, te uiți la ecran și nu auzi

sonorul – ca dracu’! Până nu demult, era gratuit, dar acum trebuie să plătim, pentru petrol, cică!... Deși America a intrat în Irak, benzina s-a scumpit; totul apasă pe umărul cetățeanului obișnuit.

★

Se pare c-am rezolvat problema lui Philippe Smets, cu taxiuri, care ne-o imputa. După o simplă diagramă Venn, Jean Dezert a venit cu ideea de specificitate a elementelor, iar eu am definit o funcție în acest sens, iar acum adaptăm formula de combinare hibridă. Meditând mai mult în avion (tot n-am altceva de făcut!), mi-a fulgerat gândul să înlocuiesc mulțimile prin forma lor cea mai specifică – o simplă îmbunătățire a sumantului S2. Jean se va bucura când îi voi spune asta în Barcelona. Aștepta aseară să termin și să-i transmit prin e-mail, dar ieri am predat toată dimineața, pe urmă, la bancă, apoi, am făcut bagajul, iar seara... lipsa mea de inspirație. Va aduce laptop-ul și vom actualiza prezentarea joi-seara, chiar în Barcelona.

★

Vorbesc Spanglish (spangleză! – spaniolă amestecată cu engleză) cu vecinul de scaun (16 G) în avionul spre Madrid. Mă forțez să vorbesc, să leg cuvinte în spaniolă, să învăț cuvinte noi.

★

– Fii atent cu avioanele!, mă avertiza mama.
– Eh, aici nu pot să fac nimic, viața mea e-n mâinile altora!

★

Madridul este cu șase ore înaintea Atlantei. E negură afară.

Spaniolul de lângă mine zice că vrea să doarmă, fiindcă mâine dimineață se duce la serviciu – lucrează pentru *un banco privato* (o bancă privată).

★

Completez formularul în patru limbi „Carta Internațional de Embarque/Desembarque”: spaniolă, engleză, franceză și... arabă! Deci, arabii încep să joace un rol mondial?

★

Mi-am luat cu mine e-mail-urile lui Jean, articolul lui Smets „*Analysing the Combination of Conflicting Belief Functions*” (Analizând combinația funcțiilor de încredere conflictuale), ca să le migălesc, citesc și răscitesc până găsesc soluția. Cu un ochi la film și cu căștile la urechi, cu altul în hârtoage, fac două lucruri în același timp... sau nici unul!

Transbordare în Madrid

Mi nombre es Florentino (Numele meu este Florentin, în limba spaniolă). *Yo quiero ir a correos*. (Vreau să merg la poștă). *La seguridad* = securitate.

3 noiembrie: pentru prima dată în Spania. *Bienvenido!* (Bine ați venit!)

Aterizăm în Madrid. *A la mañana* (de dimineață).

Madrid – Aeroportul Internațional Barajas – Turnul de control

★

Am cerut mâncare fără grăsimi și stewardesa a pus o etichetă pe scaunul meu, apoi am primit și o notă în tavă cu meniu (că este pentru diabetici) – dar eu nu sufăr de nici un diabet!

★

Era să pierd legătura spre Barcelona. Până să găsesc compania „Spanair”... Întrebam în spaniolă, bâlbâit, iar ei îmi răspundeau repede și nu înțelegeam, dacă rețineam 2-3 cuvinte: *dirección, derecha, izquierdo, arriba, bajo* (direcție, dreapta, stânga, sus, jos). *El terminal dos, puerta C 48* (aproape ca în românește, Terminalul 2 poarta C 48 – pronunția spaniolă: *se cuarenta y ocho*).

Tot întrebam: *¿Donde es la puerta se cuarenta y ocho?* (Unde este poarta C 48?; în limba spaniolă este regula de punctuație ca semnul întrebării sau cel al mirării să se pună și la începutul propoziției/frazei, dar... cu josu-n sus!)

Aveam la mine trei dicționare de buzunar: român-spaniol, englez-spaniol, spaniol-englez, plus unul de expresii uzuale în limba spaniolă. Dar nu aveam timp să le consult în fugă.

★

Curat, elegant în avionul companiei „Spanair”. Revista companiei se intitulează „Spanorama” (în loc de „Panorama”)!

Geamantanul cu cărți, de 17 kg, nu-l pot lua înăuntru (se admite până la 6 kg), așa că îl dau la bagaje, în burta avionului.

Decolez din „*Aeropuerto de Madrid Barajas*” (în spaniolă, „j” se citește „h”).

★

În capitala spaniolă sunt trei echipe principale de fotbal: celebra Real Madrid, cu jucători cumpărați pe milioane de dolari, Atletico Madrid și Rayo Vallecano, care joacă în divizia secundă. „Rayo” înseamnă fulger, iar „Vallecano” vine de la „Vallecas”, o suburbie a Madridului.

În drum spre Poștă

Îmi notez, ca de obicei, când mă aflu într-o țară străină, cuvinte și expresii: *venga aqui* = vino aici; *despertar* = a trezi; *tarjeta de credito* = carte de credit; *caminar* = a merge; *pero* = însă; *tambien* = de asemenea; *el es porque (el es la razón por)* = de aceea; *petroleo* = petrol; *jugo de manzana* = suc de mere; *cuarto, habitación* = cameră (de dormit).

Autorul la Poșta din Barcelona

★

Temperatura la Barcelona este de 15° C – este plăcut pentru plimbare.

Banii se duc de-a fuga! A scăzut puterea dolarului.

★

Sunt 10 km de la aeroport până-n oraș. Taxiul mă costă 21 \$.

★

Mă uit în dicționarul Valeriei Neagu. Editura „Sport-Turism”, 1985, cum se traduce „ieftin”, cuvânt important: *barato, baratero*.

★

Am văzut ghișeele unor companii aeriene pe care nu le cunoașteam: „Iberia”, „Air Europe”.

★

Îmi place cum spun spaniolii la „femeie”: *mujer* (se citește muher). Tălmăcesc în gândul meu „muiere”, e mai ușor de ținut minte, deși sună cumva peiorativ sau, după poetul Geo Dumitrescu, referindu-se la „nevastă”: “posesiv, umilitor și vulgar”.

★

Întreb cum e vremea în Barcelona.

– *Cálido, no frío*. (Cald, nu e frig)

Taxiul trece prin centrul comercial, aflat în construcții.

Strada *La Gran Via* (Drumul Mare).

Înainte de introducerea monedei euro, moneda națională spaniolă era *pesseta*.

★

Mă înțeleg vag cu șoferul. Formez propoziții simple. Vreau să ajung la Poștă. Mă așteptam să i se spună la posta (românizez cât pot, ca burghezia română, satirizată de Vasile Alecsandri în secolul al XIX-lea, care franțuzea „furculița” spunându-i „*furculision*” în loc de „*fourché*”), dar bag de seamă că se zice *el correo*. Vorbesc o spaniolă după ureche!

Tendințe secesioniste

La radio se discută despre autonomia regiunii catalane.

După ocuparea arabă și islamizarea țării (711-1031), spaniolii încep eliberarea teritoriului lor (*Reconquista*), pornind din nord, de la statele creștine Castilla, León, Aragon, până la Sevilla și Grenada, reușind să alunge definitiv musulmanii în anul 1492, prin regii catolici Ferdinand de Aragon și Isabella de Castilla.

Perioada de aur a spaniolilor urmează în secolul al XVI-lea, când colonizează întinse teritorii în America, prin regii Charles I (1516-1556) și mai ales Philippe al II-lea (1556-1598). Apoi, începe decăderea, după înfrângerea faimoasei lor flote Invincibila Armada de către englezi (1588). În 1640, Spania pierde Portugalia. Au loc războaie de succesiune și fratricide care slăbesc și mai mult țara. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, coloniile spaniole din America Latină devin independente.

Gibraltarul, teritoriu de numai 6 kmp, la strâmtoarea cu același nume, dintre Marea Mediterană și Oceanul Atlantic, despărțind Spania de Maroc, este ocupat în 1704 de Anglia, iar Spania îl revendică și astăzi.

În prezent, spaniolii se confruntă cu două posibile secesiuni: catalană și bască.

Catalonia, în nord-estul Spaniei, cuprinde patru provincii: Barcelona, unde se concentrează jumătate din populație, Géróna, Lérida și Tarragona. Are peste șase milioane de locuitori. În anul 1931 a dobândit un statut autonom, care a fost suprimat de generalisimul Franco (1936-1975), redobândit însă în anul 1979.

– Catalana și spaniola *se entiendo* (se înțeleg, sunt apropiate), îmi confirmă șoferul.

Catalana este considerată un dialect al limbii spaniole.

★

No sé = nu știu.

★

Multe motociclete. Firme și-n engleză. Arhitectură în stil gotic.

★

Învăț că în interiorul cuvântului, între vocale, litera „r” se dublează: *correo* (poștă), *arriba* (deasupra).

★

– N-ai voie să te uiți insistent la femei, râde taximetristul, e nepoliticos.

★

Problema e mai complicată cu Țara Bască (*País Vasco*). Situată în nordul Spaniei, are o populație de două milioane de locuitori și este formată din trei provincii: Biscaye, Guipúzcoa și Álava. Dar, o parte din Țara Bascilor se află și în țara cu care Spania se învecinează la nord – Franța (zona sa de sud-vest). O dată cu înființarea în anul 1959 a organizației revoluționare clandestine ETA (*Euskadi ta Askatasuna* = Țara Bască și Libertatea, în limba bască, total diferită de spaniolă), bascii își revendică independența de sub conducerea madrilenă. În anul 1980, bascii au obținut autonomia. ETA utilizează atentate, multe dintre ele cu bombe, în Spania și Franța. Orașul principal al bascilor este Bilbao, care are un Muzeu Guggenheim (al cărui edificiu are o arhitectură splendidă), dar și un alt important muzeu de artă.

Probleme similare are Franța și cu corsicanii. Insula Corsica, din Marea Mediterană, a aparținut și Italiei. Limba corsicană este mai apropiată de italiană. Deși cel mai important împărat al Franței, Napoleon Buonaparte, este corsican din Ajaccio, capitala Insulei Corsica, această glorie nu-i încântă întratât pe corsicani, circa 260.000 la număr, ci își cer autonomia și independența, începând din anul 1970, în urma unor evenimente violente din Aléria.

★

– *Yo quierro ir a correos* (Vreau să merg la Poștă).

Taximetristul m-a oprit în fața unei scări largi, cu multe trepte. Am expediat 35 de cărți de-ale mele la bibliotecile universităților din Barcelona, Madrid, Sevilla și Bilbao.

La conferință

Pe urmă, tute-o la conferință („Fuziunea senzorilor, Europa”, organizată de compania militară „Marcus Evans”), la Hotelul „Avenida Palace”, pe strada *Gran Via de les Corts Catalanes* nr. 605-607, în centrul Barcelonei.

Jean Dezert, prietenul și colaboratorul meu din Franța, cu care trebuie să susțin mâine o expunere, a venit cu o oră mai târziu decât mine.

★

Am apucat să audiez trei lucrări. Dr. Nada Milisaljecvic, de origine croată, lucrând însă la Academia Militară Regală din Belgia, a prezentat o lucrare despre deminarea unui teren din Croația, rămas din timpul războiului civil iugoslav.

Profesorul Jesús Garcia Herrero, de la Universitatea Carlos III din Madrid, a prezentat ceva despre aplicarea fuziunii de date în supravegherea video. Iar Paul Thomas, consultant în cadrul Laboratorului Tehnic și Științific de Apărare din Anglia, a vorbit despre fuziunea NBC (nucleară, biologică și chimică).

Idei principale: calcul evoluționar, multiagenți, filtru paralel Kalman, algoritmi deschiși, stabilitatea sistemului, metode euristice, simulări pe computer, fuziune neliniară, procesarea semnalelor, fuziune multidimensională, integrarea factorilor umani, lanțuri Markov, senzori biologici, rachete balistice, erori negausiene etc.

Printre participanți erau generali, colonei, căpitani și comandanți militari din Germania, Franța, Suedia, Finlanda, Canada, reprezentanți NATO, dar și oameni de afaceri, cercetători științifici din Italia, Polonia.

Am distribuit pe la participanți patru cărți cu logica neutrosifică.

★

Vineri, 4 noiembrie, am prezentat, împreună cu Jean, „Teoria Dezert-Smarandache în fuziunea informației”, timp de trei ore, de la 9 la 12. Și am răspuns la întrebări.

Mă sculasem odihnit, cu mintea limpede, după oboseala drumului cu avionul peste ocean. Plecasem miercuri-dimineața din Gallup, New Mexico, SUA și ajunseseam joi, la prânz, în Barcelona.

Eloi Bossé din Québec ne-a spus că este o problemă la atribuirea de valori numerice (numite „mase”) informațiilor primite de la surse. Se lucrează cu probabilități subiective (diferite de cele clasice), care constituie măsuri subiective ale incertitudinii. Similară entropiei, se folosește „probabilitatea pignistică”, introdusă de Philippe Smets, în luarea deciziilor.

★

Jean înțelege 95% din franceza vorbită în Québec, unde se folosesc multe arhaisme. Pentru mine este și mai greu, fiindcă am învățat franceza literară. Dar Eloi ne înțelege bine pe amândoi.

★

În graba plecării, am uitat să-mi iau cărți de vizită, așa că trebuie să scriu de fiecare dată adresa și e-mail-ul.

Doi polonezi din Varșovia: Piotr Czernik și Jacek Karwatka.

Plimbare prin oraș

După conferință, toată lumea e a noastră! Am purces pe străzi, cu Jean și cu Eloi.

Pe strada *Portal de l'angel* (Poarta îngerului). Muzică, trompetă, pian pe trotuare. Tineri sărutându-se.

Vânzători ambulanți. Cumpăr pentru Lilia, nevastă mea, un batic de mătase. Prețurile sunt mai mari acum, de când a scăzut dolarul față de euro.

Străzi înguste, medievale. Clădiri solide. Puhoi de oameni.

Catedrala *Barrio Gótico*, în Cartierul Gotic, supranumit Acropole al Barcelonei, când Catalonia domina Marea Mediterană.

***Barcelona –
Catedrala
Barrio Gótico
(vedere nocturnă)***

Ne-am așezat la o masă în *El Cafè d'en Victor*. Pe terasa cafenelei, un preț, înăuntrul ei, alt preț.

– *Por favor, un cerveza española...* (Vă rog, o bere spaniolă...)

– “*Estrella*” (numele unei mărci de bere).

– *Si* (Da).

– Cum se zice pâine?, îl întreb în engleză pe chelner.

– *Pane*.

– Aha, ca-n latină: pane, - panis!

Atmosferă veselă.

E plăcută clima mediteraneană! M-ar atrage să trăiesc la pensie aici.

Un tip, deghizat în vânzător de ziare, fură celularul unui englez de la masa vecină, iar o tipă, cu un copil în scutece (pentru diversiune), fură portmoneul englezoaicei. Englezul aleargă după hoți, strigă *Policia...* Până la urmă, hoții sunt prinși.

★

Papagali de vânzare.

Pe strada La Rambla facem poze cu niște inși machiați.

Mai văd și eu lumea, că prea am fost ținuți închiși... Mă uit la trecători cum arată. Brunetele fetele.

Jean mă sfătuiește să cumpăr parfum în aeroport – e mai ieftin decât în oraș, fiindcă nu plătesc taxe. Eu credeam că e invers.

Iată și un chioșc, „*La Vanguardia*” (Avangarda – hobby-ul meu).

Dacă aș locui aici, cred că-ntr-o lună aș învăța spaniola perfect, având în vedere că mai știu câte ceva din ea, învățat în SUA.

★

Dicționar spaniol: *blanca* = albă; *negra* = neagră; *el triangle* = triumphiul.

★

Biletul de metrou (*bitllet senzill*, în limba catalană) costă 1,50 €.

„Sfânta Familie” – o catedrală... paradoxistă!

Am vizitat catedrala catolică (de fapt, este o biserică, nu o catedrală, deci, iată un prim paradox!) *Sagrada Familia* (Sfânta Familie, în limba spaniolă), care se mai numește și Templul Izbăvirii Sfintei Familii („templu”, nu „biserică” – iată un alt paradox!). Deși a fost începută în anul 1882, ea nu este terminată! De 123 de ani!! Nu e... paradoxal?!... Conform

tradiției medievale, biserica se construiește din bani publici. Se așteaptă să fie terminată în anul... 2020! Este considerată capodopera neterminată (păi, ăsta-i alt paradox!) a celebrului arhitect catalan Antonio Gaudí (accentul cade pe ultima silabă, 1852-1926), care a fost numit arhitect-șef în anul 1883, preluând design-ul predecesorului său Francesc de Paula Villar i Lozano. (Catalanii, ca spaniolii, iau numele de familie al ambilor părinți. De exemplu, pe mine ar trebui să mă cheme „Florentin Smarandache și Mitroiescu”, în catalană, sau „Florentin Smarandache Mitroiescu”, în spaniolă – dialectul castelan). Apropo de nume, arhitectul Gaudí avea două prenume: Antoni Plàcid, iar după tipicul catalan, două nume – Gaudí i Cornet. Dar, în lumea întregă, Antoni Plàcid Gaudí i Cornet este cunoscut ca Antonio Gaudí, prenumele fiind varianta spaniolă a primului său prenume.

Construirea unui Templu al Izbăvirii Sfintei Familii (Iisus, Maria și Iosif) a fost propusă de Asociația Spirituală a Devotaților Sfântului Iosif, creată în anul 1866. Datorită donațiilor primite, Asociația a putut să cumpere în anul 1881 o mare suprafață de teren cuprinsă între străzile Marina, Provença, Sardenya și Mallorca, pentru construirea acestui templu. Piatra de temelie a fost pusă în anul următor, în ziua Sf. Iosif, de către episcopul Urquinaona.

3 fațade, 6 cupole, 12 clopotnițe!

Proiectul inițial, al arhitectului Villar i Lozano, prevedea o biserică cu trei nave, șapte capele și o clopotniță înaltă de 85 de metri. Gaudí a extins proiectul preluat, concepând un amestec original, specific lui, de arhitectură și arte plastice, care s-a numit apoi „arhitectură globală” – care îmbină organic structurile arhitectonice cu decorarea edificiului. Clădirea are un stil neocatalan, bogată în ornamente. Gaudí a împodobit catedrala cu embleme, figuri de sfinți, elemente de floră și de faună locală, episoade biblice,

texte religioase. Se spune că această strălucitoare creativitate se explică prin credința și prin misticismul său, dar și patriotismul arhitectului. Acesta a lăsat deoparte alte lucrări și s-a dedicat unui măreț proiect din cauza căruia el mai este numit în Spania și „Arhitectul Domnului”.

Barcelona – Sagrada Família (vedere de ansamblu)

Bazată pe ideea prevalenței liniilor verticale, biserica are cinci nave latine și un transept cu alte trei nave. Exteriorul are trei fațade: „Nașterea”, „Gloria” și „Patimile” (lui Iisus Hristos), fiecare cu câte patru clopotnițe-turn de circa 100 de metri înălțime. Nava și apsa au 90 de metri lungime, iar transeptul 60 de metri. Nava centrală are lățimea de 15 metri, iar navele laterale – 7,5 metri. Apsa, care este pe cea de-a patra latură a originalului edificiu, pe str. Provença, spre nord, este prima parte construită, în stil gotic și are șapte capele poligonale, dedicate Bucuriei și Tristeții.

Cele 12 turnuri-clopotniță, înalte de 90-112 metri, reprezintă Apostolii și au în interior o scară în spirală. Clădirea

va avea șase cupole, dedicate celor patru Evangheliști (Luca, Matei, Marcu și Ioan), Fecioarei Maria și lui Iisus Hristos. Cupola acestuia va fi cea mai înaltă, de 170 de metri, și va purta o cruce.

Fațada „Nașterea”, pe str. Marina, la est, este dedicată nașterii și vieții lui Iisus Hristos. Cele trei portaluri în stil gotic, cu trei uși de intrare, sunt dedicate celor trei virtuți creștine: Speranța, Credința și Bunătatea.

Barcelona – Sagrada Família (fațada „Nașterea Domnului”)

Fațada „Patimile”, pe str. Sardenya, spre vest, este dedicată patimilor și morții lui Iisus Hristos. Are un portal cu șase coloane, cu trei uși (simbolizând cele trei virtuți creștine), localizate între cele patru turnuri-clopotniță. Sobrietatea fațadei este dată de coloanele care arată ca niște oase, de formele geometrice ascuțite și de basoreliefurile austere.

*Barcelona –
Sagrada Família
(fațada „Patimile
lui Hristos)*

Fațada „Gloria lui Iisus”, pe str. Mallorca, spre sud, nu este construită încă. Va fi fațada principală, cu un portal cu 21 de coloane, acoperit cu patru bolți sub turnurile-clopotniță, cu trei uși simbolizând virtuțile creștine.

În capelele de la subsol, se află două morminte: al arhitectului Antonio Gaudí și al fondatorului Asociației „Sf. Iosif”.

Prevalența verticalei include, cred eu, ceva paradoxist: pe de o parte, îți dă o senzație zdrobitoare de nimicnicie, de grăunte în fața unui munte, de clipă în fața Eternității, iar pe de alta, de izbăvire, de înălțare la Cer sau, dacă ești ateu, de încredere în puterea creatoare a Omului, de înălțare a sa spre Perfecțiune!

Industria turistică „Sfânta Familie”!

Se poate vorbi de-o întreagă industrie turistică legată de acest straniu edificiu, menită străngerii de fonduri pentru construcția devenită deja emblema orașului Barcelona, menționată și-n dicționarul „Larousse”. Programul de vizitare: 9-20, în perioada aprilie-septembrie; 9-18, în perioada octombrie-martie. Este închis numai în patru zile pe an: 25, 26 decembrie (de Crăciun, cea mai mare sărbătoare a catolicilor), 1 ianuarie (Anul Nou) și 6 ianuarie (Boboteaza)! Biletul de intrare costă opt euro, dacă mergi individual (plus 3,5 euro dacă vrei și un ghid), și numai cinci euro dacă te afli într-un grup de cel puțin 20 de persoane. Pentru ascensiunea cu liftul, la 65 de metri, plătești alți doi euro. Liftul de la Fațada „Nașterea Domnului” funcționează numai în sezonul maxim – între turnurile-clopotniță centrale ale acesteia se află un balcon-belvedere foarte căutat de turiști. Pentru a urca pe jos scara spirală din interiorul unui turn-clopotniță este prevăzut un timp de 20 de minute. Durata vizitei este de 45 de minute dacă mergi individual și o oră pentru grupuri. Doritorilor li se pune la dispoziție și un autobuz – taxa șapte euro. Se poate face și o vizită combinată, folosind autobuzul: „Sfânta Familie” + Casa Muzeu „Antonio Gaudí” sau Parcul „Güell” (realizat tot de Gaudí). Există și un Muzeu al Templului, deschis în anul 1961, în care se pot vedea schițele și planurile făcute de Gaudí,

evoluția în timp a lucrărilor, cum s-a făcut restaurarea pieselor distruse în timpul Războiului Civil Spaniol (1936-1939). Se poate vizita și atelierul de arhitectură (reconstituit) în care Gaudí a lucrat în ultimii 12 ani la schițele și piesele de decorare pentru Templu. Mai există aici și alte două expoziții permanente: „Natura, așa cum a văzut-o Gaudí” – cu studiile de geometrie în urma căreia a realizat „Coloana Gaudí”, folosită la navele construcției (la partea superioară este despătată în patru ramuri înclinate, pentru a sprijini mai bine bolta), și „Rocile Templului” – cu rocile folosite la această uluitoare construcție (bloc brut, bloc șlefuit și o fotomicrografie din care se poate vedea structura petrografică).

Nu putea lipsi un magazin de amintiri, cu clasicele cărți poștale ilustrate, dar și cu filme pe video sau DVD, afișe, litografii, ghiduri turistice, albume, cărți despre Gaudí, suveniruri cu lucrările acestuia. Pentru cei interesați de tehnică, există o arhivă care este deschisă șapte ore pe zi (vinerea, numai cinci ore), în care se poate vedea construirea Templului de la origini până în prezent, prin fotografii, hărți, cărți, reviste, afișe și alte suporturi de informație. Există chiar și un birou de presă, dotat cu telefon, fax și e-mail, la care ziaristii își programează reportajele, iar ghizii – vizitele grupurilor.

Ca un sfârșit care încoronează opera – Asociația „Prietenii Templului”, cu peste 2.800 de membri. Cred că aceștia au fost încântați de măreția și de valoarea de excepție a acestui proiect, au fost emoționați de exemplul lui Gaudí, care a mers pe stradă pentru colectă publică, și au fost convinși (nu doar flatați!) de spusa acestuia: „Oamenii obișnuiți pot contribui într-o mare măsură la lucrurile mari: în primul rând, prin bunăvoința lor; în al doilea rând, prin calitățile lor, atunci când susțin ceva”. Cotizația anuală la această asociație este de 36 de euro (24 de euro pentru studenți și pentru pensionari). Avantajele membrilor: legitimație specială; intrare liberă nelimitată în Templu; informarea cu prioritate, prin poștă,

asupra activităților Templului; intrarea liberă la expozițiile organizate de Comitetul de Construcție a Templului; discount de 10% la cumpărarea suvenirurilor; activități organizate numai pentru membri (conferințe, ateliere de lucru, călătorii etc.).

Sper s-apuc să văd această capodoperă de arhitectură integrală și când va fi gata, ca să o pot admira și în întreaga sa splendoare!

Barcelona – Sagrada Família (detaliu baroc)

„Catalonia nu e Spania”

Citesc pe ziduri, scris în engleză: „Catalonia este o națiune, Catalonia nu e Spania”. Alături, sunt desenate... „Secera și ciocanul”!

★

La squina = colț.

Cumpăr timbre poștale de la debitul de tutun din colț.

★

În catalană *atenció*, în spaniolă *atención* (atenție): 40 de euro amendă dacă nu ai bilet în metrou și 30 de euro amenda pentru fumat în metrou.

Anunțuri în trei limbi: catalană, spaniolă și engleză. Compar textele în primele două limbi – foarte asemănătoare.

★

Sordida a la proxima stacción = ieșire la prima stație.

– Aici suntem ca la Paris în metrou, exclamă Jean Dezert. (Adică, aglomerat.) Coborâm la Castell Defels.

Intrăm în Parcul lui Miró, celebru pictor catalan, cu o sculptură modernă, înaltă, colorată mai mult în galben, cu pete geometrice de roșu, verde, albastru *Dona i l'Ocell* (Femeia și Pasărea), și o bancă.

*Parcul
Muzeului
Miró*

În spate, *Palau de la Música Catalana* (Palatul Muzicii Catalane), construit de arhitectul Lluís Domènech i Muntaner între anii 1905 și 1908, declarat de UNESCO în 1997 „Monument din Patrimoniul Omenirii”. În perioada 1982-1999 s-au făcut lucrări de restaurare și de extindere a palatului, astfel încât să existe o sală de concerte cu toate dotările moderne.

Barcelona – Palatul Muzicii Catalane

★
Universitat de Barcelona.
Casa Batlló.

Barcelona – Casa Batlló

★

Jean afirmă că Uniunea Europeană este o contrabalantă economică și financiară a Europei contra Statelor Unite.

UE a fost creată mai întâi politic de către americani ca o contrabalantă Uniunii Sovietice în Europa. Țin minte că profesorul meu de istorie de la Universitatea din Craiova, dr. I. Pătruțoiu, ne spunea: „Să vedeți cum această Europă Unită se va îndrepta mai târziu contra Americii!...”. (Deși studiam la Facultatea de Matematică și Informatică, ne obligau să luăm cursuri de socialism științific, economie politică și istorie!)

Ce bine pentru Jean Dezert, colaboratorul meu francez: cu euro din Franța putea să cumpere în Spania, Germania etc. Copiii lui făceau colecție de euro din toate țările europene.

★

Seara am luat masa la un alt restaurant. Pe șervețele era imprimat: *Gracies per la seva visita* (în catalană), dar și în spaniolă: *Gracias por la su visita*.

„Per”, în catalană, e ca-n italiană, „pentru”.

★

Eloi Bossé, colaboratorul nostru din Canada, zice că în țara sa 60% din familii sunt divorțate. Procentul divorțurilor crește și-n țările est-europene.

Revolta emigranților din Paris

Florence, soția lui Jean, îl sună din Orléans la celular. S-au răsculat tinerii musulmani (descendenți din coloniile arabe ale francezilor) și africani din zona Parisului. Au dat foc la mașini. Sarkozy, ministru de Interne, evreu, a ținut un discurs contra lor, numind revolta vandalism. Liderii musulmani din Franța au justificat nemulțumirea tinerilor arătând condițiile de viață precare din ghetouri, lipsa locurilor de muncă, inegalitatea la angajări... cum văd un nume străin, cum este aruncată la coș aplicația de job.

Barcelona – Casa Calvet

„Păi, așa ceva, mă gândeam, se-ntâmplă și-n alte țări! Emigranții sunt peste tot considerați cetățeni de categoria a doua sau chiar a treia. Dacă ai diploma, studiile la universități neoccidentale, e un alt motiv să ți se refuze cererea de obținere a unui post de lucru”.

Ar trebui ca emigranții să se revolte peste tot, nu doar în Franța, pentru trâmbițata libertate, care-i mai mult o demagogie din partea unor guverne pretinse „democratice”.

★

Destui sud-americani vin în „țara-mamă”, Spania, să lucreze pentru mai mulți bani. Am întâlnit oameni din Argentina, Bolivia și Uruguay. Ei învață ușor dialectul catalan.

★

Dacă în aeroport schimbasesem bani la cursul 1 \$ = 0,79 €, am crezut că în centrul orașului găsesc un curs mai convenabil, când colo, era de 1 \$ = 0,73956 €!

★

No sé = nu știu; *no lo sé* = nu îl [tiu. Ca „le” în franceză sau ca „pe el”, „îl”, „-l” în română.

★

O cafenea în *Plaça de Catalunya* (Piața Cataluniei), cu sunete de acordeon, parcă o melodie cunoscută.

***Barcelona –
Plaça de
Catalunya***

★

Ca menmotehnică, cuvântul *muchacho* = băiat (se citește „muciacio”) îl traduc în mintea mea „mucios”! (e mai ușor de ținut minte). Iar *muchacha* = fată („muciacia”), prin „mucoasa” (de la „muci”)... și-mi vine să râd.

★

Spaniolii sunt mai micuți, mai bruneti. Eloi zice că el, când merge pe stradă, este cu un cap mai înalt decât aceștia. Eloi e nordic!

★

05.11.2005.

Iar nebunia fotbalului din Europa! Pe canalul 33 mă uit la meci, două echipe necunoscute Albacete B. – C. Gimnastic = 1-4. Crainicii spanioli strigă: Gol, gol, gol... goooooool! Cu cât suflet și foc!

★

Răcoare dimineața. O luăm prin oraș, eu și Jean, cu bagajele în mâini. Terminasem conferința și toată ziua este a mea.

Schimbare de hotel

În Plața de Catalunya, o mulțime de porumbei pe jos. Mă apropiu de ei și un stol zvâcnește în zbor jos: mă feresc să nu mă lovească, precum în filmul lui Alfred Hitchcock, „Păsările”.

Jean zice că am carnet de voyage (carnet de călătorie, în limba franceză), referindu-se la maculatorul în care îmi notez impresii de călătorie.

În față, Banca „Sabadell”.

De la Centrul de Informații, rezerv o cameră la Hotel „Condestable”, tot în centru. Am plecat de la „Avenida Palace” fiindcă era prea scump, 160 € pe noapte. Lui Jean îi plătise compania „Marcus Evans”, care organizase conferința. Așa că

două nopți am dormit pe gratis. Jean zboară direct la Paris, la 1:45, după-masă.

Barcelona – porumbei în Plaça de Catalunya

Cu harta în mână, pornesc să găsesc noul meu hotel, de 60 €.

– Donde es la Ronda de Universitat?

★

Futuro = viitor.

★

La televizor văd că se revoltă minerii și-n Spania, în provincia Asturias.

★

Dacă în America prenumele meu este scris Florentine, în Spania nu se putea altfel decât... Florentino (după cum văd că au scris pe tichetul hotelului).

★

Am mai schimbat 120 \$ în oraș, la rata de 1 \$ = 0,74 €, mai scump ca în aeroport, unde vândusem un dolar cu 0,79 € (de obicei, era invers!).

★

Cumpăr o revistă pentru Lilia, soția mea, *Moda y Piel*, cu jachete din piele. Și catalana se aseamănă cu româna. De exemplu, expresia *Fabrica de piel* nu mai trebuie tradusă.

★

Mă uit la un film pe canalul unu și încerc să înțeleg câte un cuvânt, ici și colo...

– *Te preocupa?*

– *Me sorprende un poco.*

E ușoară spaniola pentru români. E o limbă vorbită pe teritorii întinse, cu populație cu natalitate ridicată. Spaniola e limbă mare.

– *No te costa nada.* (Nu te costă nimic.)

– *No lo save.* (Nu îl știe.)

Barcelona – „Cicliști cu Moartea”

N-am întâlnit români!

M-așteptam să găsesc de-ai noștri pe stradă, s-aud vorbind românește. De bine ce este în România, locuitorii fug pe ruptelea.

În Bălcești, satul meu natal, devenit oraș, au rămas casele goale. Vecinii mei Vasilică, Tania, Mariana au plecat cu familii cu tot în Spania. Alți foști prieteni de joacă din copilărie ori colegi, când vin, când pleacă în țările vestice.

Sunt români prin pușcării străine (s-au apucat de furat), iar fetele fac trotuarul. Desigur, există și emigranți realizați, serioși, muncitori – nu doar uscături! Țigani se-apucă de cerșit și șmanglit, așa că pe unde ajung, ne fac imagine urâtă.

★

Pentru cuvântul „artist” se zice *artista*, atât pentru femei, cât și pentru bărbați, pe când eu mă așteptam la *artista* și *artista*. În schimb, „actor” are genuri: *actor* și *actriz*.

★

Mexicanii îi numesc pe americani gringo și mă întrebam de etimologia acestui cuvânt straniu. În timpul războiului dintre SUA și Mexic, ofițerii din State strigau soldaților (îmbrăcați în verde): *Green, go!* (Verzilor, înainte!).

Turul orașului cu autobuzul turistic

Seara, puhoi de lume pe trotuare și pe terase, zvon de veselie. Se aprind lumini pe alei, în stâlpii cu abajururi în formă de felinare.

La chioșcurile de ziare, pe lângă periodice în spaniolă și în catalană, există și-n franceză, engleză, germană!

★

Am întrebat o argentiniancă despre criza financiară din țara ei. Mi-a răspuns că este la *colpa del gobierno* (vina guvernului), iar guvernul arunca vina pe Fondul Monetar Internațional.

***Barcelona – Oameni machiați pe post de statui vii,
pe strada La Rambla***

★

Turul Barcelonei cu autobuzul, 17 €. Ce bine e cu aceste companii de turism: te poți da jos la orice stație, vizitezi în jur, apoi te urci în autobuzul următor și iar cobori unde vrei, cu același bilet!

Aveam o stare de veselie, mă bucuram, m-am descurcat singur, cu capul meu, prin munca mea, dintr-un fîu de țărani am plecat pe la școli și universități la oraș, și-apoi în străinătatea largă.

Nu găseam loc la etaj, unde aș fi fost în aer liber (autobuzul era decapotabil) – toți turiștii voiau să fie sus, iar jos, mai nimeni.

Palmieri se întindeau pe străzi. Orașul e verde.

Teatro Tivoli.

Arhitectură Gaudí.

Am văzut catalance cu tenul ciocolatiu, dar ochii verzi. Acest contrast le dădea un farmec anume.

Călătoresc ca un occidental. *La Equitativa* (clădire cu apartamente de lux). Fațade artistice. (Scriu fugar, în goana mașinii).

Hotel „Majestic”. Impresionantă, arhitectura mediteraneană: artistică, în forme rotunde. Construcții din 1898, 1906-1912.

Deutsche Bank. Banc Sabadell. *Cabra de comerç* (catalanii au „ç”, ca în franceză). *Teatro Borràs*.

Cu ochii-n cer și păru-n vânt... Din cauza curentului și a zgomotului, nu auzeam vocea ghidului în megafon. *El corte Inglés* (Curtea Engleză).

– Minunat, exclamase Jean Dezert, prietenul și colaboratorul meu, cu bani comunitari poți să târguiești oriunde, fără să mai schimbi!

Dar, puterea de cumpărare a occidentalilor europeni a scăzut după introducerea monedei euro.

Multe, multe motociclete pe străzi (ca-n Italia).

Parcul Industrial Spaniol, cu o inscripție ca-n română: *La Intrada Gratuita* (Intrarea gratuită).

País Vasco (Țara Bascilor).

Lângă mine, o bătrână din Anglia, unde vremea-i mohorâtă, ceață și plouă des, se mutase la soarele mediteranean din sudul Barcelonei. Îmi spune că schimbă o liră sterlină la cursul de 1,5 €. Se retrăsese la pensie.

Clădire luminoasă de sticlă *Nunez i Navarro*.

Muzeul Național de Artă.

Palau de Congressos de Barcelona (în catalană *palau* = palat).

Institutul Botanic din Barcelona.

Teren de rugby (deși fotbalul e rege aici).

Instituto Nacional d' Educacio Fisico (nu e nevoie de traducere, spaniola e o română rotunjită, cu „o” la sfârșit!).

Frumos, doamne! Peste tot e agreabil, dacă ai bani (plus timp și sănătate). Pentru un pensionar, litoralul mediteranean ar fi ideal. Clima excelentă.

Port Olimpic, construit pentru Jocurile Olimpice din 1992, cu stadion și apartamente pentru atleți și alți competitori, 700 de compartimente, cazinou formează un adevărat cartier al orașului.

Căscat cum sunt uneori, scoțând mâna din buzunar, mi-a zburat vântul biletul de autobuz turistic! A trebuit să cumpăr altul, când m-am urcat din nou în acest bus turistic.

Muzeul Joan Miró

Joan Miró

Europa cărțile de credit americane!) un ghid editat de Rosa Maria Malet.

Pictorul catalan Joan Miró, de valoare universală, a trăit 90 de ani (1893-1983). Ohoo! El a înființat fundația lui în anul 1972, încurajat de prietenul Joan Prats. Pe lângă opera lui Miró, muzeul conține și „*Fântâna de Mercur*”, de Alexander Calder, o instalație cinetică, tabloul „*Guernica*”, de Picasso, despre Războiul Civil din Spania (1936-1939), și „*Montserrat*”, de Julio González.

Vizitez Fundació Joan Miró, de artă contemporană, deschisă publicului în anul 1975. Însăși clădirea face parte din expoziție, construită de arhitectul Josep Lluís Sert, prietenul lui Miró.

Intrarea este 7,50 euro, plus 3,80 euro pentru casca audio, prin care se explică în mai multe limbi exponatele principale. Am cumpărat cu Visa Card (bine că sunt acceptate și-n

★

Clădirea este construită în așa fel încât umbrele și razele de lumină nu bat în ochii vizitatorilor sau pe lucrările de artă.

Colecția conține: 217 picturi, 178 sculpturi, 9 textile, 4 ceramici și circa 8.000 de desene, schițe, note (în total, peste 11.000 de piese donate chiar de Miró).

Liniile lui în tablouri, simplitatea, petele de culori. O punte între vizual și poetic. M-atrage stilul.

Barcelona – Muzeul Joan Miró („Carnavalul arlechinului”)

Scrisorile sale către scriitori.

Miró a ilustrat multe volume ale unor poeți renumiți: René Char („Sărbătoarea pomilor”), Tristan Tzara („Arborele călătorilor”, 1930), Benjamin Péret („Și sânii mureau”, 1929), Paul Eluard, André Masson (avangardiști), dar și interesul lui pentru poeți catalani, precum Josef M. Junoy, J. V. Foix.

Bucăți de ziar lipite pe tablouri (procedură întâlnită și la postmoderniști).

Gravuri în lemn.

„*Aceasta este culoarea viselor mele!*”, se exprimase metaforic artistul în anul 1977 (dintr-un eseu de Georges Raillard).

Tot privind, îmi vine să pictez și eu, dar n-am talent. Să pictez cu corpul, cu sufletul, cu gândul...

Odi et amo (Urăsc și iubesc).

„*Te torturează emoțiile conflictuale*”, se exprima poetul latin Catullus (c. 84-c.54 \. H.). „Aș picta, și nu pot!”, exclam.

Ut pictura poesis, a scris Horațiu (65-8 \. H.), un poem este ca o pictură.

Dar la Miró-i invers: o pictură ca un poem.

Joan Miró i Ferrà s-a născut la Barcelona, pe 20 aprilie 1893. A-nceput să picteze de la vârsta de opt ani. A urmat Școala de Arte Frumoase și Industriale până în anul 1910. Din 1912 se devotază picturii și se înrolează în Școala de Artă a lui Francesc Galí până în 1915. Din 1913, urmează Cercul Artistic din Sant Lluc. În 1916 îl întâlnește pe Josep Dalmau, un comerciant care manifestă interes față de arta sa.

Lucrează în Paris, Barcelona, Palma de Mallorca (sau Palma di Majorca).

În 1929 se căsătorește cu Pilar Juncosa.

Prima expoziție personală, la Galeriile „Dalmau” din Barcelona, în 1918, iar la Paris, în 1921.

Își face prieteni printre avangardiști precum Max Jacob, André Masson, Roland Taul, Michel Leiris, Georges Limbour, Benjamin Péret, Armand Salacrou, Rafael Sala, Francesc Domingo, Marià Espinal etc. În 1925-1926, îi întâlnește pe André Breton, inițiatorul suprarealismului, Max Ernst, Hans Arp.

Pictează în diferite stiluri. Când se retrăgea la țară, îi plăcea să facă sculptură.

Un tablou înfățișează un ou roșu, mare.

Face colaje, asamblări. Lucrează basoreliefuri.

Prima expoziție personală în America este în 1930, la Galeriile „Valentine” din New York.

Războiul Civil din Spania îi provoacă „monștri”. Pleacă la Paris.

Barcelona – Muzeul Joan Miró (aspect din interior)

Litografii, gravuri, ciorne.

Un tablou negru (!) pictat de el, din Colecția „Copilăria lui Ubu”, influențat de Alfred Jarry (1873-1907).

Senzații fizice și mintale.

Plăci de metal zgâriate. Cărți, albume de el. Luna pictată albastră.

Tapițerie din 1979, umbrele, un glob (obiecte gata făcute/găsite în compoziția lucrărilor sale tridimensionale). Culori primare folosite.

O instalație cinetică, de Alexander Calder (1898-1976), sculptor american, numită „Fântâna de Mercur”: apă curgând, balansoar.

Barcelona – Parcul Miró – „Femeia și Pasărea”

Miró este un artist care m-a atras de la primele priviri (îi văzusem câteva tablouri într-un album de artă universală). J. M. dedică un monument vântului!

Tablouri numai cu umbre, cețoase. Liniile parcă le făcuse cu penița. Schițe. *Colleccio permanent d' art contemporani en homenatge a Joan Miró* (în catalană). Nu e nevoie de traducere. Catalana e apropiată de română.

Madonna (Fecioara Maria) cu mustăți! (parodie a artei). Parcă se juca pe pânză.

Pictură pe-o bârnă de lemn, cu șuvițe de păr atârdate.

Un obiect afară, n-are nici un chichirez, însă dacă-l pui într-un muzeu ori într-o expoziție, capătă valoare artistică (!). Picta pe bucăți de zid. O ramă încrustată.

Pentru a scăpa de al doilea Război Mondial, se retrage din Franța în Spania, pe insulă, la Palma și Mont-roig.

Pictează „Constelațiile”, care m-au impresionat: femei, păsări, lună, soare, stele.

O figură cu cinci ochi. Vocabular de forme. Obsedat de genitala femeii... Inversiune de culori.

Explicații la exponate în catalană, spaniolă și engleză. S-au păstrat proiecte de sculpturi. Mulaje din bronz. A folosit tehnici de tipărire multiple. Picturi pe sticlă. Alterări ale culorilor. Sculpturi monumentale.

Poetul japonez Shuzo Takiguchi îi dedică lui Miró prima monografie, în anul 1966. În Japonia are loc o expoziție la Muzeul Național de Artă din Tokyo.

În 1980, regele spaniol Juan Carlos îi acordă o Medalie de Aur pentru Artă.

Miró a decedat la 25 Decembrie 1983, în Palma di Majorca și a fost înmormântat în Barcelona.

Ieșire din muzeu: *Sortida. Salida. Exit.*

„Picasso total”!

Am cumpărat albumul „Picasso Total”, de Brigitte Léal, Christine Piot, Marie-Laure Bernadac, cu un prolog de Jean Leymarie, apărut la Ediciones Poligrafa, Barcelona, 2003. L-am luat special în spaniolă, ca să-mi pot îmbogăți astfel cunoștințele în această limbă.

Pablo Ruiz y Picasso (1881-1973) a trăit 92 de ani, deși avusese o tinerețe fragilă. Ruiz este numele după tată, iar Picasso cel după mamă. L-a preferat pe ultimul probabil pentru că primul era prea comun (am și eu un prieten spaniol: Sebastian Martin Ruiz).

De fapt, dacă vă vine să credeți, numele său complet era Pablo Diego José Santiago Francisco de Paula Juan Nepomuceno Crispín Crispiniano de los Remedios Cipriano de la Santísima Trinidad Ruiz Picasso! (?) Când era tânăr, a semnat Ruiz Blasco – numele de familie al tatălui său (Ruiz, după tată, Blasco, după mamă, Ruiz y Blasco).

Albumul prezintă 1.185 de tablouri, desene, schițe și fotografii de sculpturi.

*Picasso
fotograf*

Omul ăsta, superprolific, a trăit doar în artă.

Numele și opera lui m-au obsedat de la primul contact.

Este considerat un geniu. Valoarea sa este inegalabilă și necontestabilă. Numai pronunțând „*Picasso*” și-n fire ți se formează sentimentul frumosului excepțional.

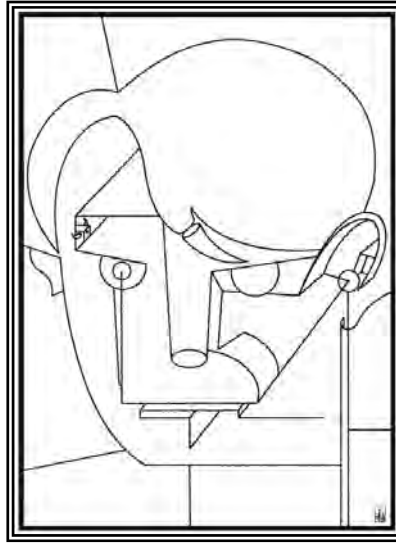
A fost un artist organizat, planificat, meticolos, harnic. (Mă gândesc la Topârceanu, care, deși de un talent grozav, a fost etichetat de soția lui „scriitor leneș” – fiindcă a scris puțin.

Picasso s-a născut la Málaga, în 25 octombrie 1881. Tatăl lui, José Ruiz Blasco (1838-1912), va deveni profesor de artă. Mama sa se numea Maria Picasso López (1855-1939). A avut două surori: Lola (1884-1958) și Conchita (1887-1895, care-a murit de difterie).

A urmat Escuela de Bellas Artes din Barcelona (1895-1896) și Academia de San Fernando din Madrid (1897), pe care o abandonează în același an. Sunt destule personalități

care n-au avut studii ori numai studii parțiale, dar talentul și inteligența lor a completat și chiar a depășit această lipsă.

***Picasso
autoportret
în peniță***

Frecventează mediile avangardiste din Bcelona și cabaretul-berărie *Els Quatre Gats* unde cunoaște pictori precum: Isidre Nonell, Joaquim Sunyer, Sebastià Junyer Vidal, Ramon Casas, Cales Casagemas (1881-1901), sculptorul Manolo Hugué, istoricul de artă Miguel Utrillo, colecționarul Carles Junyer Vidal, scriitorul Ramon Reventós, criticul Eugeni d'Ors și poetul Jaume Sabartés (1881-1968), care s-a convertit în secretarul său, din anul 1915.

„Latin în spirit, arab în ritm”

Temperament mediteranean, Picasso a avut multe neveste, modele feminine care pozau pentru el apoi și deveneau concubine (abundă nudurile în opera lui): Fernande Olivier (1881-1966), Eva Gouel, Olga Koklova (1891-1955), Marie-Thérèse Walter (1909-1975), Dora Maar (Markovitch), Françoise Gilot (n. 1921), Sylvette David, Jaqueline Roque. Cu

Olga, balerină, rusoaică, a avut un fiu, Paulo (1921-1975), cu Marie-Thérèse, o fiică, Maya (n. 1935), iar cu Françoise – un fiu, Claude (n. 1947) și o fiică, Paloma (n. 1952).

S-a ținut și de literatură, a scris poezii, publicate în Cahiers d' Art și mai ales piese de teatru: *Le désir attrapé par la queue* („Dorința înșfăcată de coadă” – în limba franceză); *Las cuatro niñas* („Cele patru fete” – în limba spaniolă).

A rămas de la el o arhivă imensă: manuscrise, fotografii, corespondență. A păstrat toate schițele, toate ciornele.

Există un Muzeu Picasso și la Paris. Altele, în: Barcelona, Lucerna și Antibes.

A manifestat o capacitate de muncă extraordinară, iar producția sa este exorbitantă. De un stoicism nemaiîntâlnit. Disciplină în muncă. Rigoare structurală. Multitudine de stiluri.

Amator al coridelor spaniole, al obiceiurilor rurale, al sărbătorilor campestre.

Poetul Apollinaire spunea despre Picasso că este latin în spirit și arab în ritm. (Peninsula Iberică a fost cucerită de arabi și islamizată, în perioada 711-1492.)

A înfruntat dificultăți materiale, neliniști sufletești, condiția de marginalizat.

În 1912, Picasso înființa colajul, iar Braque – papie collé (hârtii lipite).

În 1944, a devenit membru al Partidului Comunist Francez. A desenat portretul lui Stalin, publicat în *Lettres françaises* (1953). I s-a acordat de două ori Premiul Lenin pentru Pace (în 1950 și în 1962).

Iubitele au scris cărți despre viața lor cu Picasso, ale căror tipăriri el a încercat să le împiedice, ca să nu fie geloase celelalte iubite ale sale: Fernande Olivier, *Picasso et ses amis* („Picasso și prietenii săi”, în limba franceză, 1933); Françoise Gilot, în colaborare cu Carlton Lake, critic de artă nord-american, *Life with Picasso* („Viața cu Picasso”, în limba

engleză, 1964), după care s-a turnat și un film în 1996, *Surviving Picasso* („Supraviețuind cu Picasso”), cu Anthony Hopkins în rolul lui Picasso.

Pablo Picasso – „Femeie”

Perioade de creație: Perioada albastră (1901-1904), în care predomină culoarea albastră; Perioada Roză (a „Domnișoarelor din Avignon”, 1904-1907); Cubismul (1907-1914); Perioada clasică (1917-1924); Metamorfozele (1925-1936).

În anul 1967 a fost medaliat cu *Légion d' Honneur Française*.

La moartea prietenului său, pictorul Carles Casagemas, care s-a sinucis, i-a dedicat un tablou.

Prieten cu o galerie de „monștri sacri”

A cunoscut și a avut prieteni scriitori și artiști de renume, precum: Max Jacob (1876-1944, poet și pictor evreu francez catolicizat, din grupul Apollinaire), Guillaume Apollinaire (1880-1918, pseudonimul lui Wilhelm Albert Wladimir Alexander Apollinaris de Kostrowitzky/Kostrowicki, născut la Roma, fiul nelegitim al unui ofițer elvețiano-italian și a unei contese poloneze, naturalizat francez, poet, prozator și critic, liderul avangardei pariziene la începutul secolului al XX-lea, precursor al suprarealismului), Henri Matisse (1869-1954, pe numele său complet Henri-Émile-Benoît Matisse, pictor, desenator și sculptor francez, întemeietorul fovismului), Georges Braque (1882-1963, pictor și sculptor francez, unul dintre inițiatorii cubismului, alături de Picasso), Jean Cocteau (1889-1963, pe numele său complet Jean Maurice Eugène Clément Cocteau, poet, prozator, dramaturg, cineast francez,

Pablo Picasso – „Guernica”

academician din 1955, reprezentant important al suprarealismului), Edgar Varèse (1883-1965, pe numele său complet Edgard Victor Achille Charles Varèse, compozitor născut în Franța, plecat în SUA în 1915, unde primește cetățenia în 1926, „părintele muzicii electronice”), Joan Miró (1893-1983, pictor, sculptor și ceramist spaniol, născut în Barcelona, numele său complet fiind Juan Miró i Ferrá, dadaist și suprarealist), André Breton (1896-1966, poet francez, principalul fondator al suprarealismului, autor al celebrului „Manifest suprarealist”, în 1924, în care definea suprarealismul ca un „*automatism pur psihic*”, psihiatria fiind meseria de bază a poetului), fotograful Brassai (1899-1984, pseudonimul ungerului Gyula Halász, născut în Brașov, de unde provine pseudonimul său, „*din Brașov*” sau „*Brașoveanul*”, fotograf parizian; a scris o carte „*Conversații cu Picasso*”), Salvador Dalí (1904-1989, pe numele său complet, Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí Demenech, pictor spaniol suprarealist, renumit prin excentricitate și megalomanie, folosite pentru sporirea gloriei și averii), Giorgio de Chirico (1888-1978, pictor suprarealist italian), Marcel Duchamp (1887-1968, pe numele său complet Henri-Robert-Marcel Duchamp, pictor și sculptor avangardist francez stabilit în SUA, obținând cetățenia în 1955, futurist, cubist, dadaist, suprarealist, care a revoluționat arta prin introducerea obiectelor gata confecționate, celebru fiind pișoarul intitulat de el „*Fântâna*”, 1917, fiind astfel precursor al „pop-art”), Paul Éluard (1895-1952, pseudonimul lui Eugène Emil Paul Grindel, poet francez dadaist și suprarealist), Alberto Giacometti (1901-1966, pictor și sculptor suprarealist elvețian), René Magritte (1898-1967, pictor suprarealist belgian), Man Ray (1890-1976, pseudonimul americanului evreu Emmanuel Radnitzky, fotograf, pictor, regizor de film dadaist și suprarealist, care s-a mutat în 1921 la Paris, unde este îngropat), Raymond Georges Yves Tanguy (1900-1955, pe

numele său complet Raymond Georges Yves Tanguy, pictor suprarealist francez, mutat în SUA, prin căsătorie, în 1939, datorită declanșării celui de-Al Doilea Război Mondial, naturalizat american în 1948), René Char (1907-1988, poet francez, până în 1930 în grupul suprarealist, de care s-a îndepărtat, scriind o poezie cu o mare densitate filozofică), Julio Gonzáles (1876-1942, pictor și sculptor spaniol, autorul celebrei sculpturi „*Montserrat*”, dedicată victimelor Războiului Civil Spaniol, aflată la Muzeul „*Joan Miró*” din Barcelona, ca și celebrul tablou „*Guernica*” al lui Picasso, dedicat aceluiași eveniment), André Malraux (1901-1976, romancier și om politic francez, ministru al artelor în perioada 1958-1969, participant la Războiul Civil din Spania și la Rezistența Franceză, celebru prin capodopera sa „*Condiția umană*”) etc.

Barcelona „by bus”

Continui circuitul orașului.

Vizitat mult. Scris mult. Publicat mult. Am obosit, trebuie să fac o pauză.

¡*Hola!* = Salut! (în spaniolă, semnul mirării și semnul întrebării se pun și la începutul propoziției, dar... cu josul în sus; scopul este acela de a se ști de la bun început cu ce intonație trebuie citit.)

Sunt trei companii care oferă tururi turistice, numite după culoarea autobuzului: ruta albastră, ruta roșie și ruta verde.

Cactuși, palmieri, plante exotice. Mi-aminteam de Aleea principală cu palmieri din Fès, Maroc, unde fusesem profesor de matematică, în perioada 1982-1984.

Ghidul din noul autobuz turistic în care m-am urcat vorbește și în limba franceză.

Trecem printr-un tunel scurt.

Pe urmă, portul comercial, al doilea ca importanță în Marea Mediterană, care oferă excursii cu vaporul în Insulele

Baleare, teritoriu autonom al Spaniei, format din patru insule principale, Majorca, Minorca, Ibiza și Formentera, cu o populație de peste 800.000 de locuitori, a cărei principală resursă este turismul.

Există și un teleferic care leagă orașul cu Parcul Monjuic și cu stația de metrou Paral-lel.

Monumentul lui Columb.

Muzeul Naval.

Acvariul.

Un rac mare sculptură.

Roy Lichtenstein, din arta pop, deviat ca stil spre benzile desenate, este prezent cu o sculptură.

Muzeul de Istorie al Cataluniei.

Tarabe pe jos, vânzători ambulanti, multe iahturi în port.

Scriu pe module în carnet, din mers. Acasă le assemblez, verific date, completez.

Plaje, oameni dezbrăcați în noiembrie.

Din nou în autobuzul turistic. Ghidul ăsta vorbește germană.

El Centre de la Vila (Centrul orașului, în catalană).

Avinguda. Avenida = bulevard, în catalană și în spaniolă.

Picturi murale prin oraș.

Muzeul „*Picasso*” (partea de început a creației celui mai mare pictor al secolului al XX-lea).

Centrul Național de Informare Geografică.

*Cel mai mare acvariu din Europa: vedere generală exterioară
și o vedere interioară din spectaculosul tunel cu rechini*

Influența americană

Borsa = plasă; *sierpe* = șarpe.

– De une-ai învățat spaniolă?

– De la mexicanii de prin America, din auzite. Vorbesc după ureche!

★

Mi-era foame, și-am coborât din autobuz la o piață. Am luat un ceai cald de mentă și dulciuri îmbibate în miere (am plătit 2 euro), ca de Ramadam, stăteam la o masă de aluminiu cu încrustări în stil islamic, să-mi amintesc de vremurile bune din Maroc, când eram profesor cooperant.

★

În loc să zic *comprar*, adică a cumpăra, spuneam, *pagar* = a primi și nu mă înțelegeam cu un tip.

Yo quiero comprar la musica de Cataluña.

★

Lângă Catedrala Santa Maria, un tip făcea jonglerii cu mingi.

★

Am cerut o răcoritoare locală. N-aveau. Numai americane! Peste tot, pe unde-am fost în lume, mare influență americană.

★

Nu putusem, încărca bateria aparatului digital foto din cauză că prizele erau plate. Am cumpărat un aparat mic, de șapte euro, nefolosibil.

★

Cocina = bucătărie (noi zicem cocină la locuința pentru porci!); *carniseria* = magazinul care vinde carne (ce zicere!).

Două vederi de neuitat din Parcul Güell

★

Litera „d” din spaniolă este înlocuită în catalană cu litera „t”: *salud* = salut; *universidad* = universitat. Apoi, „ñ” (se citește „ni”) este înlocuit cu „ny”: *Cataluña* = Catalunya. Terminația „es” se înlocuiește cu „s”: *concertes* = concerts; *Dolores* = Dolors (nume feminin). Iar terminația „ción” devine „ció”: *atención* = *atenció*.

Patisserie. Bomboneria.

O firmă numită „*Fuste*”, care înseamnă „lemn”!

★

Barcelona este orașul lui Gaudí și Miró.

★

Niște case cu fațade înflorate, colorate de crezi că sunt catedrale sau muzee de artă.

★

„*Detectives Privados*”. Uite, domn’e, ce firme! Ca-n filme cu Kojak și cu Mannix. (Aveam un pisic la Bălcești, care se născuse tocmai în vremea acelor seriale TV și i-am pus numele „*Mannix*”.)

★

La Rotonda. (Avem și noi în Craiova un restaurant „*Rotonda*”.)

★

Casetele audio sunt „depășite”?!
★

Am cumpărat două discuri cu muzică spaniolă și catalană. Întrebam și de casete pentru radiocasetofonul din mașină. Patronul s-a uitat la mine rânjind. Casetele-s vechi, de pe vremea dinozaurilor!

– *¿Para regalo?*

– Ce-nseamnă *regalo*?

Nu știam.

Casierița mi-arată o cutiuță veche, cu fundiță.

– A-ha, probabil „cadou”!

Mi-a plăcut *La Puerta de los Sueños*, dar toată muzica spaniolă contemporană imită stilul american. Curios că-n caseta discului erau tipărite și textele cântecelor.

★

Museu – *Monastir de Petralbes*, construit în anul 1336.

Facultats de Química i Física.

Enginyeria Industrial.

Un tramvai.

Facultat de Farmàcia.

★

În sfârșit, stadionul FC Barcelona, cu 100.000 de locuri, cel mai mare din Europa și al treilea din lume, după „*Maracana*” (din Brazilia) și „*Azteca*” (din Mexic). Aici au jucat celebrii și milionarii români Hagi și Gică Popescu. Ce super-viață pe ei!

★

Naranja = portocală; *hospital* = spital (ca-n francez’).

★

Pe lenjeria de corp, scris „*Intimissimi*”!

★

Jean Dezert, prietenul și colaboratorul meu francez, cu care am susținut expunerea despre „Teoria Dezert-Smarandache” la conferința științifică din Barcelona, mă muștră: de ce scriu eu jurnalul în română și nu în engleză, ca să înțeleagă și el?

Are dreptate, dar nu mă pot opri din această inerție!...

★

E grozavă ideea autobuzului turistic pentru turul orașului: cobori unde vrei, vizitezi ce vrei, apoi continui călătoria astfel – cu același bilet călătorești o zi întreagă!

★

Dimineața băusem *café con leche* (cafea cu lapte). Când eram mic, mama mă lăsa singur acasă, că se ducea la serviciu, îmi făceam cacao cu lapte, dумicam pâine și-mi plăcea, că era dulce.

Barcelona – Stadionul „Camp Nou” al echipei FC Barcelona

Arhitectul care-a schimbat fața Barcelonei

Antoni Gaudí (1852-1926) este arhitectul care-a schimbat fața Barcelonei în epoca revoluției industriale, când țărani emigrau de la sate la orașe. Societatea era în plin dinamism. Gaudí, despre care am scris pe larg în episodul cu Templul „Sfânta Familie”, dar asupra căruia revin cu unele amănunte biografice, datorită influenței sale asupra arhitecturii Barcelonei, a studiat la Școala de Arte (1873), transformată în 1875 în Facultate de Arhitectură a Universității din Barcelona, pe care-a absolvit-o în anul 1878. A trebuit să lucreze, pentru a-și finanța studiile. Fratele său doctor (Francesc) și mama sa (Antonia Cornet i Betran) au murit în 1876, iar sora lui, Rosa, în 1878, a cărei fiică, Rosita, va locui cu unchiul ei și cu bunicul dinspre mamă.

Gaudí a început prin design-uri de lămpi stradale și de chioșcuri. Colaborează la revista „*La Reinaxensa*”, cu o recenzie despre expoziția de arte industriale din oraș (1881). A decorat interioare de biserici și de capele. Suporterii și

denigratorii lui încep să se manifeste în perioada 1888-1890. Are o perioadă de eclectism în pictură. Este un fin observator al naturii și un mare introspectiv.

Modernismul catalan atinge apogeul cu Enric Sagnier (1858-1931), Josep Domènech i Estapà (1858-1917), Pere Falqués i Urpí (1850-1916), Bonaventura Bassegoda i Amigó (1862-1940), César Martinell i Branet (1888-1973), Josep Maria Jujol (1879-1949).

Barcelona – Casa Milà

Gaudí a construit clădiri și grădini publice: Casa Calvet (1898-1900), în stil neobaroc; *Casa Batlló* (1904-1906), monolitică; *Villa Bellesguard* (1900-1905); *Parcul Güell* (1900-1914). A modelat Catedrala Palma de Mallorca (1903-1914).

Structurile sale au formă complexă, viu colorată, ca niște castele. Împodobite, înzorzionate. A făcut și mobilier pentru apartamente. A studiat și ceramica în 1887, cu arhitectul Domènech i Montaner.

Barcelona – Palatul Mării

Cea mai valoroasă operă a sa este Catedrala „*Sagrada Família*”, de care s-a ocupat în perioada 1883-1926, rămasă neterminată la moartea sa, deteriorată în timpul Războiului Civil Spaniol; construirea a fost reluată și se estimează că va fi terminată în circa 20 de ani, deoarece finanțarea ei este prin subscripție publică. În anul 1925, Gaudí s-a mutat într-o locuință lângă „*Sagrada Família*”, căreia i se dedicase, participând chiar și la colecte publice stradale. A murit în 1926, după ce a fost lovit de un tramvai.

Am citit toate astea și multe altele într-un album „*Gaudí*”, de Maria Antonietta Crippa.

★

Citesc în „*El País*”, din 6 noiembrie 2005, p. 35. rubrica „*La Cultura*”, un articol cu ceea ce se petrece astăzi în artele plastice: „*Ellos deciden lo que nos gusta*” (Ei decid ce ne place nouă)!... de Andreea Rizzi din Madrid.

Este un eseu critic la adresa revistei britanice „*ArtReview*” (scris împreună), de care n-auzisem și pe care am găsit-o pe Internet doar cu o mică pagină web. *Artview* publica o listă cu cele mai „influențe” persoane contemporane din artă, subiectivă bineînțeles, care abunda în nume anglo-saxone (restul lumii fiind cvasi-ignorat!), folosind un criteriu de clasificare favorabil lor (adică milioanele de euro rezultate din vânzări ori tranzacții artistice). Dar banii nu înseamnă neapărat valoare, pentru că artiști din țările subdezvoltate nu-și pot vinde operele în zonele lor cu asemenea sume.

Profesoara Estrella de Diego, din departamentul de Arte Contemporaneo de la Universidad Complutense din Madrid, spune: „*Această listă este în mod sigur reflexul industriei de artă și falsa ei democratizare. Este un paradox, fiindcă mi se pare că arta se aseamănă cumva industriei farmaceutice: lumea consumă medicamente, dar nu știe cum sunt făcute și nici cine sunt cei din laboratoare.*” (traducere aproximativă).

Manuel Borja-Villel, director la Museo de Arte Contemporaneo de Barcelona, conchidea că „*lista evidențiază o contradicție... (...) trăim una dintre cele mai de jos epoci în ceea ce privește cunoașterea și calitatea dezbaterilor artistice. Ideea că accesul la artă e suficient este falaciosă (înșelătoare). Că mulți oameni merg la muzee nu înseamnă nimic*” și continuă cu sintagma „*artă mercantilă*”, folosită la consum nu la educație. Lista este susceptibilă de critică. Lipsesc gânditorii din artă, conchide Borja-Villel, continuând că lista trebuie să reflecte *calitate*, nu *putere*.

Câțiva din cei „puternici” în lumea artelor (pictură, sculptură, instalații și arhitectură), după acea listă sunt: artistul Damien Hirst (din Londra), galeristul Larry Gagosian (New York – Londra), colecționarul François Pinault (francez), directorul Galeriei Tate (bineînțeles din Londra) – nume necunoscute marelui public (eu aud pentru prima dată de acești magnați).

În ziar este pozată opera „*in his infinite wisdom*” (în înțelepciunea sa infinită), de Hirst, ce reprezintă un vițel cu 5-6 picioare (nu se-nțelege exact) și-un tânăr privindu-l, și mă întreb ce-i așa genial în această imagine de valorează milioane de euro?

Se știe că sumele pot fi umflate artificial prin publicitate și trafic de influență. Aici intervine și jocul mafiei internaționale în artă și literatură. Un poet, prieten din Bobenii Oltețului, îmi spunea că premiile Nobel au fost înființate ca un mijloc de impunere a dominației culturale și științifice vestice asupra Globului. Puținele excepții care există confirmă regula. De pildă, cultura asiatică este cvasi-necunoscută, pe când cea vestică abundă *ad nauseum*.

Dacă în prima jumătate a secolului douăzeci artiști din toată lumea puteau merge la Paris pentru a se lansa, pe atunci capitală culturală mondială, acum ne așteaptă o agresivă dominație anglo-saxonă (efect al globalizării?).

Ar trebui să existe mai mulți poli culturale și științifici în lume pentru a da naștere competiției și a împiedica tendința unora, indiferent care ar fi aceștia, de a-și subsuma, monopoliza, ignora sau chiar boicota alte culturi și civilizații.

Și-n România, Bucureștiul încearcă să domine și diminueze arta, literatura și știința provinciei. Orașe precum Timișoara, Cluj-Napoca, Iași, Constanța, Craiova, Brașov ar trebui să manifeste o independență culturală mai mare față de capitală, să nu imite și accepte automat „persoanele” impuse de București, ci să utilizeze criteriul axiologic.

O revistă precum „România literară” este dirijată de N. Manolescu, care scria pe vremea comunismului despre revoluții, și Alex Ștefănescu – de acesta ce să mai vorbești: înainte de 1989 compunea cronici pe prima pagină a revistelor literare despre Partidul Comunist Român și Tovarășul Nicolae Ceaușescu!... lingușea fără măsură, iar acum face pe... „democratul” de mucava!... mă mir că nu-i e rușine... un

cameleon de ultimă speță... îl pot asemui cu personajul Le Boef [Boul], din piesa lui Eugène Ionesco „Rhinocéros”, care s-a transformat în rinocer (din bou!) – fiindcă așa deveniseră vremurile...

Ba mai rău, iată cum se jeluie un foarte tânăr scriitor (G. Dorian) în site-ul de poezie românească:

„Am fost și eu prin București și-am întâmpinat aroganța unor redactori mai vârstnici sau mai tineri dar care au prins un post cultural prin cine știe ce concurs de împrejurări la România literară, Observatorul cultural etc.

Alex Ștefănescu zicea ca publică vreo cronică la volumul meu numai dacă îi plătesc 100\$ dar eu nici n-am servicii iar volumul l-am scos cu chiu cu vai. Nick prietenul meu auzise și el același lucru în LiterNet, dar sunt unii care au bani.

M-am gândit să încerc la reviste străine care poate sunt mai cinstite, trebuie să-mi traduc poeziile.”

Deci, *România literară*, în care cronicile s-ar publica pe bani, se erijează în „conducătoare” a literaturii românești? Păi, ce fel de „literatură” de influență e asta?! Nu de altceva dar Alex Ștefănescu pune și o amprență negativă asupra cercurilor obscure care finanțează (din motive politice, ideologice, propagandistice mai ales) această revistă – deoarece din vânzări n-ar rezista (publicul îi arată indiferență). Aceste cercuri obscure încurajează *corupția în literatură*, și promulgă cu mare trâmbiță *subcultura* lor, plus șpaga, șperțul, mita care se manifestă atât de tare și-n economie și politică?

Nici actualul președinte, Traian Băsescu, marionetă a străinilor, și guvernul său care dă dovadă de *servilism politic* pe plan extern, nu fac față.

Alex Ștefănescu a scos și-o pseudo-istorie literară, care nu-i altceva decât o însăilare de articole publicate în revista la care e nemeritat redactor-șef, un surogat literar cuprinzând gașca lui (în afara clasicilor pe care nu-i putea ignora), departe

de predecesorii săi în istorii literare: G. Călinescu, Marian Popa, A. Sasu, Ion Rotaru, Florea Firan, și alții.

Din păcate și astăzi se aplică în România criteriul politic în măsurarea valorilor...

★

Pe pașaportul meu, plin de vize după zece ani de perindări, puseseră vameșii pe dos etichete cu „*Security ICTS*” și niște coduri pe care le-nțelegeau numai ei, de pildă H0610 F. Așa că-n Madrid, când să intru-n avionul care traversa oceanul spre Atlanta, m-au controlat ca pe hoții de cai! Păream suspect fiindcă nu dădusem bagaje pe bandă? Sau m-au luat la întâmplare? Tot felul de întrebări: ați pregătit bagajele singur?... le-ați lăsat neacompaniate?... unde lucrați?... ce profesie?... de ce ați venit în Spania?... să le arăt legitimația de lucru... doreau să vadă și credit-card-urile...

Mi-au cotrobăit amănunțit în rucsac și-n geamantânașul de-l trăgeam pe roțile... Au răsfoit cărțile pe care le aveam... Mi-era frică să nu mă oprească pe la poliție, mă gândeam... însă pentru ce motiv? Căutau bombe, arme sau droguri...?

Piramidele aztece și mayase

18.12.2005

Nu-mi place să călătoresc noaptea, cu somnu-n cap, buimăcit de întuneric. Cucăi tot timpul.

American Airlines pleca din Albuquerque spre Dallas la 0600 dimineața – cel mai devreme zbor. Trebuia să fim cu două ore înainte, plus 2 ½ ore drumul pe autostradă până la aeroport.

★

Avem aceleași numere, 13 A și respectiv 13 B, eu și Lilia, în două zboruri diferite. Stewardesa ne întreabă dacă suntem superstițioși.

★

Frumoase mozaicuri pe jos în aeroportul din Dallas – Ft. Worth. Curat, lucește cimentul.

★

Ciudad de Mexico e un megalopolis, cu o populație de 22 milioane – cât întreaga Românie! Case una lângă alta. Supraaglomerație.

Văd și un stadion de fotbal. Parcări pe acoperișul clădirilor.

Depășește New York-ul (16 milioane) la număr de locuitori.

★

A spera și a aștepta se zice la fel: „*espera*”. *Diciembre* = decembrie.

★

Întotdeauna când plec în excursii parcă nu m-aș mai întoarce...

★

Făcusem rezervare la Hotel San Francisco, Calle Luis Moya, No.11, Coloña Centro (străduță perpendiculară pe Avenida Juarez).

Plătisem 212,96 \$ pentru patru nopți. Taximetristul se închina la fiecare biserică. Un hotel mic, că abia l-am găsit. La recepție nu vorbeau deloc engleză, așa că am luat-o cu spaniola mea șchiopătată.

La un moment dat nu înțelegeam ce înseamnă „*elegir*” și i-am pus să-mi arate în dicționarul englez-spaniol-englez, editat de echipa Langenscheidt, 1985. M-am dumirit, îmi dăduseră să aleg între două camere.

★

Ajunși pe la prânz în oraș n-am putut face un program anume și-am pornit-o pe străzi. Am expediat, după ce mă întorsese funcționara de vreo două-trei ori (să-mpachetez cu hârtie, să leg pachetele, să merg la un ghișeu pentru timbre și să revin la altul pentru ștampile) vreo 40 de cărți de-ale mele ori despre logica neutrosifică sau noțiuni smarandachiene la cinci universități mexicane: în Ciudad de Mexico, Guadalajara, Mérida, Monterrey, Chihuahua.

★

Am băut o bere *Negra Modelo*.

★

Expoziție foto de Gilberto Chen pentru Crăciun.

★

Am cumpărat, *souvenir*, un platou cu calendarul aztec, a cărui precizie uimește și astăzi.

★

Plaza de Esculptura. Multe vaci aprins colorate – cred că au un cult pentru bovine.

★

Autoportretul unei pictorițe, Frida Kahlo (1907-1954).

★

Un parc de distracții. Un brad numai din flori roșii. Peisaje de iarnă cu zăpadă și brazi ca-n povești.

Noapte și frumos. Miroas de mâncăruri iuți, afumate. Tiribombe și călușei ca la Bâlciul de Sf. Ilie din Oteteliș, pe

malul Oltețului, în Zăvoi... iar noi băieții, cu ochii după fetele venite din satele vecine...

Viaje fantastico (călătorie fantastică). Dragon; trenuleț pentru copii.

Frumos sună limba spaniolă, dulce, alintată, jumătate vocale.

★

La prețuri se scria „\$” și-am crezut că erau dolari, când acolo în *pesos*. De fapt, pentru dolari sunt două trese verticale.

★

Ruido = zgomot; *frio* = rece, frig [*hace frio* = e frig]; *manta* = pătură; *mudar* = a muta; *desayuno* = micul dejun.

Îi spun recepționarului de la hotel că noaptea e zgomot de la constructorii de vis-à-vis care lucrează. Că e frig și mai vrem câte-o pătură. Și să ne mute în altă cameră.

22.12.2005

În Piața Zocalo miros de fum, indieni cu pene și tobe tămăduiesc lumea (contra unui bacșiș).

Ciudad de México – Piața Zocalo – în fundal Palatul Național

★

Printr-un labirint, de nu mai găseam drumul înapoi, intrăm într-un bâlci [*Fiesta de Navidad* = Sărbătoarea de Crăciun] lângă Palatul Național.

Strigau vânzătorii marfa și fluierau, de la început am crezut că e vreun scandal. Nici în India nu era așa îngrămădeală.

Văd pe stradă oameni cu măști la nas (din cauza poluării, al cărui nivel e atât de ridicat încât este echivalent cu fumarea unui pachet de țigări pe zi!). Deci, timp de patru zile sunt un nefumător fumător.

Mărgele care se vând la kilogram.

★

Schimbăm câte o sută de parai zilnic, se duc banii de-a 'nfuga.

★

Ay, Caramba!

★

Spectacol nostim cu glume, la televizor, un fel de *America's Funniest Videos!*

★

Apoi Cupa Intercontinentală (Toyota), pe Canalul 33, Liverpool - Sao Paulo, scor 0-1, după un meci dramatic în ultimele minute.

Sao Paulo (iar brazilienii!) campioni mondiali la cluburile de fotbal.

★

Vizităm Templo de la Santisima. Tavanul crăpat. Zugrăveala scorojită.

★

Biblioteca „Octavio Paz”, după numele marelui scriitor (1914-1998). „Paz” înseamnă pace în spaniolă.

★

Un monument dedicat președintelui de origine indiană Benito Juárez (1806-0872), care a separat biserica de stat și a

luptat contra intervenției franceze (1862-1867) ordonată de Napoleon al III-lea ce vroia instaurarea unui imperiu catolic condus de Maximilien d'Autriche (în 1864). Juárez, liberal, ordonă împușcarea lui Maximilien în 1867.

★

În hotel era împodobit un *Arbol de Navidad* (pom de Crăciun), iar sub el *Nacimiento* (sceneta din Nașterea Domnului).

★

Pe șosea există o bandă numai pentru autobuze și taxiuri.

30 \$ excursia la piramidele aztece.

★

Am trecut prin Piața Garibaldi, unde se strâng vestiții cântăreți *Mariachi* (pe care-i ascultasem și-n Arizona și New Mexico).

★

Când m-am dus în Spania, și acum în Mexic, vroiam să văd o *corrida de toros* (lupte cu tauri în arenă) Mi se spune că doar duminica sunt.

★

Orașul Mexico D.F. are metrou electric cu trei niveluri subterane și unul deasupra. Costă numai 2 ps biletul.

★

Peligroso a la noche = periculos noaptea.

★

Din cauza poluării e ceață. Din cauza poluării – cancer la plămâni. Manuel, șoferul autobuzului și ghidul nostru, are probleme la gât, deși e nefumător.

★

Traficul în oraș e foarte aglomerat între 7-9 dimineața și 7-9 seara (dusul/venitul de la lucru).

★

O reporteră de la BBC, Claire Marshall, menționa că Ciudad de Mexico s-ar scufunda mai repede decât Veneția.

[Sigur, britanicii și spaniolii au fost mereu în rivalitate, mai ales pe colonii. Articolul tipei poate avea și o doză de propagandă anti-hispanică. Se știe că nord-americani, anglofoni, au acaparat teritorii uriașe de la hispanici, prin anexări (statul Texas, separat de Mexic în 1836 și încorporat Statelor Unite în 1845), ori după războiul dintre SUA și Mexic din 1846-1848, Mexicul pierde California, New Mexico și Arizona, iar în 1898, după războiul cu Spania, SUA ocupă Guam-ul, Porto Rico și Filipinele.

Dar Filipinele se eliberează în 1946 datorită luptelor gherilei antiamericane a Huks-ilor. Însă Porto Rico devine în 1952 un „stat liber asociat” Statelor Unite, deși aici există o mișcare națională antiamericană, iar limba spaniolă domină această insulă.

O suprapunere de culturi există în lume. Cuceriri peste cuceriri – un creuzet de civilizații.]

Revin la ipoteza scufundării parțiale a centrului capitalei mexicane. Orașul a fost construit pe povârnișurile vulcanului Popocatepetl, care ar fi erupt prima dată acum 23.000 de ani. Conchistadorul spaniol Hernán Cortés pune piciorul pe aceste meleaguri în 1519, când Spania era cea mai mare putere a planetei. Dar nici un imperiu nu-i etern, chiar și cele actuale se vor destrăma cândva, deși ele par în prezent imuabile.

Istoria ne-o confirmă. Studiem trecutul pentru a prezice viitorul (nu-i un paradox). Când Dimitrie Cantemir scria „Creșterea și descreșterea imperiului Otoman” în sec. XVIII, nu erau probabil mulți care-l credeau.

Cortés distruge Imperiul Aztec, deși el venise cu o oaste de câteva sute de spaniarzi, în vreme ce armata aztecă avea zeci de mii. Orașul s-a dezvoltat, modernizat, populația a crescut enorm.

Arhitectul Jorge Legorreta descrie urbanizarea rapidă, iar cercetătorul Jean Adler estimează că în decurs de 100 de ani orașul s-a scufundat 9 metri, cât ar fi un bloc cu două etaje!

★

Există apeducte în Ciudad de Mexico, dar uneori se simte lipsa de apă. Precum și viaducte în jurul urbei.

★

Mexicul a devenit o trambulină a emigrației clandestine către SUA și mai ales traficului de droguri. Din această cauză, columbienii, peruvienii, bolivienii obțin greu viza mexicană. Însă nord-americanii nu au nevoie de vize pentru a intra în Mexic, dar reciproc nu-i adevărat: mexicanii nu pot veni în Statele Unite fără aprobare.

★

Tratamentul medical și învățământul sunt gratuite sau ieftine, spre deosebire de SUA unde-s foarte scumpe. Mulți studenți din alte țări latino-americane învață în Mexic. Nivelul de sărăcie e mare.

★

Eu citesc anunțurile, firmele din mersul micului autobuz turistic... și seamănă atât de mult românește de mă îmbujorez:

Se vende o se renta! [De vânzare sau de închiriat!]

★

Trecem prin localitatea minieră Pachuca. Taxa stradă: 37 pesos drumul particular (*privato camino*) 132 Există și șosele federale, fără plată, însă aglomerate și mai proaste.

★

Trecem pe lângă o centrală electrică, pe urmă o închisoare federală.

Iată și aici măgari pe margine (ca-n Maroc)!

★

Tequila este o băutură locală, cu 28% alcool, făcută din agavă (un fel de cactus). Sucul alburiu și dulceag, este extras cu un tâlv numit *acocote* și lăsat să fermenteze 24 de ore.

Scumpe obiecte de artă din culturile vechi: aztecă, maya, teotihuacan, toltecă, sapotecă, olmecă (diverse triburi indigene precolumbiene). Din grupul nostru de turiști n-a cumpărat nimeni, deși Lilliei îi străluceau ochii.

Pentru a reproduce un astfel de obiect îți trebuie aprobare de la guvern.

Indienii mexicani ridicau temple soarelui și lunii.

★

Am întâlnit un tip pe care-l chema ca pe mine: Florentino (Filiberto)

– *Vámonos!* (Să mergem!) i-am zis șoferului. Mai îndrugam cuvinte, expresii, mă forțam să deprind câte puțin spaniola.

La cumpărături trebuia să-i traduc nevestei prețurile vânzătorilor ambulănți ori la tarabe și cum se tocmea ea mereu cu ei. Deprinsesem numeralele, folosind ca mnemotehnică franceza și româna îmbinate.

În grup era și o familie de brazilieni; portughezii și spaniolii se înțeleg în general lingvistic.

Am făcut o poză...

Florentino Mexicano! cu pălărie *sombrero* și bluză *pancho* pe care o îmbraci pe cap la fel ca un sac.

★

Am ajuns la Piramidele Teotihuacan, nume care înseamnă „*locul unde s-au născut zeii*”. Aici s-a construit un oraș începând din anul 100 î.C. până în 750 d.C. În acea perioadă un vulcan erupsese în sud distrugând orașul Cuicuilco, determinând astfel migrația populației spre nord.

Teotihuacan – Calea Morților

Calea Morților, un drum lung de 2 km care se deschide larg de la nord la sud cu deviere de 17° vest, servea pentru ritualuri de sărbătorire a echinocțiilor. Piramida Soarelui și Piramida Lunii dăinuiesc aici (le-am urcat și eu cu Lilia până-n vârf). Plus Ciudadela (orașelul) și câteva palate cu *patios* (curți interioare).

Arheologii au descoperit diferite tipuri de olărit, împărțind cultura Teotihuacan în patru etape, depinzând și de iconografia figurinelor de ceramică găsite (formele oalelor și felul cum erau decorate, tehnica frescelor și a picturilor murale, felul cum construiau clădiri, stilul ritualurilor mortuare).

Cel mai mare oraș al civilizațiilor precolumbiene, Teotihuacan, aflat la 2000 m altitudine, este considerat conform legendei originea artelor, înțelepciunii, aptitudinilor și

credințelor zeilor. Ar fi avut aproximativ 25.000-30.000 locuitori pe o suprafață de 20 km².

Peste o piramidă se construia altă piramidă. În structura Ciudadelei s-au descoperit locuințe ale preoților și guvernanților precum și rămășițe ale victimelor sacrificate, plus Piramida Quetzalcóatl (peste care s-a ridicat alta) – așadar multistructuri. Această piramidă înfățișează și capetele zeilor Quetzalcóatl și Tláloc.

Teotihuacan - Ciudadela

Teotihuacan – Piramida Soarelui

Teotihuacan – Piramida Lunii

Palatul Tepantitla reprezintă paradisul zeului ploii, Tlalocan.

Piramida Soarelui, una dintre cele mai înalte piramide precolumbiene, are 63 m înălțime, iar baza 222 x 225 metri. Piramida Lunii are înălțimea de 43 m și baza de 120 x 150 m.

Orașul Teotihuacan și-a atins apogeul în perioada 150-450 d.C., iar influența sa s-a resimțit până-n Guatemala. Populația crescuse la 200.000 pe o suprafață de 42 km².

Culturile meso-americane, care au evoluat pe teritoriul Mexicului actual cu câteva mii de ani înaintea lui Hristos, au fost clasificate de arheologi în: preclasice (între 2000 î.C.-100 î.C.), clasice (100 î.C.-900 d.C.) și post-clasice (900-1519 d.C.). Abia prin anul 1000 î.C. se distinge civilizația olmecă.

În perioada clasică apar orașe precum Teotihuacan, Palenque, Monte Albán.

În post-clasicism multe așezări urbane au fost abandonate sau distruse, însoțite de migrații spre America Centrală. Se distinge acum civilizația chichimecă, iar mai târziu dezvoltarea aztecilor și mexicanilor.

Teotihuacan – vedere de pe Piramida Soarelui

Ciclul teotihuacanilor

Palatul Quetzalpapalotl (se traduce Quetzal Fluture) a fost reconstruit în urma excavațiilor din 1962-1964. Alte palate nu au mai fost reconstruite: *Tepantitla*, *Atetelco*, *Zacuala*, *Tetitla*, *Tlamimilolpa* etc.

Teotihuacan – Curtea interioară a Palatului Quetzalpapalotl

Toate erau decorate cu picturi religioase. În 1964 Mexicul a devenit membru ONU și unele monumente istorice au fost restaurate de UNESCO (organism de specialitate al ONU, pentru educație, știință și cultură).

Frescele din palate reprezentau animale, zei, suverani. Platformele erau dedicate vântului, apei, focului; construcțiile făcute din roci vulcanice, lut, ciment special, aramă. Pentru statui foloseau obsidian (sticlă vulcanică) ori scoici în redarea strălucirii ochilor.

Într-un templu conviețuiau circa 5.000 de oameni. Șeful templului avea patru neveste (ca la musulmani!), ne povestea ghidul în engleză.

– Aștia erau bărbați deștepți, glumesc eu.

Grupul de turiști râde.

– Bărbații normali au o singură nevestă!, mă corectează o canadiancă ce lucra temporar la o școală engleză din sudul Mexicului.

Ciclul teotihuacanilor era de 52 de ani, când clădeau o nouă piramidă deasupra alteia. Familia domnitoare n-avea voie să stea la Putere mai mult de 52 de ani, după care venea altă familie. Era un lucru bun, pentru a evita dictatura dinastiilor.

Din familia domnitoare, patru generații se puteau succeda la Putere, fiecare în jur de 13 ani.

Piramida Soarelui are 15 piramide suprapuse, care au necesitat aproximativ 800 de ani pentru înălțare. Piramidele aveau tuneluri.

Teotihuacanii cunoșteau astronomia, erau vegetarieni, longevivi.

★

Din păcate, spaniarzii dărâmau templele și piramidele indienilor, pentru a construi cu piatra și cărămida lor biserici catolice. (O religie demola o altă religie!)

Săracii indieni acopereau cu mâl, pământ construcțiile care mai rămăseseră – și uite așa au scăpat unele până-n ziua de astăzi. Culorile din temple sunt originale.

★

Suflam ca greierii urcând treptele piramidelor. Mai greu la coborâre, fiindcă ți-era frică să te uiți în jos pe scările abrupte.

★

Calma, calma! [Calmează-te!] *Subir* = a urca; *bajar* (se citește *bahar*) = a coborî.

★

Vânzători – grămadă: *Amigo* [prietene], cumpără asta; *amigo*, uite asta...

Greu scăpai de ei, mai ales dacă intrai cu ei în vorbă (cum îmi plăcea mie, iar Lilia, nevastă-mea, se enerva: „*Hai, mă'... Hai, mă', odată!*”).

★

Am cumpărat un covor, 15 \$, cu o țesătură înfățișând Zeița Aztecă a Lunii [*Diosa de la Luna*], *Xochiquetzatli*.

Întotdeauna dau banii pe amintiri... Când oi fi bătrân, mergând în cărje sau în cărucior (Doamne ferește!), să-mi depăn memoriile... pe-aici n-am fost... să revăd pozele, să-mi recitesc jurnalul de voiaj... să mă mir de unul singur: „Bă', eu am scris asta?... Eu am văzut asta?”.

Plătesc pentru obiecte de artă locală.

★

Popas la un restaurant. Beau *Jugo de Maguey*. *Jugo* înseamnă „suc” în spaniolă, iar „j” se citește „h”. Are 60 % alcool. Vânzătoarea zâmbește: cică, acest lichid se bea în... luna de miere! Dă forță sexuală!

Sunt un degustător de produse alimentare locale – pe unde mă duc – și un gurmand. Stomacul meu de struț acceptă orice.

Căstele aztecilor

După cultura teotihuacană urmase cultura toltecă (700-1.300 d. C.). Arheologii au descoperit-o în așezările *Cacaxtla*, *Xochitecatl* și *Xochicalco*.

★

Văd plantații de cactus, pentru mine exotice, din mersul autocarului. Băștinașii prepară salată de... cactus (uuu... mi se încrețește fruntea și strepezește limba!), numită *nopales*... fierb bucățile de cactus de două ori și pun sare.

Sucul e folosit în medicină (contra zahărului din sânge).

Zic să-i fac cadou amicului vâlcean Monu un castron cu salată de... cactus, păi nu mă-njură ăla?!

★

Un festival al lunii (de pe cer)

★

Autostopista = autostradă.

★

Genul substantivelor și articularea lor: *la chica* = fata; *el chico* = băiatul; *una chica* = o fată; *uno chico* = un băiat.

★

În anul 1519, la sosirea conchistadorilor (cuceritorilor spanioli) în Mexic, Imperiul Aztec număra în jur de 10 milioane de suflete și era împărțit în 38 de provincii cuprinzând triburi diverse. Capitala era la *Tenochtitlan*, care a devenit *Ciudad de México* sub spanioli.

Se plăteau taxe, se organiza comerțul (taxele nu sunt un fel de tribut plătit de popor guvernanților?). Se formaseră meșteșugari, artiști, astronomi, arhitecți, matematicieni, doctori, filosofi, dar gradul lor de dezvoltare era mult sub nivelul la care ajunseseră grecii cu două mii de ani înainte. Nu erau cunoscute roata, legile fizicii, tracțiunea animală, arcul voltaic (descărcare electrică între doi electroni prin care circulă curent de înaltă intensitate), nici științele experimentale.

Sistemul social era bazat pe caste:

a) în primul rang erau: împăratul, nobilii șefi, preoții șefi, judecătorii;

b) în rangul doi: administratorii;

c) în rangul trei: oamenii liberi, cei mai numeroși (precum clasa de mijloc ori clasa muncitoare astăzi);

d) în rangul patru: lucrătorii necalificați și oamenii foarte săraci;

e) în ultimul rang: sclavii.

Asemenea caste se formaseră și-n Europa sau Asia. Superstițiile religioase excelau. Baza economiei o constituia agricultura.

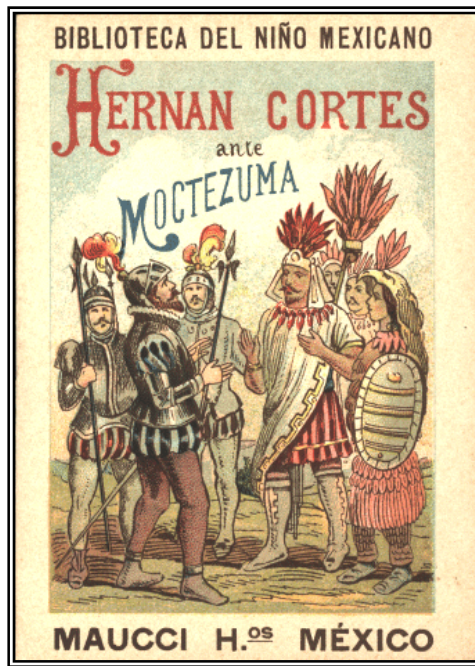
Se sacrificau de vii sclavi și prizonieri de război, scoțându-le inima, pentru îmbunarea zeilor. De exemplu, pentru *Huitzilopochtli*, Zeul Războiului și-al Soarelui, s-a înălțat un templu în localitatea *Tlaltelolco*, la a cărei inaugurare împăratul aztec *Auitzotl*, a ordonat sacrificarea a 20.000 de războinici.

Mama Zeiță se numea *Tonantzin*. Zeul Bucuriei: *Xochipilli*.

„Războiul – monstru cu multe capete!”

Ultimul împărat aztec, *Montezuma al II-lea*, a urcat pe tron în 1503. Fiind un conducător dur, a avut parte de multe rebeliuni din partea triburilor pe care le subjugase.

**Întâlnirea dintre
Hernan Cortes și
Montezuma al II-lea
– desen de pe coperta
cărții „Hernan Cortes
ante Moctezuma” din
colecția „Biblioteca
Copilului Mexican”**

Sora lui, prințesa *Popantzin*, a prevăzut în 1507 invazia hispanică. Fiind bolnavă și crezându-se că a murit, a fost

înhumată de vie. Dar, trezindu-se în coșciug, a început să strige și a fost dezgropată. Atunci i-a povestit fratelui ei visul despre corăbiile venind de pe alt tărâm...

La 8 noiembrie 1519, *Montezuma* și *Cortes* se-ntâlnesc, suspectându-se reciproc. *Cortes* îl arestează pe *Montezuma*, dar e nevoit să se întoarcă pe coasta oceanului, deoarece unul dintre comandanții săi, lăsat acolo, se răsculase împotriva sa.

Revine în capitala aztecă în toiul bătăliei, dar spaniolii sunt înfrânți și $\frac{3}{4}$ din armata sa decimată. În luptă moare și *Montezuma* (cunoscut și sub numele de *Moctezuma*). Spaniarzii se aliază cu triburile indiene rivale aztecilor și reușesc dezintegrarea Imperiului Aztec. Apoi, îi supun/cuceresc și pe indienii aliați!

Analog vor proceda englezii foarte săraci în nordul american: învrăjbierea triburilor indiene, unul împotriva altuia, apoi subjugarea lor.

Bellum multorum capitum [Războiul este un monstru cu multe capete, în limba latină]. Împărat spaniol era Charles al V-lea. *Cortes* nu scapă nici el intrigilor contemporanilor săi, în 1528 se întoarce în Spania.

Pentru creștinarea indienilor sunt trimiși misionari spanioli (preoți, episcopi) în Lumea Nouă. Din cauza cruzimii conchistadorilor, indienii se revoltă.

Minunea din Guadalupe

Am vizitat *Bazilica Santa Maria de Guadalupe* (veche și nouă). Am cumpărat și o carte, „*The Wonder of Guadalupe*” [Minunea din Guadalupe], de Francis Johnson, din care conspectez. Primul indian mexican convertit la creștinism a fost chiar prințesa *Popantzin* în 1525, apoi un țăran, pe numele său păgân *Cuauhtlahuac* – botezat creștinește Juan Diego, iar soția sa devine Maria Lucia; de asemenea, unchiul său primește numele de Juan Bernardino.

Biserica Veche „Sfânta Maria” din Guadalupe. În prim plan grupul statuar cu episcopul Zumárraga și indianul creștinat Juan Diego arătând o pânză cu imaginea Sfintei Fecioare

Juan Diego s-a născut în 1474, dar rămas orfan este crescut de unchiul său în satul *Tolpetlac*. După căsătorie, Juan s-a mutat în satul *Cuautitlan*. Îi moare soția în 1529 și atunci se mută la unchiul său pentru a-l îngriji pe bătrân și a fi mai aproape de biserica lui din *Tlaltelolco*, pe care o frecventa. El ducea o viață rustică, monotună.

Într-o sâmbătă-dimineața, pe 9 decembrie 1531, când se ducea la biserică să asculte predica, i s-a arătat Fecioara Maria, care i-a glăsuț: „Să știi cu siguranță că eu sunt pură și perpetua Fecioară Maria, Mama Adevăratului Dumnezeu... aici am să-ți arăt și ofer toată dragostea mea, compasiunea, ajutorul și protecția mea oamenilor (...).”

Juan a relatat cele văzute și auzite episcopului *Zumárraga* prin intermediul unui translator spaniol *J. Gonzales*, care-nvăța limba aztecă. Lumea n-a crezut, îl

considera un impostor. Juan avu de câteva ori, în zilele următoare, viziunea Sfintei Fecioare.

Pe 12 decembrie 1531, i se plânge acesteia că nu îl poate convinge pe *Zumárraga*. Fecioara Maria îi arată niște flori crescute într-un loc unde era imposibil să crească, Juan le ia și le duce episcopului, care se afla împreună cu alte persoane, printre care și noul guvernator al Mexicului, *Don Sebastian Ramirez y Fuenleal*. Episcopul *Zumárraga* privește florile și deodată îi apare imaginea Fecioarei. Atunci toți cad în genunchi.

Apariția Sfintei Maria unui indian și nu unui alb a produs un mare efect printre indieni, care-au început să se convertească la creștinism cu miile.

În România, între cele două războaie mondiale, Petru Lupu din Maglavit (județul Dolj) zicea că-l văzuse pe Dumnezeu. Relata presa, iar oameni din toate colțurile țării veneau la el să-i vindece. Unii afirmau că e un șarlatan, alții îl credeau.

Guadalupe – Basilica nouă „Santa Maria”

Basilica Guadalupe a fost construită în anul 1574. Șase lăcașe spirituale sunt ridicate în acest loc. Biserica având apă sfântă (*Dios te salve, Maria – Dumnezeu să te binecuvânteze, Maria*). În biserica veche, icoane mari. O fanfară cânta în curte. În spate, monumentul „*Madona Neagră*”, construit de *Don Aurelio G. D. Mendoza* (1901-1996) pentru *Fecioara din Guadalupe*.

„*Madona Neagră*” din *Guadalupe*

★

La masă. Mă arde *enchilada* asta de parcă am foc în gură! Iar pe Lilia, *taco*!

Bere *Montejo*. Parcă am mâncat jăritic, precum armăsarii din basme. (*Sua cuique voluptas = fiecare cu plăcerea sa!*).

★

Templul Corpus Christi, monument istoric din secolul al XVIII-lea.

★

Citești în spaniolă ca-n română, cu mici excepții: *chi* → *ci*; *ce* → *se*; *ci* → *si*; *ll* → *i* [hiatus]; *ñ* → *ni* [diftong]; *j* → *h*.

★

Videoclip cu *Victor Emanuel*, cântăreț.

★

Taxiuri mici, ca buburuzele, dar verzi. Grafitti pe ziduri, făcute de copii (“Dacă-i prinde poliția, îi bagă la carceră!”), îmi spune șoferul).

„Azteca” – Templul Zeului Fotbal

Revenim în *Ciudad de México*.

Trecem pe lângă *Stadionul „Azteca”* (are 106.000 de locuri, fiind al doilea din lume, după „Maracana” din Rio de Janeiro).

Intrarea la meciurile de fotbal pe rotundul stadion din capitală ajunge la 120-300 *pesos*. Echipa Mexicului s-a calificat la Campionatul Mondial de Fotbal din Germania, 2006.

★

Ca să nu ne ceară prea scump, spunem că suntem din România. Taximetristul zice că n-a mai avut până acum turiști români.

★

Monumentul lui *Enrico Martinez*. Centrul de unde se măsoară distanțele până la alte localități.

★

A doua zi, de dimineață, o pornim pe *Avenida Fco i Madero*. Bem un ceai de *manzanilla*. Ajungem în *Piața Zócalo*, care, după cum am spus mai înainte, este a doua ca mărime pe planetă, după Piața Roșie din Moscova.

Pe două laturi ale Pieței se află două clădiri impresionante prin monumentalitatea lor: *Catedrala Metropolitană* (catolică) și *Palatul Național*.

Indieni mexicani în costume cu pene. Aprind focuri în piață, tămăduiesc cu fum trecători (contra unei sume de bani).

Atmosferă festivă.

★

Zona spitalelor. Cele susținute de guvern sunt mai ieftine, însă mai slab dotate, iar cele private – mai scumpe și mai bune.

La fel stau lucrurile cu universitățile private și cele finanțate de guvern.

★

Technologica de Monterrey.

★

La periferia orașului flori roșii, ce cresc numai în decembrie și ianuarie, simbolul Crăciunului, în ronduri pe marginea străzii. Localnicii împodobesc Pomul de Crăciun cu ele (*flor de noce buena* – în spaniolă, „floare de noapte bună”). Uite, domnule, la aștia de Crăciun înflorește natura!

Grădina plutitoare

Grădina plutitoare (La chinamperia) din *Xochimilco* arată ca la Veneția (unde n-am fost, încă!). În 1987, ele au fost incluse de UNESCO în *Patrimoniul Umanității*.

În limba *náhuatl*, *Xochimilco* înseamnă „În câmpul cu flori” (*xóchitl* = floare; *milli* = câmp; *co* este sufixul pentru denumirea unui loc).

Xochimilco este una dintre cele 16 diviziuni administrative (*delegaciones*) ale Capitalei, numită și Districtul Federal Mexico (scris prescurtat *México D. F.*), situat în partea de sud a orașului. Are o suprafață de 118 kmp (al treilea, ca mărime, între sectoarele Capitalei), fiind o mare atracție turistic datorită rețelei de canale și grădinilor plutitoare (*chinampas*). Acestea sunt vestigii ale anticului Lac *Texcoco*, asanat pentru scopuri agricole și pentru extinderea orașului

Tenochtitlan, unul dintre cele mai mari din lume, la vremea respectivă.

Supraaglomerație (vârf de trafic) de „trajineras” pe un canal din Xochimilco

Un lac adânc de patru metri, cu o insulă-n mijloc și-un canal. Abundență de plante. Barcagiul nostru ne suie în *trajinera*, un fel de luntre cu prora înclinată în sus și fundul plat; în mijloc se află o masă lungă, iar pe lateral scaune. 175 de pesos pentru o singură oră de plimbat.

Luntrea noastră se cheamă „*Carmelita*”. Altele au tot nume feminine: Lupita, Margarita, Alejandra, Lolita, Adriana, Angelica. Sună frumos spaniola asta – melodioasă, ritmică, blândă.

Niște rațe grase pe apă. Casă chiar pe mal. Troițe. Sere (m-așteptam să văd grădini suspendate ca-n Japonia).

Bărci numai cu lăutari (*mariachi*) te roagă să-ți cânte la ureche: *una melodia* = 70 pesos.

– Sunteți în luna de miere?, întreabă Felix, vâslașul.

– Ohoo!...

★

Viejo = bătrân (în franceză *vieux*, se-aseamă); *joven* = tânăr; *remo* = vâslă; *lago* = lac; *trajin* = transport, tracțiune; *a la regreso* = la întoarcere; *llegar* = a ajunge.

★

În canoe mici, trecând printre luntrele mari, vânzători preparând mâncare în ceaune care fierb.

Comand o bere „*Sol*” [Soare] rece (îmi place paradoxul ăsta: “În Mexicul cald, comand un «Soare» rece!”), iar Lilia o sticlă de apă minerală. Parc-am fi la bălci!

Nu prea-s flori colorate acum, iarna, dar e destul de cald.

– *¡Delante!* [Înainte!]

Nostim. Poetic.

Plimbare de agrement

În luntrele care trec pe lângă noi sunt grupuri de 10-20 de persoane. Dansează, cântă, mănâncă și beau.

★

Permiso = Îmi permiteți.

Muzeul Național de Antropologie

Ne întoarcem în centrul Capitalei.

Colegio „Gabriel García Márquez”, după numele prozatorului columbian (n. 1928), autor al celebrului roman „Un veac de singurătate” (1967), tradus și-n românește, cu stilul său baroc realist-fantastic.

★

Bulevardul Bombelor! (Ce denumire, parcă s-au jucat într-o grămadă de cuvinte.)

★

Graffiti ca din Picasso... artă modernă la-ntâmplare.

★

Brad uriaș de Crăciun. Împodobit.

★

Biblioteca Universității Naționale a Mexicului, având o frumoasă pictură murală de Juan O' Gorman.

Ciudad de México – Biblioteca Universității Naționale

★

Cartón = carton; echar, lanzar = a arunca; translapar = a suprapune (multe verbe se termină în „r” la infinitiv, ca în franceză); arte = artă.

★

M-am interesat la o imprimarie de posibile deșeuri grafice (desperdicio de papel) pentru aut-arta mea.

★

Octavian Paler a publicat un volum de călătorii prin Mexic, „Caminante” [Călătorul], dens, documentat.

★

Am traversat tot orașul, până la *Muzeul Național de Antropologie*. Pe *Bulevardul Reforma* un șir de vaci sculptate și viu colorate. Vaci în rochie ori cu coadă de pește, ca sirenele, sau cu două capete!

*Diorama orașului precolumbian Tenochitlan,
la Muzeul Național de Antropologie*

★

Cum deosebești populația maya de azteci? Mayașii au nașul coroiat, aztecii au nasul drept.

★

Studiind cultura și civilizația triburilor vechi, mă gândesc că peste 1.000 de ani, oamenii de atunci o să prezinte modul cum trăim noi astăzi și vor exclama: „*Ce primitivi erau și cât de greu trăiau!...*”.

★

Antropologii, savanți care studiază evoluția vieții, au botezat zona Mexicului și o parte din America Centrală,

Mesoamerica, unde s-au descoperit urme de civilizații încă din mileniul doi î. C. Aici au locuit numeroase grupuri etnice vorbind limbi diferite.

Pe lângă obiecte de artă, dedicate forțelor naturii (în special Soarelui), ruine de clădiri, s-au descoperit și câteva înscrisuri (codice descriind ritualuri și mituri, dar și date științifice, în special astronomice).

Muzeul Antropologic are o construcție modernă, cu o curte interioară (*patio*) specifică palatelor spaniole. Multe case au acest stil.

Curtea interioară a Muzeului Național de Antropologie

Camerele etnografice au în exterior grilaje din aluminiu imitând undulațiile șerpilor în creația lui *Manuel Felguérez*, similare decorațiunilor maya de pe clădirile în *stil Puuc*.

Pe un zid al muzeului, *Ziua și noaptea*, o pictură de *Rufino Tamayo* înfățișând zbaterea dintre forțele întunericului (reprezentat de Zeul *Quetzalcóatl* – un balaur încolăcit) și forțele luminii (Zeul *Tezcatlipoca* – un tigru roșu).

Până și pilonii de susținere a tavanului sunt încrustați în bronz cu scene istorice mexicane (triburile prehispanice, apoi metisarea europenilor cu indienii). Etimologic *antropologie* vine din grecescul *anthrōpos* = om și *logos* = știință. Deci studiază ființa umană (origini și dezvoltare) și cuprinde: antropologia fizică, arheologia, lingvistica și etnografia.

Antropologia fizică se ocupă de aspectul fizic al prehominidului, hominidului și omului preistoric, dintre care cei mai importanți descoperiți sunt Neanderthalul și Cro-Magnonul, până la humanoidul contemporan.

Structura scheletului (osteologia), deformația craniană, mutilația dentară.

Câte emisiuni documentare de arheologie am vizionat eu la TV, pe *Discovery Chanel!*

Se presupune că primii coloniști pe continentul american ar fi emigrat din nordul Asiei (China, Mongolia, Japonia) – forma migdalată, oblică a ochilor indigenilor americani seamănă lor.

Arheologia studiază succesiunea culturilor (prin stratigrafie). S-au descoperit, în *Mesoamerica*, oase de mastodonți, mamuți, megateri – animale preistorice. Acum 80.000 de ani, vânători asiatici au trecut *Strâmtoarea Bering*, înghețată, care desparte cele două continente, în urmărirea mamiferelor migrate. Oamenii primitivi puteau, în grup, să ucidă animale mari, prinse-n mâl or râpe unde se mișcau greu.

Între anii 3.400-2.300 î. C. se observă o sedentarizare în *Valea Tehuacán*, cultivându-se porumb, fasole, dovlecei și construindu-se locuințe în pământ. Așezările umane s-au îngrămădit pe malurile râurilor, lângă bazinele lacurilor sau pe flancurile munților. Indienii au început să construiască piramide, iar deasupra lor temple – pentru ceremonii religioase.

Își îngropau morții, la început sub podeaua casei, împreună cu obiecte uzuale pentru a le folosi pe lumea

cealaltă... norocul arheologilor care, descoperindu-le, pot astfel studia cultura lor veche!

Oamenii primitivi credeau în energii sacre. Triburile olmece, în era preclasică (între 2.500-100 î. C.), ceremoniau pentru Zeul Focului, *Huehuetéotl* și Zeul Ploii, *Tláloc*. Casele erau făcute din lut, lemn și iarbă uscată.

★

Există și ipoteze c-ar fi existat un continent, *Atlantida*, între Africa și America, în mijlocul Oceanului Atlantic, continent care s-ar fi scufundat în trei etape, acum 28.000 de ani, inspirând numeroase legende, începând cu Platon. O parte din populație s-ar fi refugiat în zona americană, alții în Africa. S-au găsit similarități între piramidele de pe continentul american și țărmul vestic african: ele au scări, față de cele din Egipt, care nu au.

[Jon Peniel, *The Children of the Law of One of the Lost Teaching of Atlantis* – Copii legii întâi și învățăturile pierdute ale Atlantidei, 1997].

★

Piedra = piatră; *no se vende* = nu se vinde (aproape ca în română!).

★

Partea etnografică a Muzeului conține costume populare indiene, artă împletită, broderii, textile. Cât de minuțioase sculpturile figurine!

Culturi ale triburilor *Huichols*, *Coras*, *Otomi-Pane*, *Nahuas*, *Totonaci*, *Otomis*, *Tepehuas*, *Oaxaca*, *Zapoteci*, *Coyotepec*, *Cinanteci*, *Mazateci*, *Mixteci*, *Tobasco*, *Lacandon*, *Tzotzil*, *Tojobal*.

★

Unele triburi nu credeau în zei, ci într-un spirit universal, nepersonificat. Fiindcă religia este adesea folosită pentru puterea politică, pentru manipularea conștiințelor, pentru dominare.

★

Culturile teotihuacană, toltecă, mexică, oaxacă și maya au fost cele mai dezvoltate.

★

În Ciudad de Mexico am văzut locul Celor Trei Culturi: ruinele cetății aztece din *Tlatelolco*, *Biserica Santiago Tlatelolco* din perioada colonială (1609) și... blocurile înalte contemporane.

Catedrala Metropolitană

Am trecut cu taxiul prin *Zona Rosa*, *Plaça de Independência*, *Centro Historico*, statuia lui Columb.

★

Am cumpărat fructe exotice, de curiozitate, vreau să gust orice: *tejote*, *guayaba*... și-am făcut diaree!

★

Bat clopotele. E dimineață și aerul e răcoros. Simți o liniște sufletească.

Catedrala Metropolitană – Ciudad de México

Intrăm în *Sagrario Metropolitano* [Sanctuarul Metropolitan]. Icoane, sculpturi religioase. Multe flori, roșii și albe. Am înscris morții în pomelnic... nume românești printre atâtea hispanice.

Și-am lăsat o mică donație.

★

Catedral Metropolitana de México. Mă', da' uriașă clădire, te umilești când intri aici, te simți ca o furnică neînsemnată!

Un cor se aude în surdină, cu acustică bună. Apoi orga.

Piloni înalți.

Schele înăuntru. Catedra în construcție.

Caravaggio (circa 1571-1610) picta multe fresce religioase.

★

Christoph Colomb (Cristofor Columb, 1450-1506), descoperitorul dintre europeni al Americii, nu era spaniol, ci italian în serviciul suveranilor Ferdinand al II-lea și Isabela I ai Spaniei. Columb încercase între 1476-1477 să-l convingă pe regele Jean al II-lea al Portugaliei de voiajul său spre Orient traversând Atlanticul, fără succes însă.

În expediție i se acordă trei vase: „*Santa Maria*” [Sfânta Maria], „*La Pinta*” [Marca] și „*La Niña*” [Fata] cu care atinge pământul american, probabil o insulă în Bahamas, pe 12 octombrie 1492, apoi Cuba și Haiti, unde lasă coloniști și le numește *Hispaniola*.

Patru călătorii a efectuat, explorând țărmul continentului american: 1492-1493; 1493-1496; 1498 și 1502-1504.

★

Mă uit în dicționarul de Valeria Neagu cum se zice la alifie [*unguento, pomada, crema*], reumatism [*reumatismo*], antibiotice [*antibióticos*], sinuzită [*sinusitis*] când intru în farmacie să cumpăr – fiindcă în America nu poți lua fără rețetă de la doctor.

★

Imperiul Aztec a durat între 1325-1521. Despre originea aztecilor se presupune c-ar proveni dintr-un loc îndepărtat. *Chicomóztoc* (peștera celor șapte nișe) sau din *Aztlán* (o insulă în nord). Conducătorul lor, care i-a călăuzit spre zona actuală se numea *Mexi* și-n onoarea lui, tribul a luat numele *Mexica*.

În peregrinajul lor, au cucerit alte popoare, pe care le-au pus să plătească tribut. S-au așezat într-un ostrov, unde lider era *Azcapotzalco*. *Huitzilopochtli*, zeul principal al aztecilor, identificase acest ostrov ca pământ al făgăduinței, deoarece văzuseră un vultur cocoțat pe un cactus. Religia și războiul au devenit principalele lor preocupări.

★

La Catedrala Metropolitană completez și eu în registru: *¡Gracias por la paz de mi amo!* [Mulțumesc pentru liniștea din sufletul meu!]

Palatul Național

Intrare gratuită la *Palacio Nacional* [Palatul Național]. Construit în 1523, pe fundațiile lăcașului *Xocoytzin* al lui *Montezuma*, împăratul aztecilor.

Aici se instalează cuceritorul *Hernan Cortes* și tot aici vor locui regii, împărații și președinții mexicani. Primii arhitecți: *Rodrigo de Pontesillos* și *Juan Rodriguez*.

Pictor mural a fost *Diego Rivera* (1886-1957), soțul pictoriței mexicane *Frida Kahlo* (1907-1954; are origine metisată: tatăl ei era evreu german, iar mama era mexicană, cu strămoși indieni și spanioli), care a fost cea mai mare admiratoare a acestuia. Figura cea mai importantă zugrăvită este bătrânul Karl Marx, apoi Frida și sora sa Cristina Kahlo (propovăduitorii marxismului); nobilii lui Columb exploatăndu-i pe indieni, viziuni despre viitor (evoluție și distrugere).

Ciudad de México – Picturi murale din Palatul Național

Legenda lui *Quetzalcóatl*.
Culturile toltecă, maya, aztecă.
Declinul indigenilor.
Dansul focului la fiecare 52 de ani (în credința băștinașă).
Perceptorul.
Războaiele sacre.
“Vulturul pe cactus” reprezintă emblema națională mexicană.
Întemeierea orașului *Tenochtitlan* în 1325 de către azteci (*Ciudad de México*, astăzi).
Cucerirea Tenochtitlanului în 1521.
Perioada colonială.
Distrugerea templelor indiene ca „păgâne”.
Inchiziția creștină din 1573.
Violarea unei femei indiene de către soldați spanioli (deci: încrucișarea raselor).
Independența Mexicului la 15 septembrie 1810 și figurile centrale, preoții *Hidalgo* și *Morelos*.
Tricolorul mexican: verde, alb și roșu.
Primul împărat mexican: *Agustin de Iturbide* (1822-1823).
Invazia armatelor nord-americane conduse de *Winfield Scott* și *Zachary Taylor* în 1847, cărora li se opun studenții sub comanda generalului *Nicolas Bravo*.
Legea reformei, care separă biserica de stat, inițiată de *Don Benito Juarez*, care devine președinte al Republicii în 1862.
Invazia franceză: 1862-1867. Victoria armatei mexicane condusă de generalul *Ignacio Zaragoza* asupra francezilor la 5 mai 1862. De atunci, mexicanii sărbătoresc anual *Cinco de Mayo* [5 mai]. Când locuiam în Phoenix (Arizona), se organizau bălciuri cu tarabe, muzică și mâncăruri în această zi.

Revoluția mexicană, „Pământ, libertate și pâine” (în 1910), condusă de *Don Francisco I. Madero*, asasinat în 1913. Alte fracțiuni revoluționare dirijate de *Pancho Villa*, *Emiliano Zapata*, *Venustiano Carranza* și *Alvaro Obregon*.

În 1917, *Venustiano Carranza* impune o Constituție centralizatoare și socializantă. Istoria *sine ira et studio* [Fără ură și părtinire], vorba lui *Tacitus*.

★

Spaniarzii au adus animale domestice din Europa, sclavi negri din Africa, iar pe indieni i-au înfierat și pus la munci forțate.

★

Picturi din secolul al XIX-lea, în stil realist simbolic – pentru a ne face o idee privind viața de atunci când nu se inventase fotografia –, de *Pedro Gualdi*, *Felipe Santiago Gutiérrez* (care a trăit o sută de ani!... 1824-1924), *Juan Fernando Olagiubel*.

★

Sala Parlamentului.

★

Leyes = legi.

★

Cumpăr un pliant cu ilustrate după picturile lui *Diego Rivera*: „La Lucha de Clases” [Lupta de clase], „La Leyenda de Quetzalcóatl” [Legenda din Quetzalcóatl], „El Arribo de Hernan Cortes 1519” [Sosirea lui Hernan Cortes în 1519], despre civilizațiile huastecă, totonacă, zapotecă, tarască.

Interesant că *Rivera* a fost și cubist, până și-a dat seama că imitând-i pe alții n-are nici o valoare și s-a dedicat scenelor sociale [„Țărani”, 1947 – de un galben profund] și mai ales istorice.

Marele Templu

Templo Mayor [Marele Templu]. Ruinele-s în mijlocul orașului. Trec mașinile pe lângă ele. O apropiere de foarte vechi și foarte nou.

Templul Mare (minele) din Ciudad de México

După căderea *Tenochtitlanului* în 1521, Marele Templu al aztecilor este distrus de frații *Avila*, cuceritori. Ei au fost decapitați în 1566, împreună cu *Martin Cortes* (fiul lui *Hernan Cortes*), deoarece conspiraseră împotriva Coroanei Spaniei.

Excavațiile au început în 1978, când niște lucrători au descoperit un disc de rocă *Coyolzahqui* cântărind 8 tone.

★

Moctezuma (Montezuma) a domnit între 1505-1520.

★

Templul are 45 m înălțime.

Am intrat și în muzeul alăturat. Urne mortuare. Pietre de sacrificiu. Un craniu cu o săgeată în loc de nas și un vârf de săgeată între dinți, drept limbă. Multe măști. Dansul diavolilor.

Ritualuri indiene prezentate la video.

Hieroglifă în piatră.
Un perete din crani! (Ah, înfiorător! Etalau craniile celor sacrificați.)

Pereții cu crani din Templul Mare

Gropi funerare cu obiecte de trebuință mortului pentru viața de apoi.

Mictlantecuhtli – Zeul Morții și-al Lumii Tenebreleor, jumătate descarnat [erau obsedați de moarte indienii]. Cult al morții!

Instrumente agricole.

Figura de seamă a arheologului *Leopoldo Batres* (1852-1926).

★

M-am întrebat mereu: de ce o cultură e mai cunoscută decât alta? Fiindcă nici una nu e superioară alteia. Datorită

propagandei, publicității și mai ales dominanței pe care o impun unii asupra altora.

Artă contemporană

Cum se zice pijamale în spaniolă? Vreau să cumpăr. Ooo, simplu, *pyjamas* (un pic deformat din română).

★

Sala Erótica de Museo José Luis Cuevas (n. 1934), pictor și sculptor, cu soția sa *Carmen Cuevas*. Artă contemporană. Nuduri descompuse.

„*Masturbación*” e titlul unei compoziții plastice. Sperma (!) autorului, din 1999, într-o eprubetă.

Iubiți contopiți în același trup.

Un timbru poștal pe o pânză.

★

În alt pavilion, o expoziție colectivă contemporană.

Miguel Angel Alamilla (n. 1955) cu pete mari de culori, spoite, părți din tablou, nevopsite.

Pictori latino-americieni. Un tablou ca o tablă neagră și scris cu cretă albă și verde („*Exaltacion*”, de *Suzane Sierre*, 1999). Compoziții mecanice. În creion. Desene pe sticlă.

Noemi Ramirez, „*La adorada*” [Adorata], 1989, sculptură care seamănă cu „*Sărutul*” lui Brâncuși.

★

Media hora = ½ oră [„h”-ul este aspirat]; *precio* = preț, inclus în preț; *puente* = pod.

★

Cinăm la restaurantul „*El Generalito*”.

★

Are și limba spaniolă *prezentul continuu*, ca-n engleză. În limba română nu există. Iată un exemplu: *Estamos desperdando* – în limba engleză: *We are waking up* [acum ne sculăm].

¡Bienvenido a Cancún!

23.12.2005.

După Hawaii și Bahamas, acum la *Cancún*. 1h 35 min. cu compania aeriană *Aviaca* din *México D. F.*

★

Copaci despuiați de vânt, îndoșiți, frânți, terfelți de vijelie. Pe 20 octombrie, Uraganul *Wilma* cuprinsese Insulele Haiti și Jamaica, omorând 13 persoane. În Cuba, 200.000 de oameni fuseseră evacuați, iar în *Cancún* peste 30.000 de turiști au fost evacuați din hoteluri în adăposturi subterane.

Valurile oceanului inundaseră străzile micului oraș. Pe urmă, uraganul a ajuns în Florida, stat din sud-estul SUA.

★

Ah, ce bine! E cald, umed, nu mai înghețăm de frig noaptea, ba chiar dorm dezbrăcat.

★

¡Bienvenido a Cancún! [Bine ați venit la Cancún!] În *Gallup*, orașul meu de reședință din SUA, împrumutasem de la *Blockbusterr* o videocasetă: „*The Real Cancun*”, film cu 16 studenți în vacanță; o săptămână, dragoste, sex. Editori: Eric Monsky, Ben Salter; regizor: Rick de Olivera, producători: Tony Testa, Jamie Schutz, Tomy Emmerich, Richard Brener, Matt Moore, A. J. Dix Anthony Rhulen, Bill Shively, Mary-Ellis Bunim, Jonathan Murray etc.

Am văzut pentru prima oară palmieri în 1982, când am fost trimis profesor cooperant în Maroc. Așa mă bucuram, așa trăiam...

★

Am făcut rezervare la *Hotel El Batab*, pe strada *Chichénitzá* (se citește Cicenita), cu 50,67 \$ pe noapte camera, plus taxe.

Plaja e la 6-7 km depărtare. Mergem cu autobuzul R-1, biletul 6,50 ps. Să faci baie în ocean de Crăciun! (Apa e călduță seara.) Când în România e un frig de îngheață pietrele.

Urmele uraganului de acum două luni se resimt. Pomi scoși din rădăcini.

La Playa de Tortugas. Tortue în franceză, *tortuga* în spaniolă, înseamnă „broască țestoasă”. Plaja broaștelor țestoase.

Oamenii sudici sunt mai calzi, mai prietenoși, mai vorbăreți. Oamenii nordici sunt mai reci, mai distanți, mai tăcuți.

Marele Zid... American?!

În ziarul „*La Afición*” [Afecțiunea] din 23 decembrie 2005 se critică intenția americană de-a construi un zid de 3.200 km la granița cu Mexicul, pentru a stăvili fluxul de emigranți ilegali în SUA (în vreme ce Zidul Berlinului a fost dărâmat).

Se estimează circa 12 milioane de emigranți ilegali în Statele Unite. Mulți sud-americani solicită viza mexicană de lucru, studiu sau turistică pentru a folosi Mexicul drept o trambulină pentru SUA.

În ziarul „*Uno mas uno*” din 22 decembrie 2005 președintele mexican, Vicente Fox, și cel venezuelan, Hugo Chávez, critică proiectul construcției zidului, iar „*New York Times*” îl consideră rușinos.

Mexicul este prima țară din lume, „exportatoare” de forță de muncă, circa ½ milion emigrează anual, în special către Statele Unite.

Lucrătorii americani nu văd cu ochi buni această invazie, de teama pierderii serviciilor, deoarece mexicanii acceptă salarii mai mici. Totuși, fermierii americani necesită lucrători străini fiindcă localnicii nu vor să efectueze astfel de trudnicii.

Senatorii americani John McCain (republican) și Edward Kennedy (democrat) au propus un program care să împace și capra și varza: crearea unui comitet de siguranță a

frontierei care să promoveze obținerea rezidenței și reunificarea familiilor emigranților ilegali din SUA.

★

La hotel primim gratuit ziarul local *Quequi / Quintana Roo*. Un articol pe prima pagină despre mafia de pui, pe urmă poze de Crăciun...

¡Feliz Navidad! [Crăciun fericit!]

★

Când eram mic, la Bălcești, mă duceam pe 24 decembrie cu „Bună seara lui Moș Ajun” și lumea ne dădea bani, prăjituri sau fructe. La cei care nu răspundeau, fluieram la poartă, iar la vreo bătrână care nu vedea bine ne duceam de două ori – întorceam căciula groasă pe dos, schimbam hainele să nu ne recunoască.

Mă întorceam cu buzunarele pline de mărunțiș pe care-l răsturnam în pat și-mi număram câștigul până la ultimul bănuț.

Mama umplea cârnații și-i agăța în vatra de la bucătărie la afumat. Era miros plăcut de carne de porc prăjită, untură, afumături, jumări. Era o atmosferă de belșug și voie bună la tăierea porcului.

Bășica porcului o umflam ca pe-un balon și puneam boabe de porumb în ea pentru a zdrăngăni.

La Cancún, fac plajă de... Crăciun!

... Sunt pe plaja din *Cancún* și mă năpădesc amintirile. E cald și am închiriat o umbrelă, două șezlonguri și-o măsuță pentru 100 ps / zi. Nisipul e greblat și plin de albatroși țipând, cărora li se aruncă bucați de pâine, iar doi băieței aleargă după ei. Coțofene negre, cu ochii sticloși cerșesc mâncare. Sunt păsări mari, albatroșii ăștia, ca găinile.

★

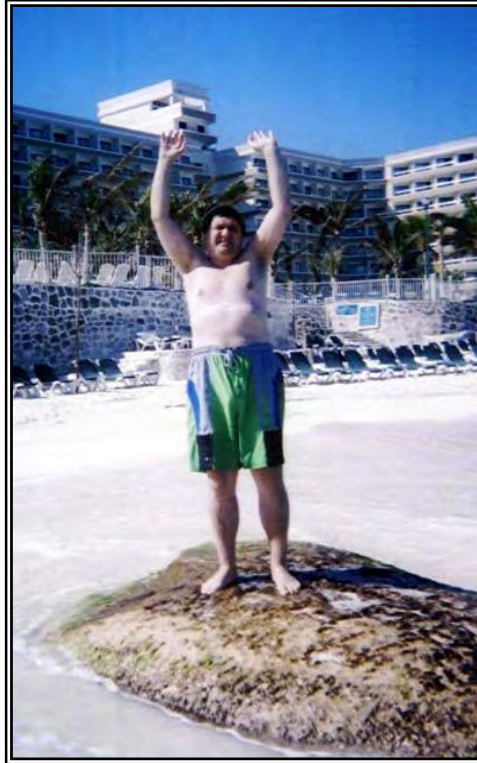
Există plaje private, aparținând hotelurilor respective și-s gardieni care nu-ți dau voie să stai dacă nu locuiești în acel hotel. Intrarea sau ieșirea de pe o plajă privată se face, în special, prin hotel.

Am ales o plajă publică.

Un restaurant.
Bere. Muzică spaniolă.

★

Ce-mbinare hibridă de arhaic și modern: clădiri contemporane acoperite cu paie și frunze de palmier (pentru exotism!).

Autorul, eșuat pe-o microinsulă

O barcă pe care scrie „Taxi” cu un... Moș Crăciun cu barbă, îmbrăcat în roșu.

★

Bere marca „*Superior*” la litru, 16 pesos, plus 8 pesos garanție pentru sticlă.

★

Indience *maya*, cu fuste negre, iar părul și mai negru, ca păcura, purtând copii legați în spate, vând pe plajă.

★

Mutăm scaunele după soare, să nu vină cineva să ne ia umbra.

★

În fața noastră este *Insula Muierilor* la care se ajunge cu feribotul. Un mexican lângă mine, *Mariano*, mă invită să beau cu el (mexicanii sunt amabili, prietenoși). Îmi face cinste cu o bere. Îl întreb de ce se numește „Insula Muierilor”.

Plajă în Insula Muierilor

– Pentru că se refugiau femeile acolo, când au venit spaniarzii, îmi răspunde.

Îmi amintesc de Peștera Muierii de la Polovragi, unde se refugiau femeile române când năvăleau turcii. Pe care le prindeau le băgau în harem, iar pe copiii îi făceau ieniceri și-i puneau să lupte pentru otomani.

Ulterior, am găsit într-un site turistic altă explicație: insula era folosită de mayași pentru ceremonii de fertilitate, iar la sosirea unui vas spaniol, în 1517, căutând aici sclavi pentru

minele din Cuba, nu s-a mai găsit populație (fusesse deja lichidată de spanioli), ci doar niște statui de femei și de aceea respectivii spaniarzi au botezat locul „Insula Muierilor”.

★

Vederi expediate lui Tudor Negoescu, Marian Barbu, Mémé (Mircea Monu) și mamei.

★

În *Cancún* este un monument dedicat Independenței Mexicului, de sub dominația Spaniei, obținută în 1810.

★

Prețuri mai mari ca-n State!

– Dați-mi o sticlă mare de bere „*Sol*”.

– 45 pesos.

– Păi, ieri costa 40 pesos!

– *D’acuerdo!* [De acord!]

★

Uitasem că nici nu mâncasem de dimineață, aveam burta umflată.

★

Sombra = umbră; *huelga* = grevă.

★

Trag apă sărată de mare pe nas, contra rinitei / sinuzitei mele permanente, care mă chinuie de la vârsta de 17 ani.

★

Lilia, nevastă-mea, este pistruiată de soare, parcă s-au picurat păsările pe nasul ei!

★

Muzică și-n autobuz. Un tip cântă la chitară, apoi vine face chetă.

★

Citesc pe plajă despre civilizațiile *maya* (3.000 de ani de dăinuit).

★

Arena = nisip; *barco* = barcă.

★

Plaja de pe *Insula Muierilor* este mai largă.

★

Jurnalul a devenit pentru mine *axis mundi*, unde-mi vărs bucuriile și necazurile.

Prietenii mă numesc în glumă, pe Internet, „Marco Polo al Olteniei”, datorită excursiilor multiple, poetul Tudor Negoescu din Craiova mă numește „Călător la infinit”, iar ziaristul Mircea Monu din Râmnicu Vâlcea mă consideră „Frate cu meridianele și paralelele” (botezând-mi cu acest nume două volume de „Note de călătorie”).

★

La tonomat, 3 melodii costă 10 pesos.

★

Șarpele este simbol pozitiv în culturile aztecă și maya – el reprezintă viața și nemurirea, în vreme ce-n alte etnii este negativ (de pildă balaurul cu șapte capete din basmele oltenești, sau dragonul la asiatici, înfățișat cu aripi, coadă de șarpe și gheare de leu!).

★

Am cumpărat șapte discuri cu muzică, 1,5 \$ fiecare (față de 15 \$ în SUA, de zece ori mai scump), cu *Santana*, *Franco de Vita*, *Sarah Brightman*, *Marco Antonio Solis*, *Andrea Bocelli*, *Yanni* și tangouri. Lilia luase în vară, din *Tijuana*, un disc cu *Carlos Ponce* („La Historia”) pe care l-am ascultat de nenumărate ori.

★

Uno indio = un indian; *muy buenito* = mai bine.

★

Construim castele de nisip și piramide. Seara, la televizor, filme americane cu scrisul în spaniolă, în special pe canalul 8 (*Fox*).

Autorul, constructor de piramide pe plaja din Cancún

★

M-am făcut, la plajă, “Roșu și negru, ca un țigan!”, cum spune râzând coțofana de Lilișka. Mi se jupoaie pielea pe nas.

★

– Ar trebui să mergem cândva și-n Peru, i-am propus Lilei, să vedem ruinele Imperiului Incaș în zona andină (la *Cuzco*). Și incașii au avut o soartă nefericită, prăbușindu-se în 1532, cucerțiți de hispaniarzii lui *Francisco Pizarro* și decimați de bolile aduse de europeni.

★

Playa Publica „Langosta” [Plaja publică „Homarul” – o specie de crustaceu cu zece picioare, asemănător cu racul].

Mai murdare-s plajele în Mexic și SUA, neîngrijite. Mai curate și întreținute în România și Bulgaria.

Spre piramidele mayașe

Plecăm cu autobuzul turistic din fața hotelului din *Cancún* spre *Piramidele maya*, în peninsula *Yucatán*.

★

Păduri desfrunzite de uragan, trunchiuri care se usucă. Autobuzul parcă ar avea coarne în față, așa-s de răsucite oglinzile retrovizoare, ca la un berbec.

★

Velocidad maxima 110 km/h = viteza maximă 110 km/h; *curva* = curbă; *retornar* = întoarcere; *tomar* = a da.

★

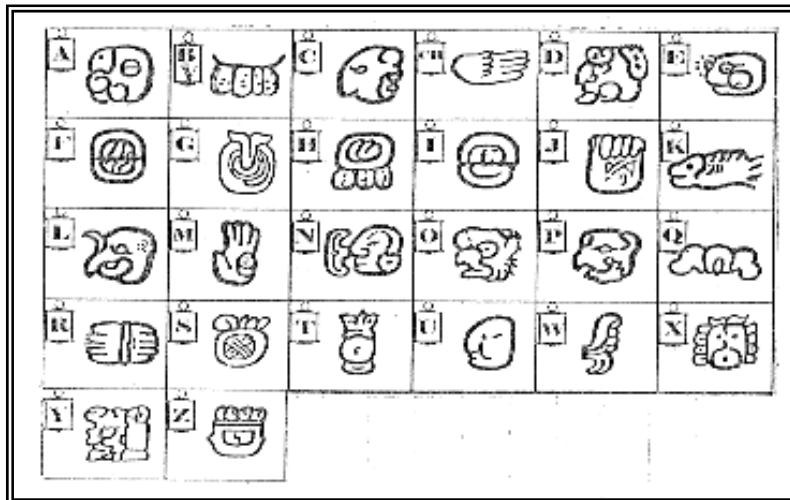
Oprim în *El Maguey* la un magazin cu obiecte de artă. Turiștii olandezi, italieni, spanioli, nord-americani. Niște prețuri de nu te puteai atinge.

★

Ajungem la Grădina Zoologică (*Parque Ik Kil*). Supranumită și *El lugar de los vientos* (Locul vânturilor). 60 ps intrarea. Centrul de atracție îl constituie o grotă mare, cu liane și apa picurând de sus – numită „Grădina Sfântă”. Se face baie. Auzim vorbindu-se și rusește (emigranți ruși în America vizitând Mexicul); Lilia discută cu ei.

★

Iată și *alfabetul maya*. Ne grafim numele cu el.

★

Conserve su derechea = ține-o pe dreapta (am avut impresia, citind semnul de circulație, c-ar fi vorba de conserve... de pește!)

★

Există multe caverne subterane în solul calcaros al Peninsulei *Yucatán*, pe care indienii *maya* le explorau în căutare de apă potabilă. Construiau scări lungi de lemn pe care coborau în grote, unde puneau daruri pentru Zeul *Chac*.

★

220 km de la *Cancún* la *Chichén Itzá*, unde-s piramide *maya*. În limba indienilor numele înseamnă „La gura izvorului *Itzá*”. Legende precolumbiene povestesc despre abandonarea orașelor de către băștinași și migrarea în locuri îndepărtate.

Civilizația maya

Civilizația maya cuprinde grupuri de indieni cu limbi și obiceiuri diferite care-au locuit în centrul și sudul Mexicului, plus America Centrală și anume: *olmecii*, *nohuaii*, *zapotecii*, *mixteci*, *totonacii*, *tarascanii* ș.a.

Limbile sunt totuși înrudite, aparținând unei familii lingvistice vorbită în zona Guatemalei în mileniul trei î. C. Se cunosc circa 28 astfel de limbi cu structuri gramaticale diferite: *Yucatec Maya*, *Chontal*, *Tzeltal*, *Tzotzil*, *Tojolabal*, *Lacandon*, *Konjobal*, *Chuj*, *Quiche*, *Cakchiquel*, *Kekchi*, *Pokoman*, *Pokomchi* etc.

Indienii *maya* s-au bazat la început pe agricultură, apoi pe comerț, tehnologie, religie, militarie, artă. Principalele orașe: *Chichén Itzá*, *Mayapan* (distrus în 1441 în urma unui război), *Gumarcah* (în Guatemala). *Teritoriul Maya* se întindea pe 400.000 kmp. Cuprinde păduri tropicale, lacuri de origine vulcanică, înălțimi vulcanice de până la 4.000 m.

Animalele din viața lor erau: căprioarele, jaguarii, curcanii sălbatici și papagalii macao.

Societatea a început să se stratifice. S-a produs diviziunea muncii, diferențierea de clase, s-au dezvoltat centre ceremoniale. Nobilii aveau drept divin să conducă prin putere politică sau religioasă.

Guvernatorii provinciilor erau sub comanda „Adevăratului Om” (*Halach uinic*). Preoții – sub cea a „Zeului Șarpe” (*Ahau can*). Șefii militari și probabil negustorii făceau parte din clasa privilegiată.

„Oamenii inferiori” (*ah chembal uinicoob*) erau considerați restul: meșteșugari, constructori, artiști, fermieri – sau clasa muncitoare.

Sclavii (*pentacoob*) proveneau din: prizonieri de război, criminali, orfani sau copii de sclavi.

★

În concepțiile *maya*, universul era format din trei plane: paradisul (locuit de stele și zei), pământul și infernul.

Paradisul era împărțit în 13 niveluri. Cerul fusese identificat cu *Zeul Itzamná*: un șarpe cu pene și două capete. Pământul era considerat plat, plutind pe apă, sau un crocodil pe spatele căruia creșteau plante.

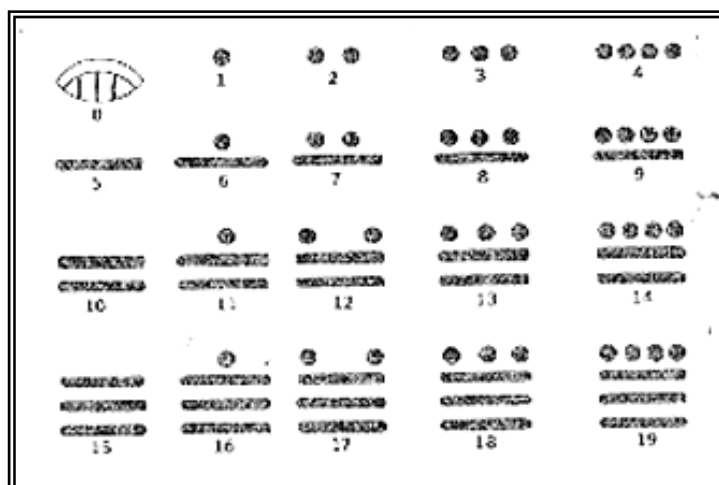
Infernul era împărțit în nouă niveluri, unde locuia *Zeul Morții* (*Ah Puch*).

Punctele cardinale corespundeau unor culori: alb pentru nord, galben pentru sud, roșu pentru est și negru pentru vest. În fiecare punct cardinal creștea câte un arbore (*ceiba*) de aceeași culoare.

Universul era vitalizat de Soare (*Kinich Ahau*), care se învârtea în jurul Terrei (în credința lor). Încă din vremea pre-columbiană se considera că universul este în continuă creștere și expansiune. Se observaseră ciclurile temporare, repetiția mișcării corpurilor cerești.

★

Numerale cu puncte și bare în sistem maya:

Numeralele erau reprezentate prin puncte (de valoare 1) și linii (de valoare 5), iar pentru 0 un fel de coajă de molușcă stilizată. Numerele de la 1 la 20 erau reprezentate și prin capete de oameni sau animale, iar de la 1 la 13 chiar și variante ale corpurilor în întregime.

★

Scriverile *maya* datează din anii 300-150 î. C. folosind pictograme. Au fost descoperite circa 350 semne principale, 350 sufixe și 100 pictograme (mai ales de zei).

Sciau pe scoarțe de copac, stânci, oase, scoici etc.

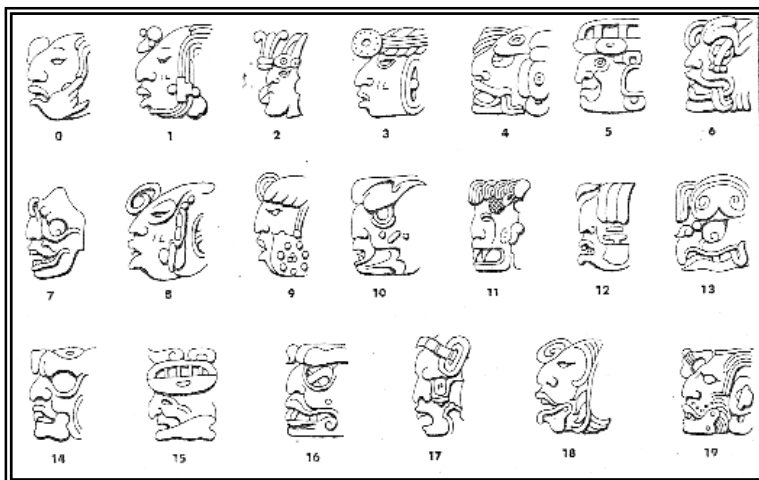
★

Cunoștințele matematice le trebuiau în măsurări astronomice. Calculaseră anul solar la 365 de zile, ciclul lunar, ciclul planetelor Venus, Marte, Jupiter, Saturn, mișcările astrilor din constelațiile Taurus, Gemenii.

Măsurătorile se făceau cu unelte rudimentare: o prăjină verticală înfiptă în pământ pentru a măsura umbra de la soare, plus două bețe încrucișate pentru a determina unghiurile sub care răsar și apun corpurile cerești în diferite perioade ale

anului. Aștrii erau considerați zeități de care depindea viața oamenilor.

Numerale cu capete în sistem maya:

★

Conform legendelor *maya*, Zeul *Quetzalcóatl* a venit în ținuturile *mayase* unde și-a schimbat numele în *Kukulkán*, adică pasărea (*kukul*) – șarpe (*kán*), influențând viața triburilor.

Așezările principale au fost în *Tula*, *Chichén Itzá*, *Coba*, *Tulum*.

Multe istorisiri și descrieri despre populația *maya* au fost înregistrate, culese de coloniștii spanioli, de pildă episcopul *Diego de Landa* a scris în 1566 cartea *Relacion de las cosas de Yucatán* [Declaraarea lucrurilor din Yucatán].

★

Prezența motivelor cu șerpi și tigri în construcțiile *maya* indică influența toltecă.

Piloni încrustați (în temple).

★

Observator astronomic (*Caracol*) folosit de *mayasi*, având 13 m înălțime, cu scări în formă de melc (= *caracol* în spaniolă).

Mayașii preziceau eclipsele de lună și de soare.

Piramida... „Castelul”

Piramidele constituiau centrul orașelor și reprezentau locul de lângă rai, unde sălășluiau zeii. Principala structură din *Chichén Itzá* este *Castillo* (castelul – în spaniolă), de fapt o piramidă cu baza pătrată și un templu în vârf. În secolul al XIX-lea arăta îmburuienată și cu arbuști creșcuți pe acoperișul templului și printre scările de piatră.

Piramida „Castelul” în Chichén Itzá

Are 24 m înălțime și fiecare latură a bazei 60 m. Ca și la azteci, această piramidă s-a ridicat peste altă piramidă în anul 980 d. C. Sunt 91 de trepte (un anotimp). Scara principală are două coloane cu capete de șerpi.

Ghidul ne-a arătat că, dacă bați din palme lângă piramidă, se aude un sunet de vultur.

Simbolul național al Mexicului – vulturul pe cactus

Preoții erau mesageri între oameni și zei.

★

Există și o peșteră cu stalactite și stalagmite care leagă piramidele. Râuri subterane.

Zeul templului este șarpele.

★

Moartea e altă dimensiune a vieții, zic indienii maya.

★

Am urcat și eu pe o piramidă *maya*, „Castillo”. Sus, în templu, Lilia și-a scăpat ochelarii de soare într-un canal...

Zeul Quetzalcóatl – Kukulcán – șarpele cu pene

– Lasă, am consolat-o glumind, or să-i găsească arheologii peste un secol și o să spună că indienii *maya* purtau ochelari!

Când să cobor, îmi venea amețea. Treptele abrupte... O femeie lângă mine nu se încumeta nici ea. O trăgeau doi bărbați de-o mână și de alta („*Hai, că te ținem noi!*” – conversau în engleză).

M-am liniștit nițel în templu și apoi am luat-o pe fund, ca majoritatea, fără să privesc în jos la baza piramidei (ca să nu-mi vină rău), ci doar la treapta următoare. Cu mâna stângă mă țineam de un cordon legat de sus până jos prin mijlocul scărilor. Am ros pantalonii, dar n-are nimic. Năstrușnica de Lilia cobora fluierând, în picioare și râdea de mine – Florin „viteazul”!

★

Religia avea mare putere în trecut (de fapt și astăzi are!).

★

La *Chichén Itzá*, dar și-n *Copán* (Honduras), indienii *maya* au construit terenuri de sport. Jocul cu mingea devenise un ritual între părți cosmice opuse, de exemplu lupta dintre Soare și Lună, ori dintre forțele întunericului și forțele paradisului.

Terenul avea o formă rectangulară și consta în a trece mingea de cauciuc printr-un inel de piatră așezat vertical (nu orizontal ca la baschet) în echipa adversă, sau atingerea zidului advers cu mingea sau interceptarea mingii de echipa adversă.

★

Ghidul ne-a arătat câteva movile de pământ acoperite cu iarbă și copaci. „*Aici sunt tot piramide, va trebui să le dezgropăm*”.

Triburile *maya* își păstrează limba și astăzi. Învăț două expresii în limba *maya*: *Vishavel!* = Salut! *Vish kaba?* = Ce mai faci?.

★

Lilia o luase-nainte spre autobuz, *mia ragazza* [fata mea – în italiană], dar eu traduc „rața mea” după pronunție!

★

Am cinat la „*Kukulkán*”, restaurant și han, cu dansuri *maya* și mexicane (copii jucau cu sticle de bere pe cap). Am mâncat cremă de țelină, cu gust ciudat. *Apio* = țelină, *propina* = ciubuc.

Am ajuns să obosec și de distracții, nu doar de muncă!

★

La televizorul din autobuz, un film american subtitrat în spaniolă, Mă preocupa mai mult corespondența dintre engleza vorbită și spaniola scrisă pe ecran decât acțiunea filmului.

Adio, fotosuveniruri mexicane!

În *Cancún* am dat să reîncarc bateria aparatului digital și, nu știu cum dracu mi s-au șters toate pozele! Păi să nu-ți

vină să dai cu el de pământ?! Am pierdut cele mai exotice imagini – cele de la piramide.

– Aparatul tău... digital!... Să te țarcâi în el!, se enervează Lilia. Mai bine îți luai unul simplu, cu 7-8 \$, și știai că-ți ies fotografiile.

★

Ah, un gust amar mi-a lăsat această excursie din cauza pierderii fotoamintirilor...

★

Restaurantul *Las Guacamayos*. E seară și adie vântul. Comandăm file de pește. Cântă *mariachi* la o masă și-mi amintesc cum în Oltenia chemai lăutarii să-ți cânte la ureche.

Aud o melodie pe CD și-mi pare românească. Îl întreb pe chelner în ce limbă este.

– Spaniolă, îmi răspunde.

Aud „*iubirea mea... fericirea...*”. Lilia zâmbește.

– E în românește. Melodia premiată la *Eurovision*.

★

Orchata = suc mexican; *carnitas* = preparat din carne.

★

Pe 30 decembrie, ne-ndreptam spre aeroportul din *Cancún*. Numai pancarte pe drum: *Vivir es un placer* [A trăi este o plăcere] sau *Revenez vite* – în franceză [Reveniți curând] dar și-n spaniolă: *¡Regressan pronto!*

★

Muzică, veselie în aeroport. Vom petrece Revelionul 2006 în State. Scriu jurnalul.

Ars longa, vita brevis (latină) – arta e lungă și viața scurtă, conform lui Seneca.

★ ★ ★

CUPRINS

La NATO	6
Philadelphia, Orașul Independenței	51
Viva Barcelona!	73
Piramidele aztece și mayașe	132

Bun de tipar: 20 octombrie 2006
Tipar executat la Tipografia OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea, Calea lui Traian, nr. 47
Tel./fax: 0250 732522, e-mail: offset_color@yahoo.com